INTEGROVANÁ STRATEGIE ROZVOJE REGIONU KRKONOŠE

A. SITUAČNÍ ANALÝZA

Zpracovatel: **SPF Group, v.o.s.**

Masarykova 129/106

400 01 Ústí nad Labem

Datum: srpen 2012

OBSAH

Obsah ... 2
1 Úvod a základní charakteristika regionu ... 4
1.1 Vymezení regionu a jeho vnitřní členění ... 4
1.2 Základní charakteristika obcí a územně správní struktura regionu ... 6
1.3 Identita a image regionu ... 10
Hlavní závěry kapitoly ... 11
2 Obyvatelstvo ... 12
2.1 Populační vývoj a pohyb obyvatelstva ... 12
2.2 Věková struktura obyvatel ... 16
2.3 Vzdělanost obyvatel ... 18
2.4 Iniciativa obyvatel ... 20
2.5 Domy a byty ... 21
Hlavní závěry kapitoly ... 23
3 Ekonomika a trh práce ... 25
3.1 Struktura ekonomiky ... 25
3.2 Trh práce ... 34
3.3 Plochy pro podnikání a podnikatelská infrastruktura ... 39
Hlavní závěry kapitoly ... 41
4 Cestovní ruch ... 43
4.1 Nabídka cestovního ruchu ... 43
4.1.1 Atraktivity a atrakce ... 43
4.1.2 Infrastruktura cestovního ruchu ... 45
4.2 Poptávka cestovního ruchu ... 50
4.2.1 Vývoj počtu návštěvníků ... 50
4.2.2 Skladba návštěvníků ... 52
4.3 Organizace cestovního ruchu a marketing ... 55
Hlavní závěry kapitoly ... 56

5 Doprava 57
5.1 Automobilová doprava 57
5.2 Železniční a autobusová doprava 60
5.3 Lanovky a vleky 62
5.4 Ostatní druhy dopravy a pohybu 62
5.5 Plánované významné projekty 64
Hlavní závěry kapitoly 65
6 Občanská vybavenost a technická infrastruktura 66
6.1 Infrastruktura a vybavenost v oblasti sociálních služeb 66
6.2 Vzdělávací zařízení a vybavenost 68
6.3 Zdravotnická zařízení a vybavenost 69
6.4 Kulturní zařízení 70
6.5 Technická infrastruktura 71
Hlavní závěry kapitoly 73
7 Přírodní zdroje a životní prostředí 74
7.1 Přírodní zdroje a hodnoty 74
7.1.1 Geologická a geomorfologická situace, nerostné suroviny 74
7.1.2 Klima a ovzduší 75
7.1.3 Hydrosféra 76
7.1.4 Pedosféra 76
7.1.5 Využití krajiny 76
7.1.6 Obnovitelné zdroje energie 79
7.1.7 Biosféra 80
7.2 Ochrana životního prostředí 81
7.2.1 Ochrana přírody 81
7.2.2 Environmentální rizika 83
Hlavní závěry kapitoly 84
8 Územní syntéza sociálně-ekonomického rozvoje 86
9 Seznam zdrojů 89

1 ÚVOD A ZÁKLADNÍ CHARAKTERISTIKA REGIONU

Situační analýza má za cíl charakterizovat dosavadní vývoj a současný stav socioekonomické sféry na území měst a obcí regionu Krkonoše. Na základě analýzy jednotlivých oblastí byly v řešeném území identifikovány klíčové jevy a vývojové trendy, jež jsou ve stručnosti uvedeny v podobě hlavních závěrů vždy na konci příslušné kapitoly. Data byla čerpána z veřejně přístupných zdrojů a databází a to jak v běžné databázové podobě (Sčítání lidu, domů a bytů, různé resortní a regionální statistiky), tak i v podobě geografických informačních systémů (GIS), kterými disponují krajské úřady Libereckého a Královéhradeckého kraje. Dalšími důležitými zdroji dat a informací byly koncepční dokumenty krajů a okresů či různé výroční zprávy. V případě potřeby je v určitých případech uvedeno, jaká omezení příslušný datový soubor obsahuje. Jednotlivé jevy jsou sledovány primárně za obce a jsou agregovány na základě jejich funkční typologie (viz dále).

1.1 VYMEZENÍ REGIONU A JEHO VNITŘNÍ ČLENĚNÍ

Řešené území situační analýzy je na základě dohody se zadavatelem totožné s turistickým regionem Krkonoše, jenž zahrnuje 65 obcí (viz mapa 1). Z tohoto počtu je 40 obcí členem Svazku měst a obcí Krkonoše (SMO Krkonoše).[1] Region je tedy vymezen jako kompaktní celek, jehož centrální zónu tvoří největší a nejznámější pohoří v České republice. Pro potřeby analýzy musí být region vymezen v hranicích zmíněné skupiny 65 obcí (viz mapa 1). Z logiky věci však vyplývá, že skutečná hranice regionu Krkonoše je spíše volná a v jednotlivých oborech lidské činnosti je chápána odlišně (fyzickogeografický region, kulturní region, turistický region, velkoplošné chráněné území apod.).

Mapa 1: Vymezení řešeného území

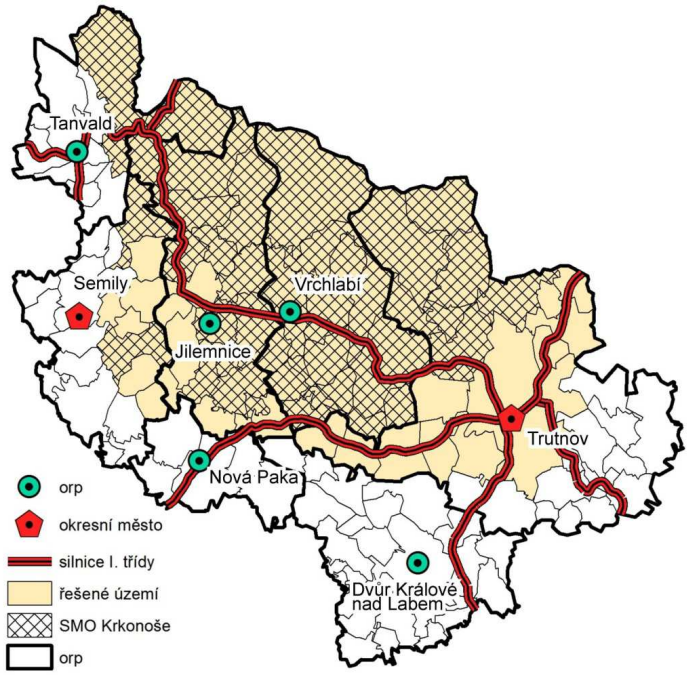

[1] Obec Vítězná nebyla do analýzy zahrnuta.

Jelikož se jedná o poměrně rozsáhlý územní celek, v jehož rámci je možné identifikovat rozdíly v hlavním hospodářském zaměření obcí či v jejich přírodní a turistické atraktivitě, je vhodné pro další potřeby analýzy provést funkční typologii území. Turistický význam centrální části Krkonoš je značný i v rámci celého Česka, proto je vhodné zvlášť vymezit obce, ve kterých sehrává cestovní ruch významnější roli než v ostatních částech území. Jako ukazatele pro vzájemnou komparaci obcí byly vybrány:

- kapacita ubytovacích zařízení, resp. počet lůžek připadajících na jednoho trvale žijícího obyvatele obce;
- návštěvnost, resp. počet příjezdů hostů za rok.

Hranice kritéria u ubytovacích kapacit na jednoho trvale žijícího obyvatele byla stanovena na hodnotu „1“, což značí, že obec má vyšší počet lůžek než trvale žijících obyvatel. V případě návštěvnosti byla stanovena hodnota na 27násobek průměru z celkové návštěvnosti obcí spadající do regionu Krkonoše. Obce, u kterých byly zjištěny minimálně tyto hodnoty, byly začleněny do podoblasti nazvané „vnitřní Krkonoše“. Jedná se o tyto obce mající z hlediska cestovního ruchu nejen lokální, ale i národní význam: Benecko, Černý Důl, Dolní Dvůr[2], Harrachov, Horní Maršov[3], Janské Lázně, Malá Úpa, Pec pod Sněžkou, Rokytnici nad Jizerou, Strážné, Špindlerův Mlýn a Vítkovice. Druhou skupinu sídel, jež se výrazně liší svým funkčním významem vůči ostatním obcím v území, jsou přirozená „spádová centra“ regionu Trutnov, Vrchlabí a Jilemnice. Rozhodující roli v jejich identifikaci sehrává dojížďka do zaměstnání (viz mapa 2). Zbylé obce byly v rámci analýzy nazývány „vnější Krkonoše“. Rozdělení obcí do uvedených tří kategorií ukazuje mapa 3.

Mapa 2: Intenzita dominujících směrů vyjížďky z obcí SMO Krkonoše v roce 2001

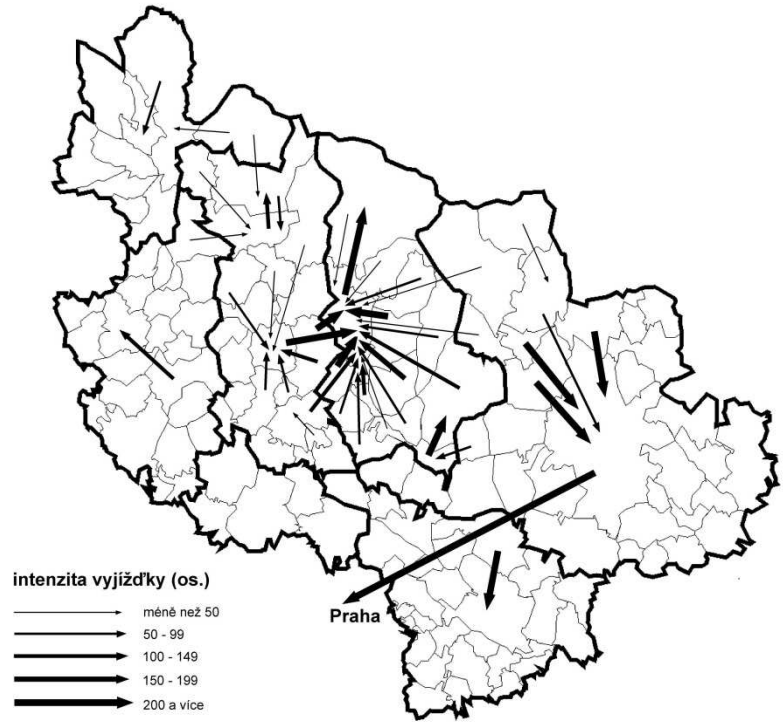

Zdroj: sčítání lidu, domů a bytů 2001

[2] Obec Dolní Dvůr byla zahrnuta do regionu vnitřní Krkonoše na základě vlastních dat o návštěvnosti.
[3] Horní Maršov velmi těsně nesplnil podmínky pro zařazení do oblasti vnitřních Krkonoš, avšak díky výraznému počtu návštěvníků a ubytovacích kapacit v porovnání s ostatními obcemi podhůří a také z důvodu územní kompaktnosti vymezení „vnitřních Krkonoš“ byl zařazen do zmiňované kategorie.

Mapa 3: Vymezení oblastí řešeného území pro potřeby analýzy

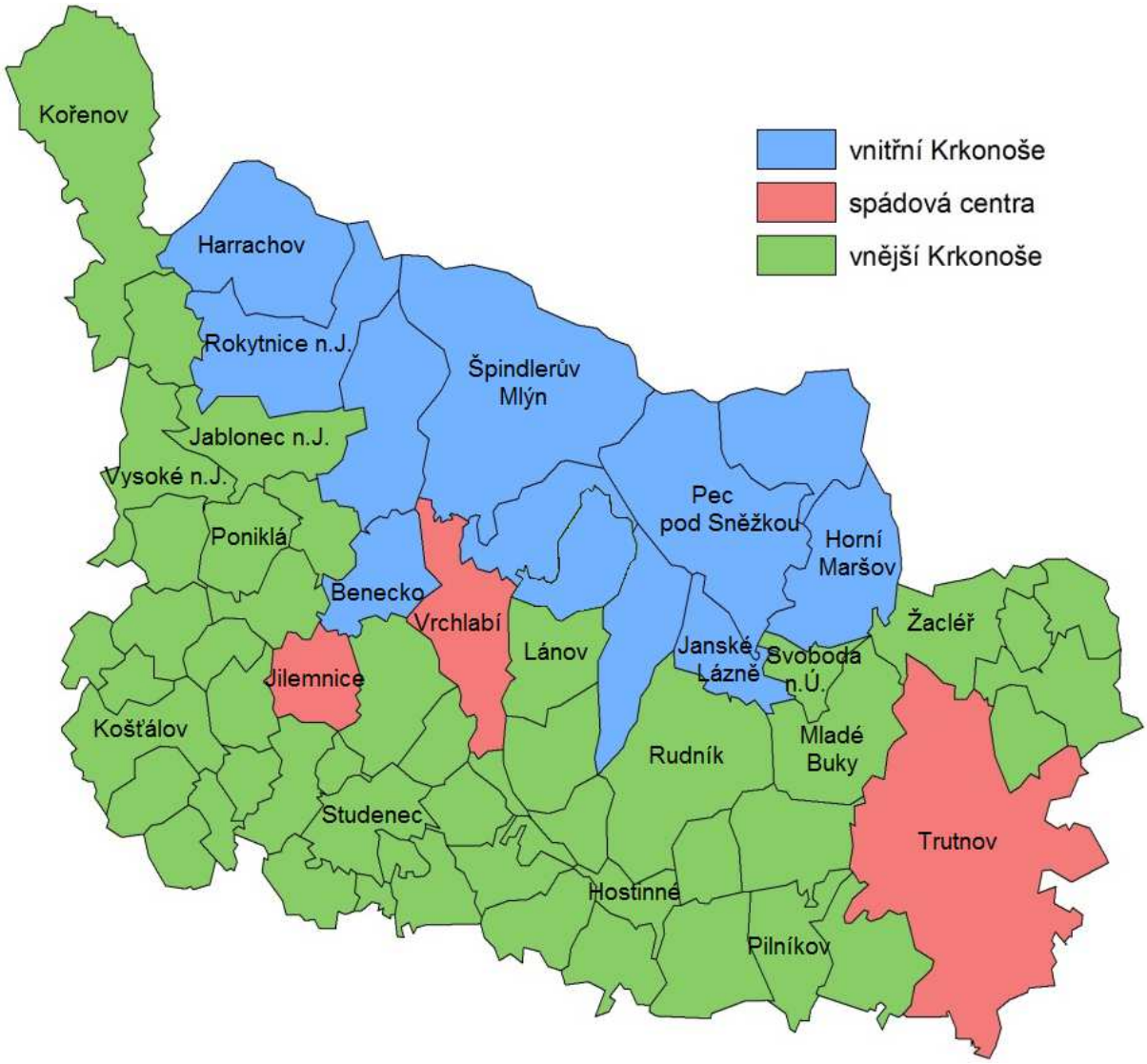

1.2 ZÁKLADNÍ CHARAKTERISTIKA OBCÍ A ÚZEMNĚ SPRÁVNÍ STRUKTURA REGIONU

V řešeném území se nachází celkem 65 obcí, které zaujímají plochu 1183,37 km². V roce 2011 na této ploše žilo 106 457 obyvatel. Hustota zalidnění dosahuje hodnoty 89,96 obyv./km², což představuje podprůměrnou hodnotu jak oproti republikovému průměru 133 obyv./km², tak průměrům obou krajů (Královéhradecký 116,76 obyv./km², Liberecký 138,87 obyv./km²). Nižší hodnota hustoty zalidnění je způsobena historickým vývojem osídlení horských oblastí Česka a fyzicko-geografickými podmínkami, neboť se jedná o území s velmi členitým terénem limitujícím rozvoj osídlení. Tato skutečnost se odráží v náročné a nákladné péči o území nebo zimní údržbě silnic, aniž by na státní úrovni existovala adekvátní opatření finanční kompenzace pro horské obce (v případě Krkonoš navíc na území velkoplošného zvláště chráněného území).

Území regionu má dle správního členění poměrně složitou organizační a administrativní strukturu. Obce v řešeném území zasahují do dvou krajů (Královéhradecký, Liberecký), tří okresů (Trutnov, Semily, Jablonec nad Nisou) a několika správních obvodů obcí s rozšířenou působností (Tanvald, Semily, Vrchlabí, Trutnov, Jilemnice). V případě ORP Vrchlabí a Jilemnice spadají do území řešeného

regionu zahrnuty všechny obce. Seznam obcí s jejich základními charakteristikami je uveden v tabulce 1. Některé obce jsou členy euroregionu Nisa (CZ – D – PL) nebo Glacensis (CZ – PL), což představuje potenciální rozvojový prvek nejen z hlediska hospodářské spolupráce, ale i společenského a kulturního života. Některé obcí regionu Krkonoše jsou uskupeny do místních akčních skupin (MAS) za účelem rozvoje venkovských oblastí prostřednictvím strategického plánu LEADER. Jedná se o tyto MAS: „Přijďte pobejt“, „Krkonoše“, „Království – Jestřebí hory“. V území se nachází rovněž několik mikroregionů: „Horní Labe“, „Jilemnicko“, „Východní Krkonoše“ a „Tanvaldsko“. Členství obcí v rámci více mikroregionálních uskupení poukazuje na ochotu vzájemně spolupracovat a participovat na budoucím rozvoji nejen vlastní obce, ale celého regionu.

Jedním z charakteristických rysů regionu Krkonoš (ve srovnání s dalšími regiony) je vyšší zastoupení plošně i populačně větších obcí a městysů/malých měst, což vytváří lepší předpoklady pro spolupráci a možnosti budoucího rozvoje. Současně je tato skutečnost také limitujícím faktorem z hlediska příjmů rozpočtu obcí, které se (vedle části daňových a nedaňových příjmů zůstávajících přímo v obci, kde jsou generovány) odvíjejí především od počtu obyvatel obcí, nikoli od jejich rozlohy. V řešeném území se nachází nízký podíl nejmenších obcí, neboť do dvou nejnižších velikostních kategorií spadá přibližně třetina obcí s 6 % podílem obyvatelstva.

V Politice územního rozvoje ČR (MMR 2008) jsou Krkonoše spolu s Jizerskými horami vymezeny jako specifická oblast č. 7 (SOB 7). Tato oblast zahrnuje území obcí z ORP Frýdlant (jižní část), Jablonec nad Nisou (severní část), Jilemnice (severní část), Liberec (severovýchodní část), Tanvald, Trutnov (severní část), Vrchlabí (severní část). Oblast se dotýká také území ORP Jablonec nad Nisou, Liberec a Tanvald. SOB jsou obecně vymezovány především v příhraničních periferních oblastech s velkoplošnou ochranou území, ale také v oblastech specificky zatížených těžební a průmyslovou činností, obecně tedy v územích, kde se střetávají jednotlivé pilíře udržitelného rozvoje ve větší míře než v jiných částech Česka. Důvodem pro vymezení SOB 7 je potřeba úměrně a rovnoměrně využívat s ohledem na udržitelný rozvoj území vysoký rekreační potenciál Krkonoš (jsou národním parkem a biosférickou rezervací UNESCO a zasahují na území Královéhradeckého a Libereckého kraje a do sousedního Polska) a Jizerských hor (jsou chráněnou krajinnou oblastí). Podle Politiky územního rozvoje ČR jde o „celistvé území s kvalitním životním prostředím, vysokými přírodními a krajinnými hodnotami a s významným rekreačním potenciálem“. V této souvislosti definuje Politika územního rozvoje ČR pro SOB 7 několik zásadních cílů, úkolů či výzev:

- potřeba řešit střety aktivit rekreace a cestovního ruchu s přírodními a krajinnými hodnotami, vzhledem ke skutečnosti, že oblast je významně zatížena rekreací a cestovním ruchem tuzemským i zahraničním (Polsko, Německo) a patří k nejatraktivnějším turistickým regionům ČR;
- potřeba snížení vysokého a stále rostoucího zatížení až přetížení území a dopravní a technické infrastruktury uživateli, zejména v místech, kde tento vliv zasahuje až do chráněných území přírody;
- potřeba posílení ekonomické a sociální stability území pomocí koordinovaného rozvoje cestovního ruchu a dalších hospodářských odvětví, která jsou šetrná k životnímu prostředí.

Tyto cíle/výzvy naznačují specifika území Krkonoš, resp. specifika zmíněných střetů mezi zájmy ekonomického rozvoje, sociální soudržnosti a ochranou životního prostředí, přírody a krajiny v Krkonoších. Zařazení Krkonoš mezi SOB rovněž dokládá pozici tohoto regionu v rámci národních politik, které obecně mají Politiku územního rozvoje ČR v rámci svých intervencí respektovat. Jednou z možných intervencí v budoucnu jsou krajinné integrované plány rozvoje (KIPR), o nichž se uvažuje jako o nástroji podpory udržitelného rozvoje území SOB při využití finanční podpory strukturálních fondů EU v programovacím období 2014–20. Během období 2007–13 byl tento nástroj pilotně využit pro území SOB Šumava, byť ve zcela jiných podmínkách daných nastavením současných operačních programů a zaměřením kohezní politiky, které se liší od její podoby po roce 2013.

Tabulka 1: Základní charakteristika obcí regionu

	rozloha (km^2)	počet obyvatel	hustota zalidnění (obyv./km^2)
Bělá	7,76	259	33,38
Benecko	16,52	1 144	69,25
Benešov u Semil	5,39	856	158,81
Bernartice	17,93	904	50,42
Bukovina u Čisté	3,17	203	64,04
Bystrá nad Jizerou	5,61	122	21,75
Čermná	9,29	389	41,87
Černý Důl	22,18	747	33,68
Čistá u Horek	10,53	559	53,09
Dolní Branná	7,91	965	122,00
Dolní Dvůr	15,33	251	16,37
Dolní Kalná	9,70	686	70,72
Dolní Lánov	15,77	737	46,73
Dolní Olešnice	12,60	365	28,97
Háje nad Jizerou	11,73	681	58,06
Harrachov	36,63	1 554	42,42
Horka u Staré Paky	2,02	265	131,19
Horní Branná	20,97	1 847	88,08
Horní Kalná	8,92	359	40,25
Horní Maršov	28,48	1 033	36,27
Horní Olešnice	12,73	292	22,94
Hostinné	8,07	4 643	575,34
Chotěvice	20,12	1 019	50,65
Jablonec nad Jizerou	22,32	1 770	79,30
Janské Lázně	13,73	804	58,56
Jestřabí v Krkonoších	10,30	246	23,88
Jilemnice	13,87	5 604	404,04
Klášterská Lhota	3,01	196	65,12
Kořenov	55,87	974	17,43
Košťálov	20,02	1 693	84,57
Královec	9,94	189	19,01
Kruh	6,04	480	79,47
Kunčice nad Labem	3,06	586	191,50
Lampertice	5,84	456	78,08
Lánov	16,95	1 761	103,89
Levínská Olešnice	10,05	362	36,02
Libštát	10,12	977	96,54
Malá Úpa	26,66	148	5,55
Martinice v Krkonoších	3,27	583	178,29
Mladé Buky	26,78	2 215	82,71
Mříčná	10,04	510	50,80
Paseky nad Jizerou	12,7	247	19,45

	rozloha (km^2)	počet obyvatel	hustota zalidnění (obyv./km^2)
Pec pod Sněžkou	52,13	655	12,56
Peřimov	6,63	240	36,20
Pilníkov	16,98	1 218	71,73
Poniklá	13,75	1 159	84,29
Prosečné	8,34	552	66,19
Rokytnice nad Jizerou	36,96	2 928	79,22
Roprachtice	11,60	276	23,79
Roztoky u Jilemnice	13,03	987	75,75
Rudník	42,68	2 229	52,23
Staré Buky	17,88	506	28,30
Strážné	17,67	204	11,54
Studenec	18,86	1 868	99,05
Svoboda nad Úpou	7,75	2 160	278,71
Svojek	5,37	162	30,17
Špindlerův Mlýn	76,91	1 173	15,25
Trutnov	103,33	30 957	299,59
Víchová nad Jizerou	12,29	951	77,38
Vítkovice	31,96	445	13,92
Vlčice	19,75	500	25,32
Vrchlabí	27,66	12 665	457,88
Vysoké nad Jizerou	20,67	1 308	63,28
Zlatá Olešnice	9,42	193	20,49
Žacléř	21,82	3 440	157,65
Celkem	**1 183,37**	**106 457**	**89,96**

Zdroj: ČSÚ

Tabulka 2: Velikostní struktura obcí v regionu

	počet obcí	počet obyvatel (2011)
0 - 199	6	1 010
200 - 499	17	5 339
500 - 999	20	14 720
1000 - 1999	13	18 547
2000 - 4999	6	17 615
5000 - 9999	1	5 604
10 000 - 19 999	1	12 665
20 000 - 49 999	1	30 957

Zdroj: ČSÚ

1.3 IDENTITA A IMAGE REGIONU

Identita a image regionu patří k zásadním předpokladům formujícím místní sociální a ekonomické prostředí a vnitřní zdroje regionu. V poslední době bývá zdůrazňována role regionální identity jako zásadního faktoru regionálního rozvoje. Příkladem mohou být regiony s narušenou historickou kontinuitou a nestabilní sociální i ekonomickou strukturou, kde se sociální a ekonomické problémy koncentrují častěji a řeší méně snadno než v případě regionů se stabilizovanou sociálně-ekonomickou strukturou a silnou spjatostí místních obyvatel s regionem. Obecně tvoří regionální identitu tyto prvky spjaté s územím:

- územní rozměr regionu, tedy jeho hranice a prostorové vymezení;
- symbolický rozměr regionu, tedy jeho hmotné i nehmotné symboly typu krajiny, významných budov, podniků, regionálních produktů, osobností atd.;
- institucionální rozměr regionu, tedy jeho formální instituce (správní jednotky, subjekty a aktéři místního rozvoje apod.) a také instituce neformální (normy, způsob života atd.).

Krkonoše představují v rámci regionálně spíše „unifikovaného“ Česka oblast s výraznou, svébytnou a historicky kontinuální identitou se zřetelnými prvky, symboly a institucemi. Územní rozměr regionu je dán poměrně jednoznačně – každý obyvatel Česka a také řada cizinců ví, kde se Krkonoše nacházejí a má alespoň přibližnou představu o tom, které území k nim patří. Územně lze region Krkonoš vymezit například takto:

- jako území Krkonošského národního parku, tedy zejména hranicí jeho 3. zóny, příp. v užším vymezení hranicí jeho 2. zóny nebo naopak v širším vymezení vč. ochranného pásma (na polské straně obdobně Karkonoski Park Narodowy), variantně jako území biosférické rezervace Krkonoše;
- jako území turistického regionu Krkonoše (použito v rámci této analýzy), případně Krkonoše a Podkrkonoší vymezeného poměrně široce vč. rozsáhlého podhůří či „zázemí“ Krkonoš;
- jako území členských obcí „Krkonoše – svazku měst a obcí“ (s určitými územními nespojitostmi a exklávami obcí ležících mimo souvislé území jádrové oblasti Krkonoš);
- jako území mezi silnicí I/14, která tvoří pomyslnou jižní hranici regionu, a státní hranicí s Polskem;
- v nejužším pojetí jako území obcí, kde se nacházejí nejvýznamnější krkonošská turistická střediska (Harrachov, Rokytnice nad Jizerou, Špindlerův Mlýn, Pec pod Sněžkou, Janské Lázně).

Symbolický rozměr regionu spočívá v řadě prvků, typických pro krkonošský region. Jedná se o prvky hmotné i nehmotné, například:

- hornatý reliéf s nejvyššími českými horami vč. Sněžky, nejvyššího vrcholu Česka, horských luk, vrcholů modelovaných mrazovým zvětráváním a v rámci Česka vzácného glaciálního reliéfu a flóry;
- existence Krkonošského národního parku jako velkoplošného zvláště chráněného území, které je nejstarším národním parkem v Česku;
- nejnavštěvovanější lyžařská turistická destinace Česka nabízející také letní rekreaci;
- pramen řeky Labe, významný symbol Čech i podstatné části Německa;
- některé pověsti, legendy, pohádky, mýty i pravdivé příběhy (např. známá postava Krakonoše, příběh Hanče a Vrbaty);
- specifická kultura ovlivněná kulturou českou, německou i polskou;
- tradiční české nářečí (sice již nepoužívané, ale dokumentované v krajové literatuře);
- významní regionální rodáci z oblasti sportu a kultury, vědy (např. geologie), podnikání, techniky i politiky;

- fenomén horských bud s dlouhou tradicí a historií zahrnujících pastevectví, drobnou výrobu i turistiku;
- tradice některých hospodářských odvětví (např. sklářství, textilní průmysl, automobilový průmysl, zpracování dřeva, výroba hraček, těžba surovin, hutnictví) a souvisejících regionálních produktů, byť jde zčásti o odvětví upadající nebo zaniklá, udržovaná často spíše v inscenované podobě kulturních a turistických atrakcí;
- zimní sporty na rekreační i vrcholové úrovni vč. areálů, kde se pořádají vrcholné světové soutěže (skokanské můstky v Harrachově, sjezdařský areál Špindlerův Mlýn);
- některé gastronomické speciality (zvěřina, kyselo, kuba, špekové či škvarkové knedlíky, apod.) a ingredience (houby, lesní plody), nově pak např. regionální značky piva;
- některé prvky turistické infrastruktury (typu němých značek Krkonoš, Cesty česko-polského přátelství apod.).

V institucionální rovině existuje v Krkonoších řada subjektů a organizačních systémů, které přispívají k formování regionální sounáležitosti a současně k rozvoji regionu. Jedná se například o tyto instituce:

- hlavní organizace v území (zejména Správa KRNAP, Krkonoše - svazek měst a obcí);
- některé další regionální instituce výrazně spjaté s Krkonošemi (např. MAS Krkonoše, svazky obcí Východní Krkonoše, Horní Labe, Jilemnicko, Tanvaldsko, euroregiony Glacensis a Nisa, Horská služba, Krkonošské muzeum v Jilemnici, Sportovní gymnázium v Jilemnici);
- existence řady regionálních projektů zahrnujících více či méně celé území Krkonoš (Krkonoše ze sedla kola, Krkonoše – lyžařský běžecký areál, systémy letních turistických cyklobusů a zimních skibusů, slevové karty apod.

HLAVNÍ ZÁVĚRY KAPITOLY

- Stabilní sídelní struktura, kterou tvoří zejména středně velké obce či malá města. V řešeném území se nachází malý počet populačně nejmenších obcí a také řada obcí s velkou rozlohou, což znesnadňuje jejich správu (nižší příjmy odvislé od relativně malého počtu obyvatel).
- Region se silnou vnitřní homogenitou tvořenou jasně vymezitelným územím Krkonoš a Podkrkonoší, silnou vnitřní i vnější regionální identitou s řadou symbolů a institucí, společným historickým vývojem a zachovalým přírodním prostředím.
- Příhraniční poloha regionu jako faktor posilující perifernost území i jako potenciál pro možnou česko-polskou přeshraniční územní spolupráci.
- Poloha regionu v rámci jedné ze SOB Politiky územního rozvoje ČR.
- V řešeném území se nachází velké množství mikroregionálních seskupení (místní akční skupiny, mikroregiony), což poukazuje na snahu společně participovat na rozvoji řady oblastí, byť je tato snaha někdy územně roztříštěná.

2 OBYVATELSTVO

Obyvatelstvo, resp. sociální soudržnost obyvatel představuje jeden ze tří hlavních pilířů trvale udržitelného rozvoje území. Změny ve vývojových trendech základních charakteristik populace mohou mít výrazné dopady na budoucí život v obcích. Stárnutí obyvatelstva, populační úbytek způsobený záporným přirozeným přírůstkem či záporným migračním saldem výrazně ovlivňuje strukturu obyvatelstva v obcích. Vliv těchto změn se následně promítá do regionální ekonomiky (zaměstnanosti či nezaměstnanosti) nebo do využití domovního a bytového fondu. Data použitá v této kapitole pocházejí z databáze Českého statistického úřadů z rozpětí let 1991 – 2011. V některých případech jsou využity i výsledky z posledního republikového sčítání, avšak je třeba zmínit, že se jedná pouze o základní data, protože ne všechny zjišťované ukazatele byly dosud publikovány. K hodnocení vybraných ukazatelů byly zvoleny časové řady nebo indexované změny graficky znázorněné jak v tabulkách a grafech, tak mapách za jednotlivé obce řešeného území.

2.1 POPULAČNÍ VÝVOJ A POHYB OBYVATELSTVA

V roce 2011 žilo v řešeném území celkem 106 457 obyvatel. Tento počet lze přirovnat k průměrné populační velikosti okresů Česka, ve kterých se nenachází krajské město. Počet obyvatel se od roku 1991 mírně snížil a to přibližně o 2 % (viz graf 1). V rámci území lze nalézt rozdíly mezi jednotlivými vymezenými oblastmi. Po roce 1989 začalo docházet k částečné přeměně chalup na trvalé bydlení, čímž se vytvořilo nové stálé obyvatelstvo. Došlo tak k populačnímu nárůstu (3–4 %) ve spojení s tehdejším kladným migračním saldem a neutrální přirozenou měnou.

Přibližně od roku 2000 však dochází k úbytku obyvatelstva ve vnitřních Krkonoších, zejména pak v jejich severozápadní a střední části (viz mapa 4). Hlavní podíl na tomto trendu má zvýšená emigrace obyvatel z území, která výrazně přesahuje přirozený přírůstek obyvatel. Mírný nárůst přirozeného přírůstku v posledních letech je způsoben početně silnou generací narozenou v 70. a 80. letech minulého století. Na záporné migrační saldo má bezesporu vliv i selektivní migrace spojena s mladým obyvatelstvem a čerstvými absolventy, kteří po dostudování škol zůstávají v městech, kde studovali. Dalším důvodem může být výhodný prodej domů a bytů v atraktivní lokalitě developerským firmám. Pro oblast vnitřních Krkonoš jsou rovněž typické značné výkyvy ve vývoji počtu obyvatel, způsobené zejména migračním přírůstkem či úbytkem.

Úbytek obyvatel byl již přibližně od poloviny 90. let 20. století zaznamenán i v hlavních spádových centrech, a to přibližně o 5 %, na čemž se výrazně podílelo záporné saldo migrace od roku 1991. Úbytek může být spojen rovněž se změnou bydlení, neboť lidé často preferují bydlení v obcích v zázemí těchto největších krkonošských měst. Za populačně ziskové lze naopak označit obce vnějších Krkonoš nacházející se v podhůří. Ve sledovaném období došlo v této oblasti k 2% nárůstu počtu obyvatel. Výrazný podíl zde sehrálo jak kladné migrační saldo, tak kladný přirozený přírůstek způsobený zvyšující se porodností. Vnější Krkonoše lze tudíž považovat za populačně více stabilizované území, pravděpodobně jednak v důsledku jeho menší perifernosti, resp. méně příhraniční polohy, a jednak menšího vystavení náhlým změnám a zvratům v oblasti rozvoje bydlení, cestovního ruchu apod., které jsou naopak typické pro vnitřní Krkonoše. Populačně ziskovými se staly zvláště obce nacházející se v těsné blízkosti spádových center (viz mapy 4 a 5), což potvrzuje předpoklad probíhající suburbanizace v zázemí těchto center.

Graf 1: Vývoj počtu obyvatel v regionu Krkonoše (1991 – 2011, 1991 = 100)

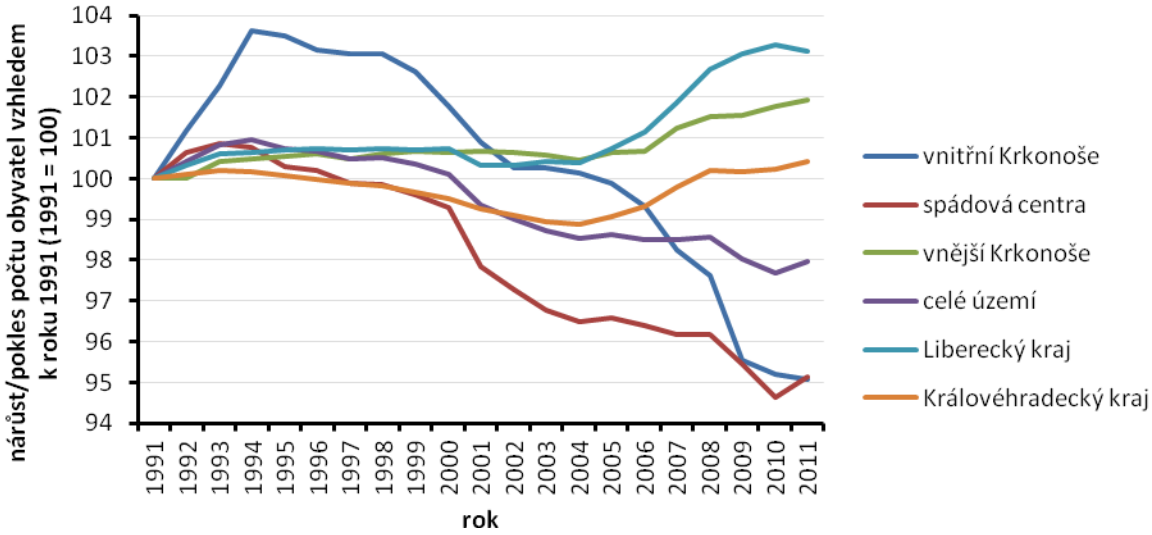

Zdroj: ČSÚ

Tabulka 3: Změna počtu obyvatelstva v regionu Krkonoše (1991, 2001 a 2011)

	1991	2001	2011	změna obyv. 2011/1991	změna obyv. 2011/2001
vnitřní Krkonoše	11 395	11 498	10 835	0,95	0,94
spádová centra	51 744	50 629	49 226	0,95	0,97
vnější Krkonoše	45 512	45 819	46 396	1,02	1,01
celé území	108 651	107 946	106 457	0,98	0,99
Královéhradecký kraj	553 439	549 329	555 683	1,00	1,01
Liberecký kraj	425 959	427 396	439 262	1,03	1,02

Zdroj: ČSÚ

Mapa 4: Změna počtu obyvatel v obcích regionu Krkonoše mezi lety 1991 a 2011

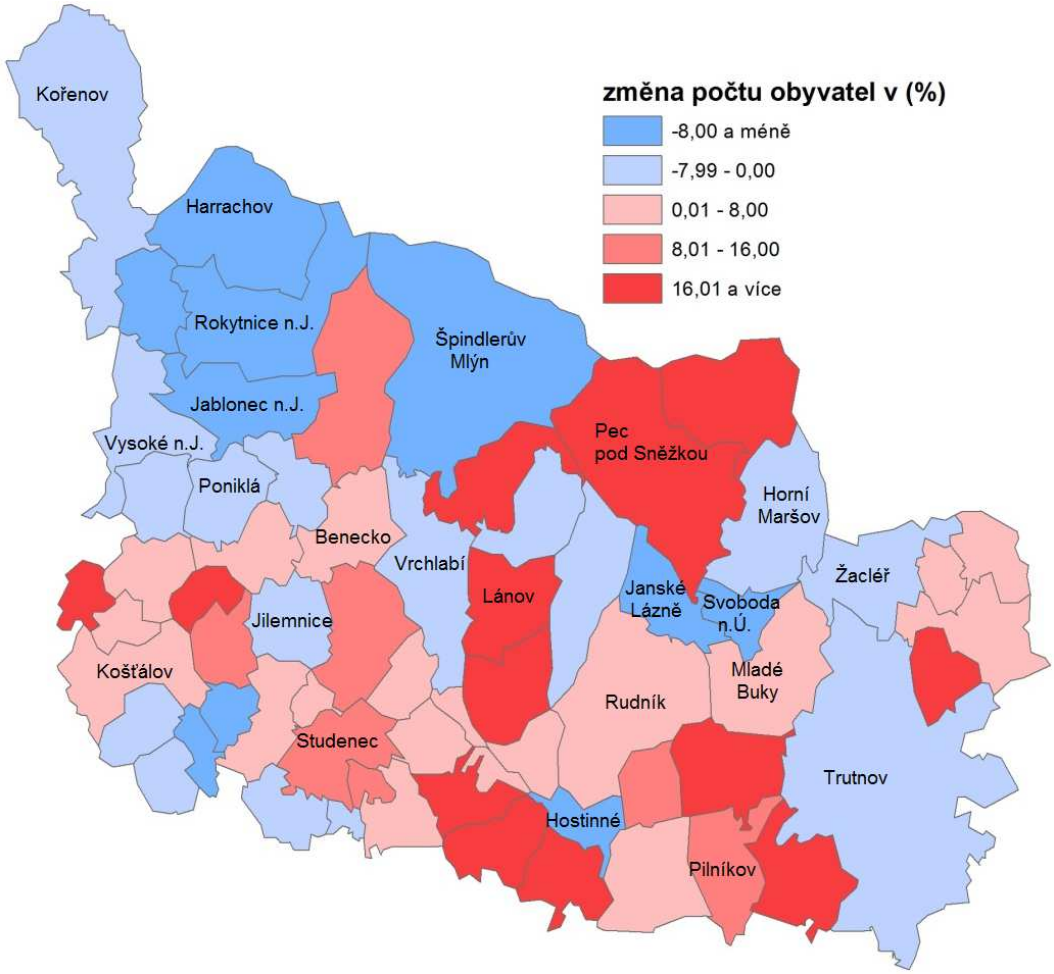

Zdroj: ČSÚ

Graf 2: Celkový populační přírůstek/úbytek na 1000 obyvatel mezi lety 2000 – 2011 v regionu Krkonoše

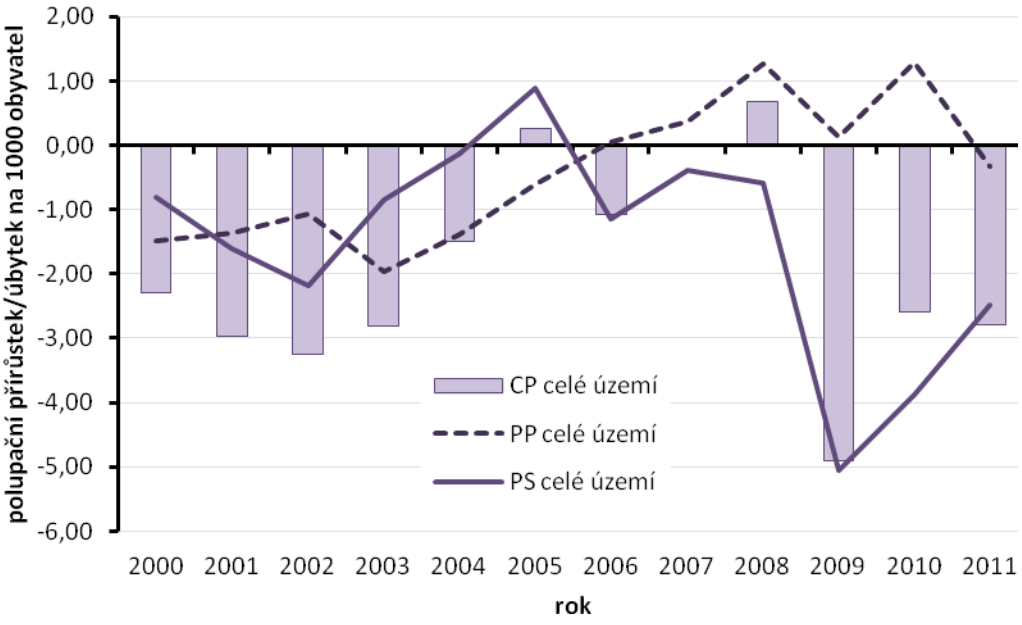

Zdroj: ČSÚ, pozn.: CP – celkový přírůstek, PP – přirozený přírůstek, PS – přírůstek stěhováním

Graf 3: Celkový populační přírůstek/úbytek na 1000 obyvatel (2000 – 2011) v oblastech Krkonoš

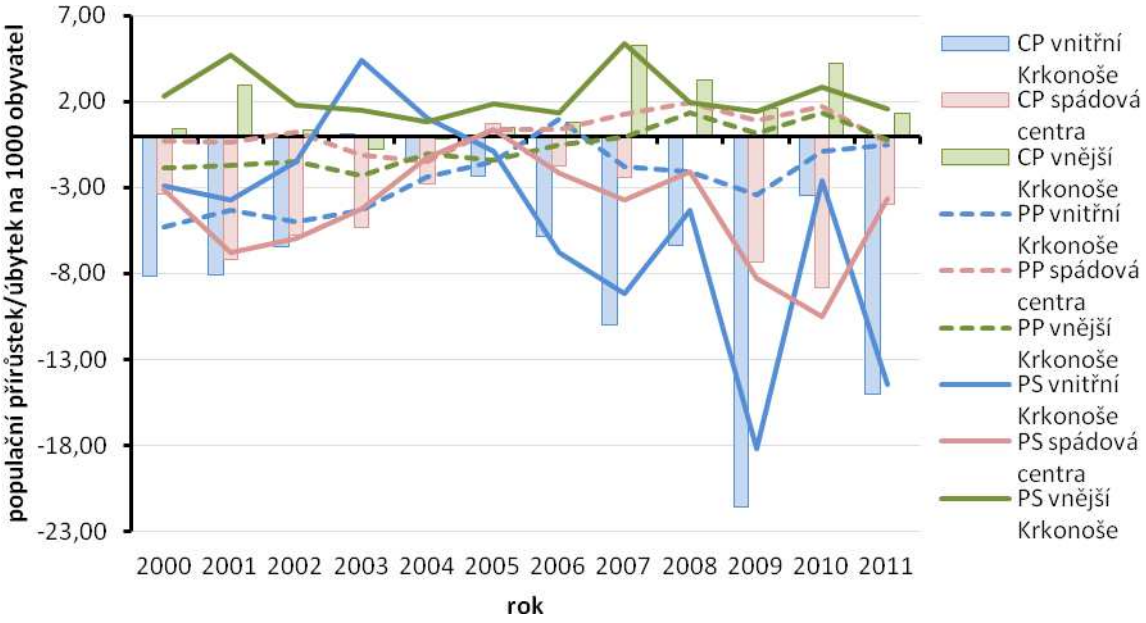

Zdroj: ČSÚ
pozn.: CP – celkový přírůstek, PP – přirozený přírůstek, PS – přírůstek stěhováním

Mapa 5: Průměrný roční celkový přírůstek v regionu Krkonoše (2005 – 2011)

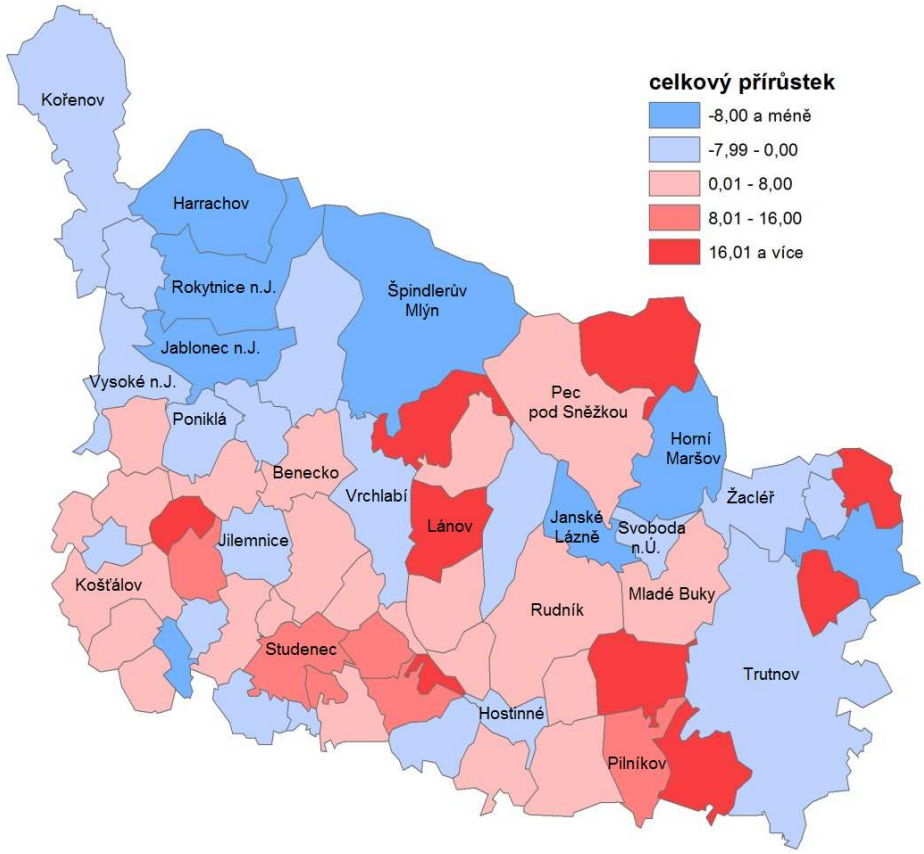

Zdroj: ČSÚ

Mapa 6: Průměrný roční přírůstek stěhováním v regionu Krkonoše (2005 – 2011)

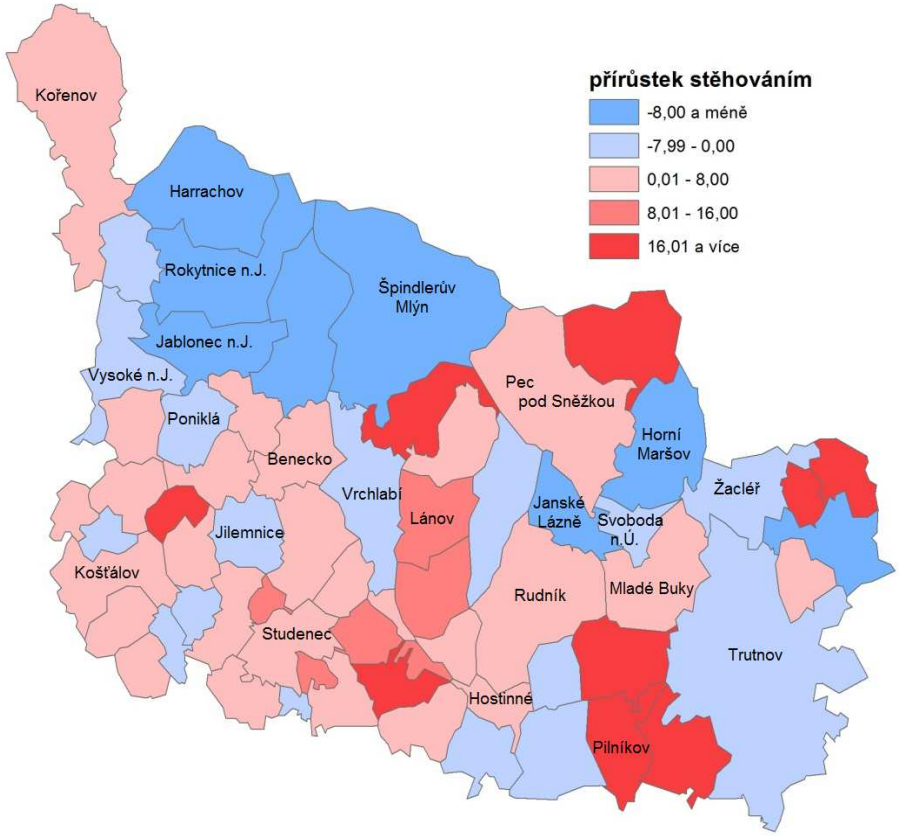

Zdroj: ČSÚ

2.2 VĚKOVÁ STRUKTURA OBYVATEL

Změny ve věkové struktuře obyvatelstva jsou v Česku v posledních letech spojené především s obecným trendem stárnutí populace. I přes zvyšující se porodnost v posledních letech bude tento trend v budoucnosti podle všech dostupných populačních prognóz nabírat na síle. Postupný podílový úbytek nejmladší věkové generace 0 – 14 let zejména v porovnání s kategorií postproduktivního věku 65+ a zlepšování úmrtnostních poměrů a s tím související prodlužování naděje dožití budou do budoucna trend demografického stárnutí celé populace posilovat. Případné problémy pak mohou představovat zvýšené nároky na důchodové zabezpečení, zdravotní a sociální služby, ale i na zaměstnanost, zejména ve vztahu k zaměstnání důchodců, či naopak i v uplatnění mladých lidí.

Tabulka 4: Věková struktura v regionu Krkonoše a index stáří v letech 1991 a 2011

	1991			2011			index stáří	index stáří
	0 - 14	15 - 64	65 +	0 - 14	15 - 64	65 +	1991	2011
vnitřní Krkonoše	2 322	7 465	1 625	1 525	7 959	1 728	69,98	113,31
spádová centra	10 072	34 461	5 300	7 146	34 469	7 795	52,62	109,08
vnější Krkonoše	9 426	29 953	6 347	6 959	32 256	7 191	67,33	103,33
celé území	21 820	71 879	13 272	15 630	74 684	16 714	60,82	106,93
Královéhradecký kraj	114 790	364 821	73 198	80 944	381 388	93 351	63,76	115,32
Liberecký kraj	91 831	282 417	50 872	66 505	306 864	65 893	55,39	99,07

Zdroj: ČSÚ

Graf 4: Věková struktura v regionu Krkonoše a vývoj indexu stáří v letech 1991, 2001 a 2011

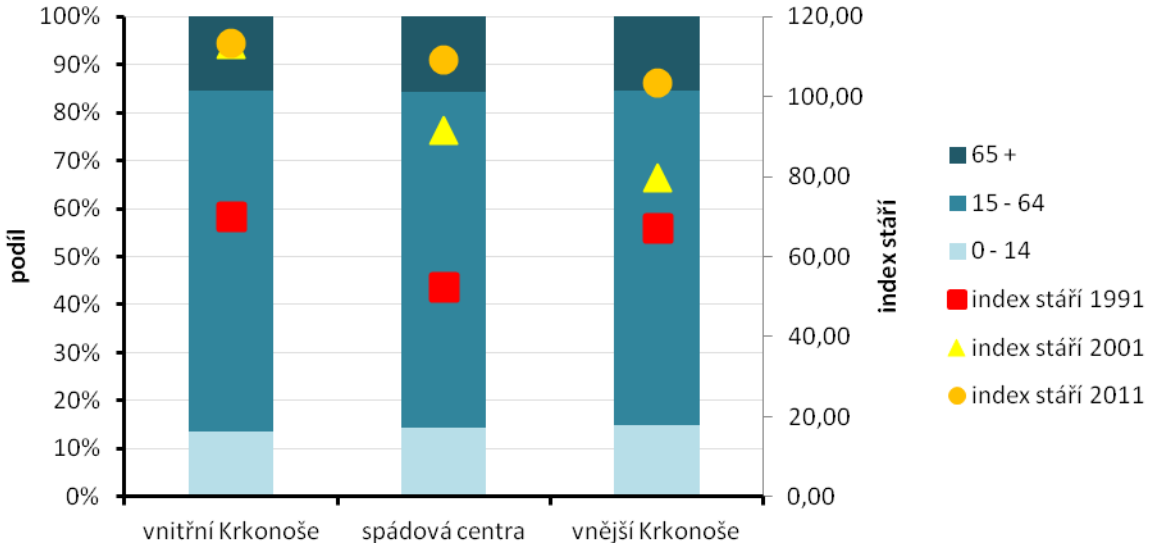

Zdroj: ČSÚ

V řešeném území došlo od roku 1991 k výraznému nárůstu složky obyvatel starších 65 let, což ve spojení s nižší porodností zapříčinilo výrazné zvýšení indexu stáří na celém území. Věková skupina 0–14 let zaznamenala v řešeném území pokles přibližně o třetinu, zatímco počet obyvatel v poproduktivním věku 65+ se zvýšil o jednu čtvrtinu.

Stárnutí obyvatelstva během posledních let nejvíce postihlo spádová centra Krkonoš, byť nejvyšší index stáří byl na začátku i na konci sledovaného období zaznamenán ve vnitřních Krkonoších. To je dáno historickým vývojem skladby obyvatelstva v této části území. Již v roce 1991 zde byl vyšší podíl staršího obyvatelstva a ten se do roku 2011 téměř nezměnil (narostl pouze o 6 %). Toto byl jeden z prvních předpokladů ovlivňující budoucí věkovou strukturu obyvatel. Výrazným faktorem ovlivňujícím index stáří v tomto území je pokles počtu nejmladší věkové skupiny přibližně o 35 %. Hlavní příčinou tedy je snižující se porodnost, která je však kompenzována vysokou migrací v této části území.

Naopak nejméně stárne populace vnějších Krkonoš, což potvrzuje výše uvedený předpoklad stabilnější populační a sociální struktury této části Krkonoš. Zatímco v roce 1991 byl index stáří obyvatelstva ve vnitřních i vnějších Krkonoších prakticky stejný, v roce 2011 byl již ve vnějších Krkonoších znatelně nižší. Na druhou stranu je však stárnutí populace ve vnitřních Krkonoších spojeno výhradně s prvními roky po roce 1991 a souvisí se zmíněnou imigrací spíše starších obyvatel, způsobenou přeměnou některých objektů druhého bydlení na bydlení trvalé. V posledních 10 letech je věková skladba obyvatel vnitřních Krkonoš stabilizovaná. Ve vnějších Krkonoších naopak stárnutí obyvatelstva v posledních letech zvolna nabírá na dynamice. Nepříznivá věková struktura se projevuje zejména v severozápadní (horské oblasti, ze kterých bylo odsunuto německé obyvatelstvo a které byly relativně úspěšně dosídleny) a jihozápadní části území s malými pracovními možnostmi. V obcích, které dosídleny nebyly, je věková struktura příznivá, protože po roce 1990 přišlo relativně mladé obyvatelstvo v souvislosti s rozvojem soukromého podnikání v oblasti cestovního ruchu.

Ve spádových centrech lze podobný trend stárnutí zejména mezi lety 1991 a 2001, neboť v tomto desetiletí došlo k výraznějším změnám než v následující dekádě. První příčinou je výše zmíněný záporný přirozený přírůstek (pokles věkové skupiny 0 – 14 let o 30 %). Druhým činitelem je postupné demografické stárnutí (nárůst poproduktivní složky obyvatelstva 65+ téměř o 50 %).

Mapa 7: Index stáří v obcích regionu Krkonoše v roce 2011

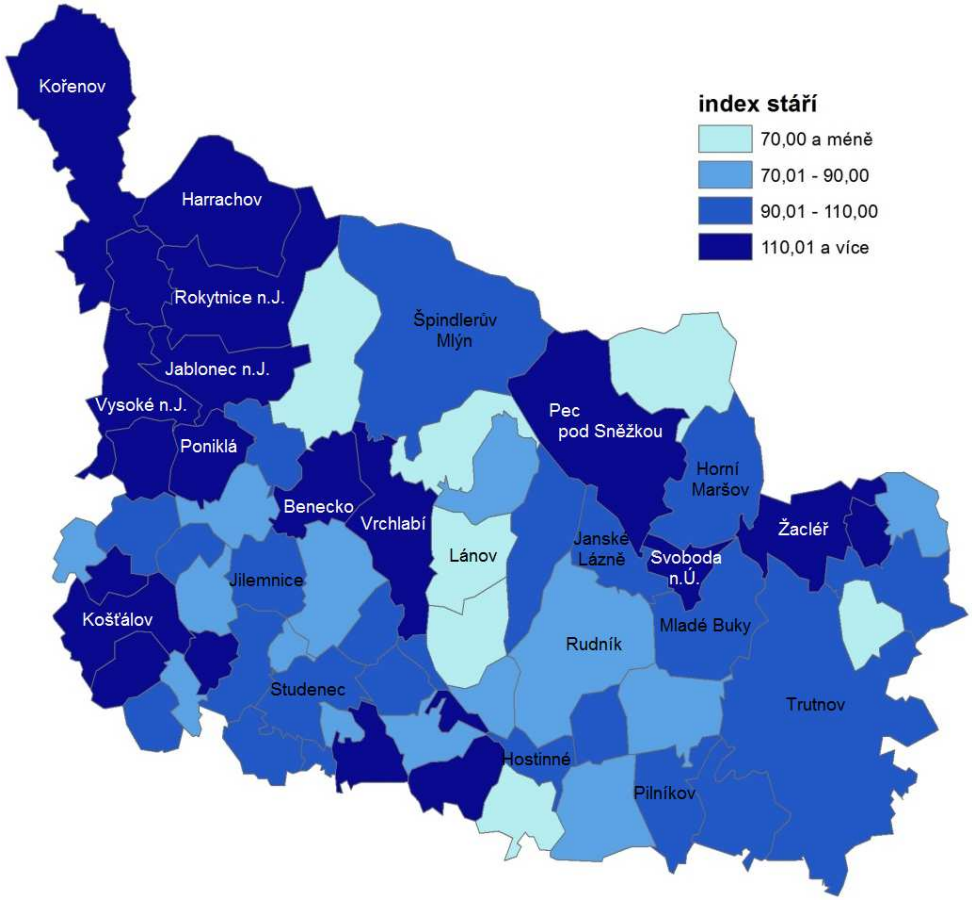

Zdroj: ČSÚ

2.3 VZDĚLANOST OBYVATEL

Vzdělanost obyvatelstva je jedním z ukazatelů poukazujících na kvalitu lidského kapitálu v území. Vzdělanost rovněž ovlivňuje situaci na trhu práce a podmiňuje tak budoucí možnosti rozvoje celého regionu.

Od roku 1989 se výrazně změnily podmínky v přístupu ke vzdělávání. Vzdělanostní struktura obyvatelstva se v řešeném území výrazně proměnila, neboť význam vzdělání v tržním hospodářství je vyšší než v období do roku 1989. Od roku 1991 do roku 2011 došlo k výraznému poklesu počtu obyvatel se základním a neukončeným vzděláním a výraznému nárůstu podílu obyvatel se středním vzděláním s maturitou a vysokoškolským vzděláním (viz graf 5). V rámci nastoleného trendu lze ovšem zaregistrovat i negativní jev spojený s nárůstem obyvatel bez vzdělání, neboť tento počet se mírně zvýšil. Podíl vysokoškolsky vzdělaného obyvatelstva od roku 1991 celorepublikově roste. V roce 2011 byl podíl vysokoškoláků v řešeném území pod krajským i republikovým průměrem, avšak ve spádových centrech dosahoval sledovaný podíl téměř krajských hodnot. Pro tuto oblast je charakteristická vyšší diverzita ekonomických činností, které se soustřeďují zejména v kvalifikovanějších výrobních a také v terciérních aktivitách, jež mají vyšší nároky na vzdělané obyvatelstvo. Zejména díky tomuto prostorovému vzorci v rozmístění ekonomických činností nalezneme v příslušných centrech (Jilemnice, Trutnov, Vrchlabí) vyšší podíl vysokoškolsky vzdělaných obyvatel než v rámci krajských průměrů (viz tabulka 5). Tento fakt může rovněž poukazovat na poměrně dobré podmínky při uplatnění na trhu práce pro obyvatele s nejvyšším vzděláním.

Uspokojivý vývoj vzdělanosti panuje rovněž ve vnitřních Krkonoších, kde během let 2001 a 2011 došlo téměř ke zdvojnásobení počtu vysokoškolsky vzdělaného obyvatelstva. Mapa 8 potvrzuje výše uvedené závěry a zároveň poukazuje, že vyšší podíl vysokoškolsky vzdělaného obyvatelstva se soustřeďuje i v obcích mezi městy Vrchlabí a Jilemnice, což může být spojeno se stěhováním lidí do zázemí (suburbanizace obyvatel s vyšším socioekonomickým statusem) a dojížděním za prací do hlavních center. V ostatních obcích vnějších Krkonoš však panuje odlišná situace. Sledovaný podíl vysokoškolsky vzdělaných obyvatel je zde výrazně nižší (6,32 %) než krajské průměry, což je dáno také odlišným ekonomickým zaměřením těchto obcí a vyšším významem primérních a sekundérních hospodářských odvětví.

Graf 5: Struktura vzdělanosti regionu Krkonoše v letech 1991 a 2011

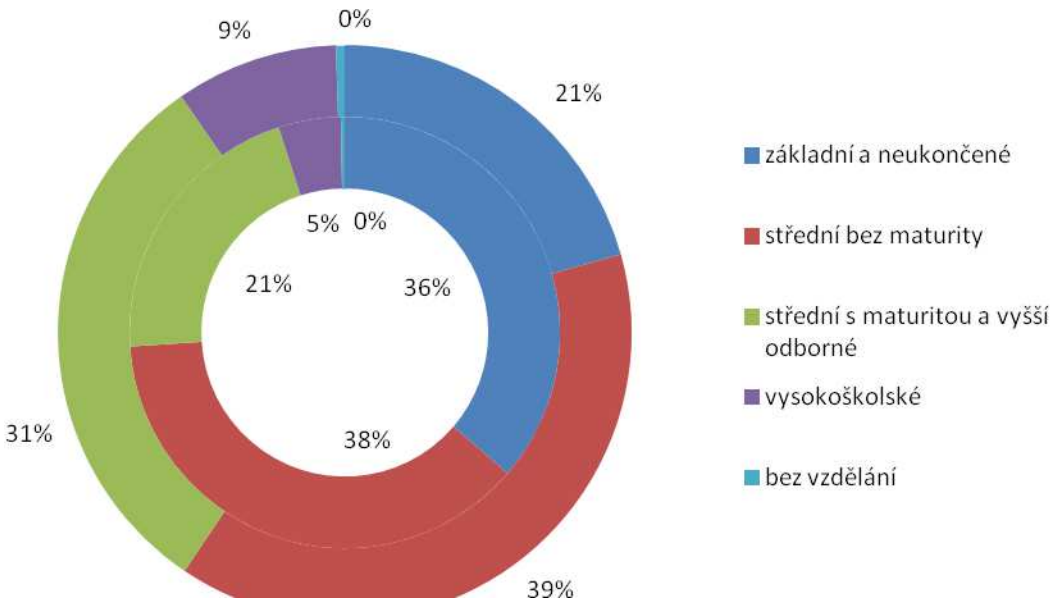

Zdroj: ČSÚ

Pozn.: Vnitřní prstencový graf se vztahuje k roku 1991, vnější k roku 2011.

Tabulka 5: Podíl vysokoškolsky vzdělaného obyvatelstva v regionu Krkonoše v letech 1991, 2001 a 2011

	podíl VŠ 1991	podíl VŠ 2001	podíl VŠ 2011
vnitřní Krkonoše	3,95	5,34	9,26
spádová centra	6,55	7,56	10,75
vnější Krkonoše	2,65	3,89	6,32
celé území	4,61	5,80	8,68
Královéhradecký kraj	5,84	7,48	10,41
Liberecký kraj	5,56	7,03	9,76
Česko	7,16	8,89	12,37

Zdroj: ČSÚ

Mapa 8: Podíl vysokoškolsky vzdělaného obyvatelstva v regionu Krkonoše v roce 2011

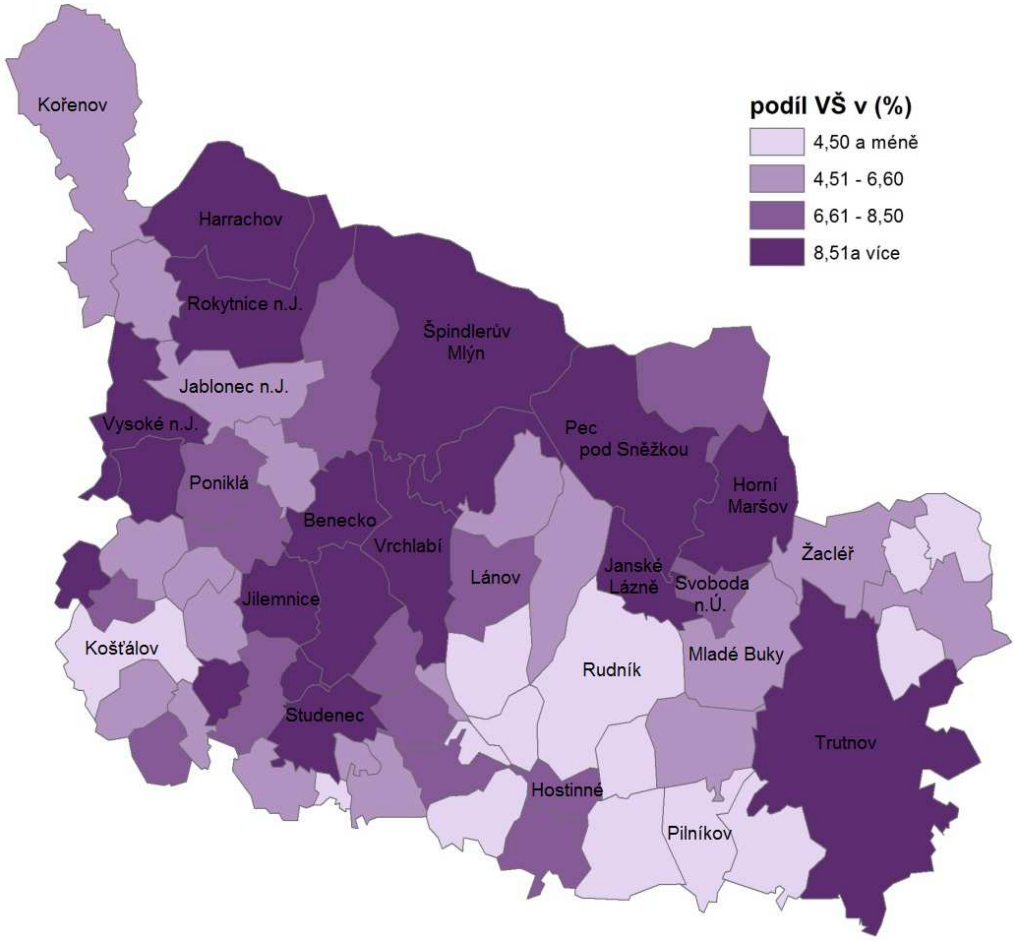

Zdroj: ČSÚ

Vedle vysokoškolsky vzdělaného obyvatelstva se region vyznačuje také relativně nízkým podílem (ve vztahu k potřebám trhu práce) obyvatelstva s technickou kvalifikací, a to jak se středním odborným vzděláním, tak vyučených (zejména v řemeslných a dalších kreativnějších technických oborech).

2.4 INICIATIVA OBYVATEL

Důležitým faktorem regionálního rozvoje jsou nejen nejrůznější výkonnostní a strukturální charakteristiky obyvatel, ale i různé „měkké“ faktory, které se v posledních letech dostávají do popředí zájmu. Příkladem může být sounáležitost s regionem nebo participace na veřejném dění. Jedním z faktorů indikujících míru participace obyvatel na veřejném dění a míru rozvoje občanské společnosti je účast ve volbách.

Účast ve volbách do obecních zastupitelstev v regionu Krkonoše je dlouhodobě nadprůměrná a dokládá tedy poměrně vysokou občanskou angažovanost oproti celorepublikovému průměru. Pod 50% účastí v komunálních volbách jsou pouze dvě obce v zájmovém území. Vyšší volební účast byla obecně zaznamenána v oblasti vnitřních Krkonoš a také spíše v jihozápadní části území v porovnání s částí východní.

Mapa 9: Volební účast – volby do obecních zastupitelstev v regionu Krkonoše v roce 2010

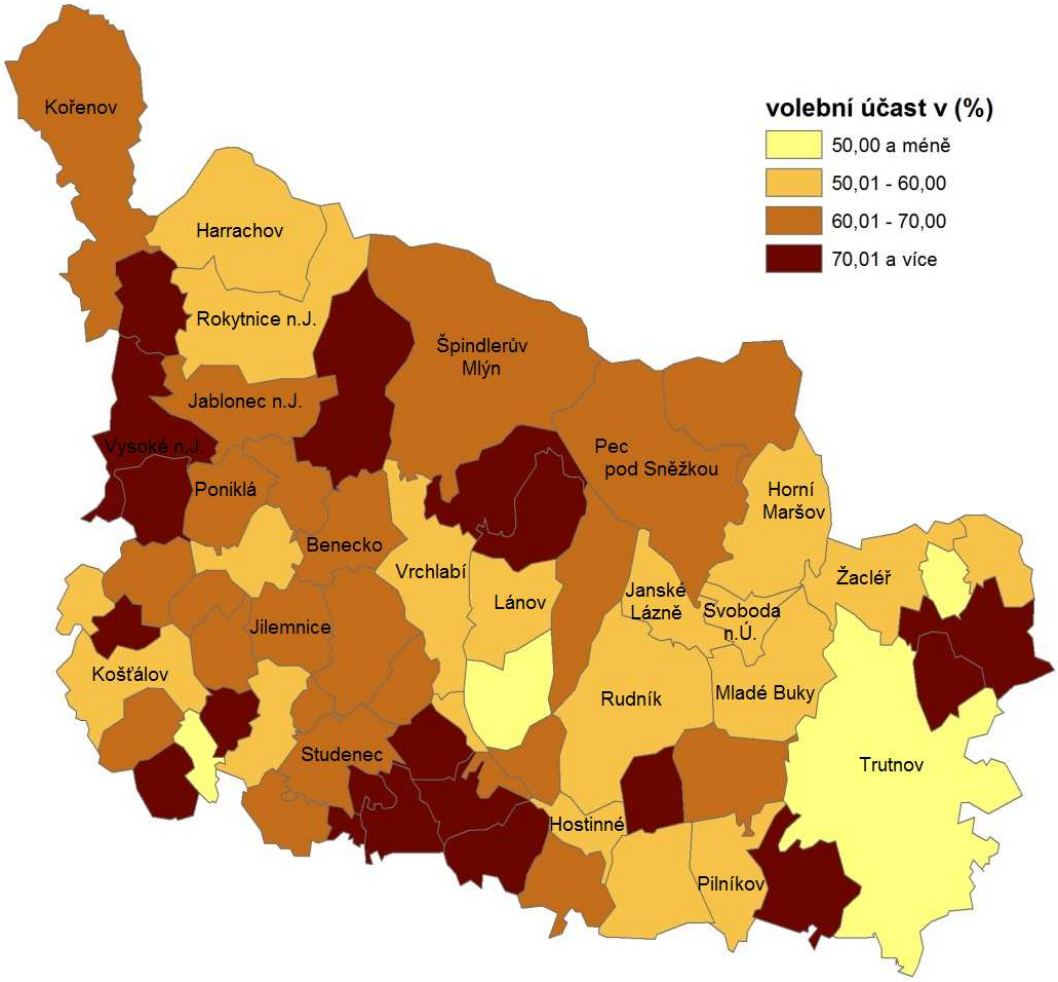

Zdroj: ČSÚ

2.5 DOMY A BYTY

Výstavba nových domů a bytů poukazuje na specifický socioekonomický rozvoj určitého území. Na straně jedné lze identifikovat výstavbu způsobenou poptávkou po bydlení z důvodu růstu počtu obyvatelstva v určité obci. Na straně druhé je rozvoj výstavby domů a bytů stimulován také rozvojem druhého bydlení (tedy chatařením, chalupařením a rekreačním apartmánovým bydlením). Právě druhý zmíněný případ je typický zejména pro některé části vnitřních Krkonoš.

Tabulka 6: Struktura domovního fondu v obcích regionu Krkonoše v letech 1991 a 2011

	1991				2011			
	domy celkem	obydlené	neobydlené	sloužící k rekreaci	domy celkem	obydlené	neobydlené	sloužící k rekreaci
vnitřní Krkonoše	3 900	2 296	1 604	858	4 572	2 560	2 014	1 402
spádová centra	6 044	5 659	385	74	6 995	6 248	747	265
vnější Krkonoše	13 604	10 010	3 559	2 709	14 984	10 477	4 501	3 326
celé území	23 548	17 965	5 548	3 641	26 551	19 285	7 262	4 993

Zdroj: ČSÚ

Tabulka 7: Změna podílu domů sloužících k rekreaci v obcích regionu Krkonoše (1991–2011)

	domy sloužící k rekreaci na 100 obyvatel (1991)	domy sloužící k rekreaci na 100 obyvatel (2011)	změna počtu domů sloužících k rekreaci 2011/1991 (%)
vnitřní Krkonoše	7,53	12,94	+63,40
spádová centra	0,14	0,54	+258,11
vnější Krkonoše	5,95	7,17	+22,78
celé území	3,35	4,69	+37,13

Zdroj: ČSÚ

Graf 6: Vývoj podílu nových bytů v regionu Krkonoše na 1000 obyvatel obce (2002 – 2010)

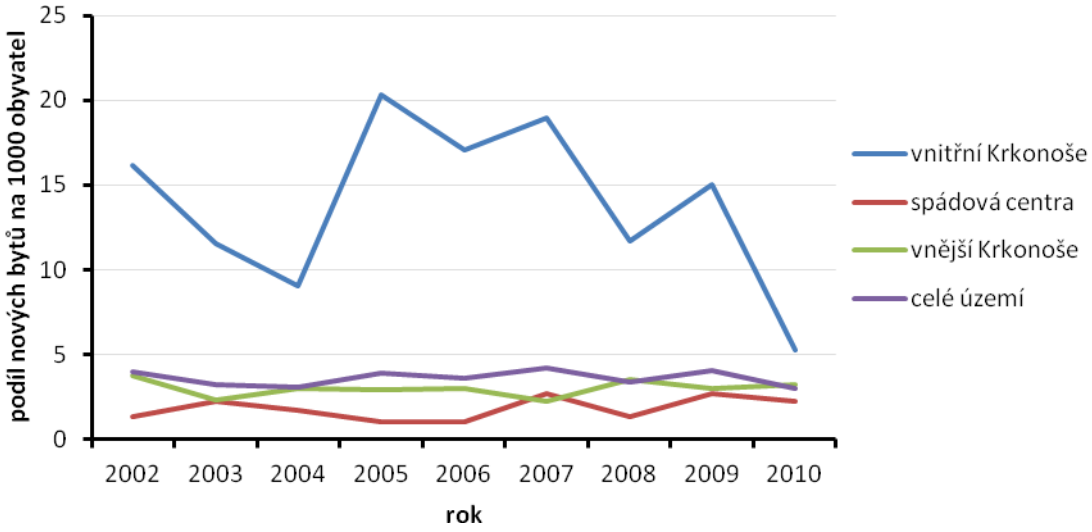

Zdroj: ČSÚ

Výstavba nových domů a bytů v atraktivních lokalitách se zachovalou okolní krajinou se stala novým trendem posledního desetiletí, který postihl i oblast Krkonoš. V rámci celého regionu došlo mezi lety 1991 až 2011 k nárůstu počtu nových domů o 12 %. Existují však výrazné rozdíly mezi jednotlivými oblastmi, neboť nová výstavba ve spádových centrech má výrazně jiné důvody než v oblasti vnitřních Krkonoš. Rozvoj bydlení ve městech (tj. spádových centrech Krkonoš) je spojen zejména s uspokojením poptávky po bydlení trvale žijícím obyvatelstvem, do kterého se řadí např. mladé rodiny, případně obyvatelstvo, které do daného města přichází kvůli zaměstnání. Naopak ve vnitřních Krkonoších nové domy a byty neodrážejí poptávku místních obyvatel, ale zájem o druhé bydlení, čímž početně narůstá domovní a bytový fond, nikoli však trvale žijící obyvatelstvo. Z tabulky 7 je zřejmé, že v oblasti vnitřních Krkonoš došlo během let 1991–2011 k nárůstu počtu neobydlených domů sloužících k rekreaci o 63 %, přepočteno na 100 obyvatel ze 7,5 domů přibližně na 13 domů. Od roku 2002 do roku 2009 lze ve zmíněné oblasti rovněž identifikovat výrazný nárůst počtu nových bytů (viz graf 6). Mohutná bytová výstavba gradovala zejména mezi lety 2005 – 2008, kdy v části vnitřních Krkonoš vzniklo téměř 800 nových bytů. Byty vznikaly zejména v apartmánových domech, které výrazně změnily horský ráz sídel i okolní krajiny. Důsledky nové výstavby zahrnují i proměny sociálního prostředí a místní ekonomiky. Místní hotely a další turistické služby, které poskytují

pracovní příležitosti a podílejí se na výkonnosti a struktuře místní ekonomiky, přicházejí o potenciální zákazníky. Snaha o maximální využití pozemků pro výstavbu nových bytů vede k většímu zahuštění zástavby, čímž dochází ke změně urbanistického rázu příslušného sídla a ke snížení podílu zeleně. S rostoucím počtem apartmánů rovněž roste zátěž technické infrastruktury obcí i sezónní výkyvy této zátěže. Bytová výstavba v jiných oblastech řešeného území má naopak jiné příčiny i důsledky. Mapa 10 znázorňuje bytovou výstavbu v jednotlivých obcích od roku 2002 do roku 2010. Zde je zřetelný výrazný nárůst nových bytů zejména v obcích Harrachov, Špindlerův Mlýn či Rokytnice nad Jizerou. Podíl domů sloužících k rekreaci na celkovém počtu domů v obci je v severozápadní části Krkonoš již třetinový, misty až poloviční podíl.

Mapa 10: Počet nových bytů v regionu Krkonoše (2002 – 2010) a podíl domů sloužících k rekreaci na celkovém počtu domů v (%)

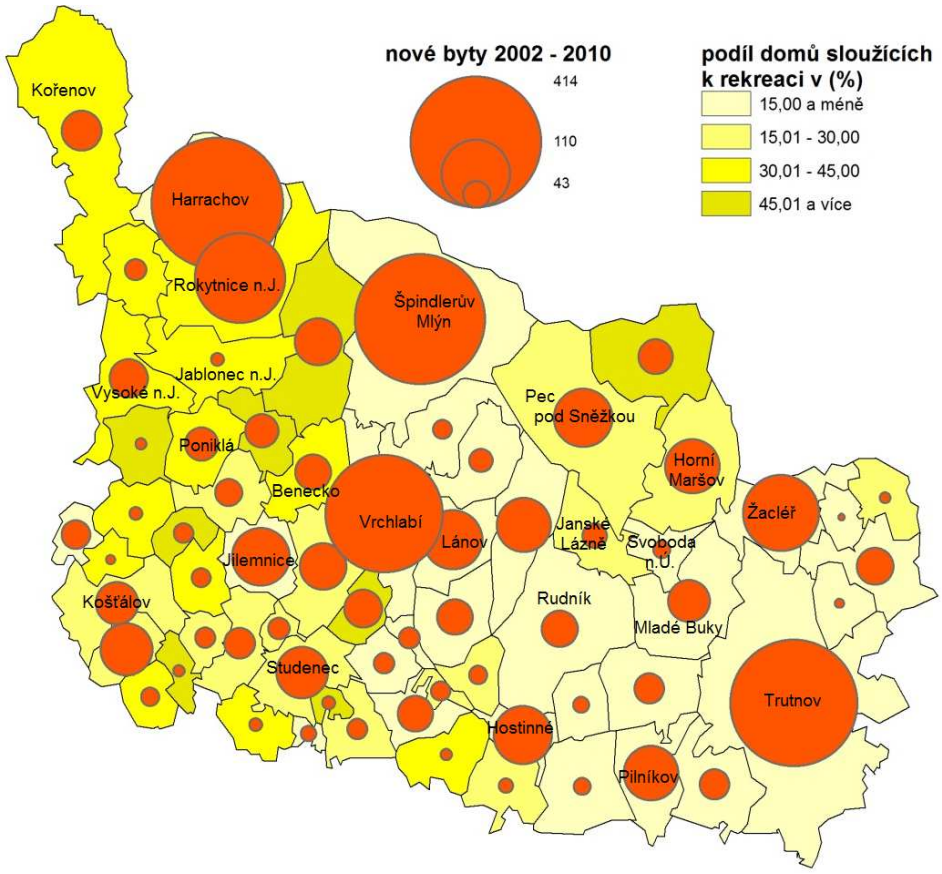

Zdroj: ČSÚ

HLAVNÍ ZÁVĚRY KAPITOLY

- Pokles počtu obyvatel na celém území regionu za posledních 20 let o 2 % způsobený zejména migrací. Přirozený přírůstek se dlouhodobě pohybuje kolem nuly.
- Populačně mírně zisková je oblast vnějších Krkonoš (migrací i přirozeným přírůstkem). Oblast vnitřních Krkonoš (zejména severozápadní část regionu) a spádových center je v posledních letech populačně ztrátová.
- Rozdílný vývoj počtu obyvatel v jednotlivých obcích je dán zejména rozdíly v migračním saldu, naopak rozdíly mezi obcemi z hlediska přirozeného přírůstku jsou relativně malé.
- V regionu stárne populace, a to jak v důsledku poklesu věkové skupiny 0–14 let (během 20 let o třetinu), tak i vlivem pozvolného nárůstu věkové kategorie 65+. Nejstarší obyvatelstvo má oblast vnitřních Krkonoš a dále severozápadní části území.

- Vzdělanost měřena podílem vysokoškolsky vzdělaného obyvatelstva je za celý region pod republikovými i krajskými průměry. Nadprůměrné hodnoty vykazují pouze spádová centra a obce v jejich nejbližším zázemí. Podprůměrné hodnoty lze identifikovat zejména ve menších obcích vnějších Krkonoš.
- Nadprůměrná volební účast do obecních zastupitelstev v letech 2006 a 2010, což naznačuje relativně vysokou míru občanské iniciativy a participace na veřejném dění.
- Zejména ve vnitřních Krkonoších lze identifikovat v posledním desetiletí dynamickou výstavbu nových bytů určených převážně k druhému bydlení. Tato výstavba ovlivňuje socioekonomickou situaci obcí, zvláště pak v malých sídlech. Nejvíce nových bytů bylo vystavěno v obcích Harrachov, Špindlerův Mlýn a Rokytnice nad Jizerou. I v důsledku toho se nejvyšší podíl domů sloužících k rekreaci nachází v severozápadní části území.

3 EKONOMIKA A TRH PRÁCE

Současná podoba ekonomické základny regionu Krkonoše je ovlivněna průmyslovou tradicí regionu, rozvojem cestovního ruchu od druhé poloviny 20 století a po r. 1989 tržní transformací, která významně ovlivnila strukturu místní ekonomiky a s ní spojený trh práce. V tradičních průmyslových odvětvích (zejména textilní, dřevozpracující, strojírenský a elektrotechnický průmysl) došlo po roce 1989 v období tzv. transformační recese k významným poklesům produkce a zaměstnanosti. Řada tradičních podniků se nedokázala adaptovat na nové konkurenční prostředí a byla nucena ve významném měřítku snižovat objem výroby nebo ukončila činnost. Novým impulsem pro rozvoj ekonomiky v období po r. 1989 byl naopak bouřlivý rozvoj cestovního ruchu (zejména v 90. letech ve vnitřních Krkonoších) a příliv převážně zahraničních investic do spádových center (např. v automobilovém, strojírenském, elektrotechnickém a potravinářském průmyslu).

Hlavním problém při analýze stavu a vývoje regionální ekonomiky je obecně nedostatek relevantních statistických dat a příp. dalších relevantních informací. Navíc řada statistických dat s vazbou na ekonomiku není kvůli způsobu výkaznictví zcela přesná, což je nutné zohlednit při hodnocení. V rámci této kapitoly byly hodnoceny struktura ekonomiky, trh práce a doplňkově také plochy pro podnikání. Odvětví cestovního ruchu, které má s ohledem na turistický potenciál regionu, specifické postavení v rámci ekonomiky, je hodnoceno v samostatné kapitole.

3.1 STRUKTURA EKONOMIKY

Hlavní vývojové trendy v ekonomice po r. 1989 se významně odrazily na současných strukturálních charakteristikách místní ekonomiky. V rámci analýzy ekonomické základny byly hodnoceny intenzita ekonomické aktivity, struktura podniků dle velikosti, právní formy a odvětvového zaměření a doplňkově také vznik a zánik ekonomických subjektů v regionu. Na základě dostupných dat z ČSÚ bylo hodnoceno období od roku 2006. Data uvedená v tabulkách však nejsou zcela úplná, neboť řada ekonomických subjektů během statistického šetření blíže nespecifikovala základní informace (např. v tabulce týkající se počtu zaměstnanců je proto ve většině případů uvedena položka „neuvedeno“). Přesto se lze domnívat, že většina významných statistických podniků byla během šetření do statistik zahrnuta.

Tabulka 8: Vývoj počtu ekonomických subjektů a intenzita ekonomické aktivity v roce 2011

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	intenzita ekonomické aktivity
vnitřní Krkonoše	4 313	4 387	4 373	4 293	4 377	4 394	40,55
spádová centra	11 820	11 968	12 187	12 367	12 540	12 685	25,77
vnější Krkonoše	9 856	10 032	10 248	10 208	10 478	10 638	22,93
celé území	25 989	26 387	26 808	26 868	27 395	27 717	26,04
Liberecký kraj	111 299	112 830	114 491	114 990	117 230	118 766	27,04
Královéhradecký kraj	125 433	127 573	130 544	129 399	132 423	134 689	24,24

Zdroj: ČSÚ

Poznámka: Intenzita ekonomické aktivity vyjadřuje počet ekonomických subjektů na 100 obyvatel

Tabulka 9: Struktura ekonomických subjektů dle počtu zaměstnanců v roce 2011

	neuvedeno	bez zaměstnanců	1 až 5	6 až 9	10 až 19	20 - 24	25 - 49
vnitřní Krkonoše	2 445	58,00	12,64	1,76	1,55	0,25	0,78
spádová centra	7 226	58,30	11,85	1,77	1,69	0,33	0,72
vnější Krkonoše	5 997	65,42	9,04	1,83	1,02	0,27	0,78
celé území	15 668	60,98	10,89	1,79	1,41	0,29	0,75

	50 - 99	100 - 199	200 - 249	250 - 499	500 - 999	1000 - 1499
vnitřní Krkonoše	0,29	0,08	0,00	0,04	0,00	0,00
spádová centra	0,55	0,15	0,00	0,08	0,07	0,03
vnější Krkonoše	0,17	0,10	0,03	0,00	0,02	0,00
celé území	0,36	0,12	0,01	0,04	0,04	0,01

Zdroj: ČSÚ

Mapa 11: Intenzita ekonomické aktivity v obcích regionu Krkonoše v roce 2011

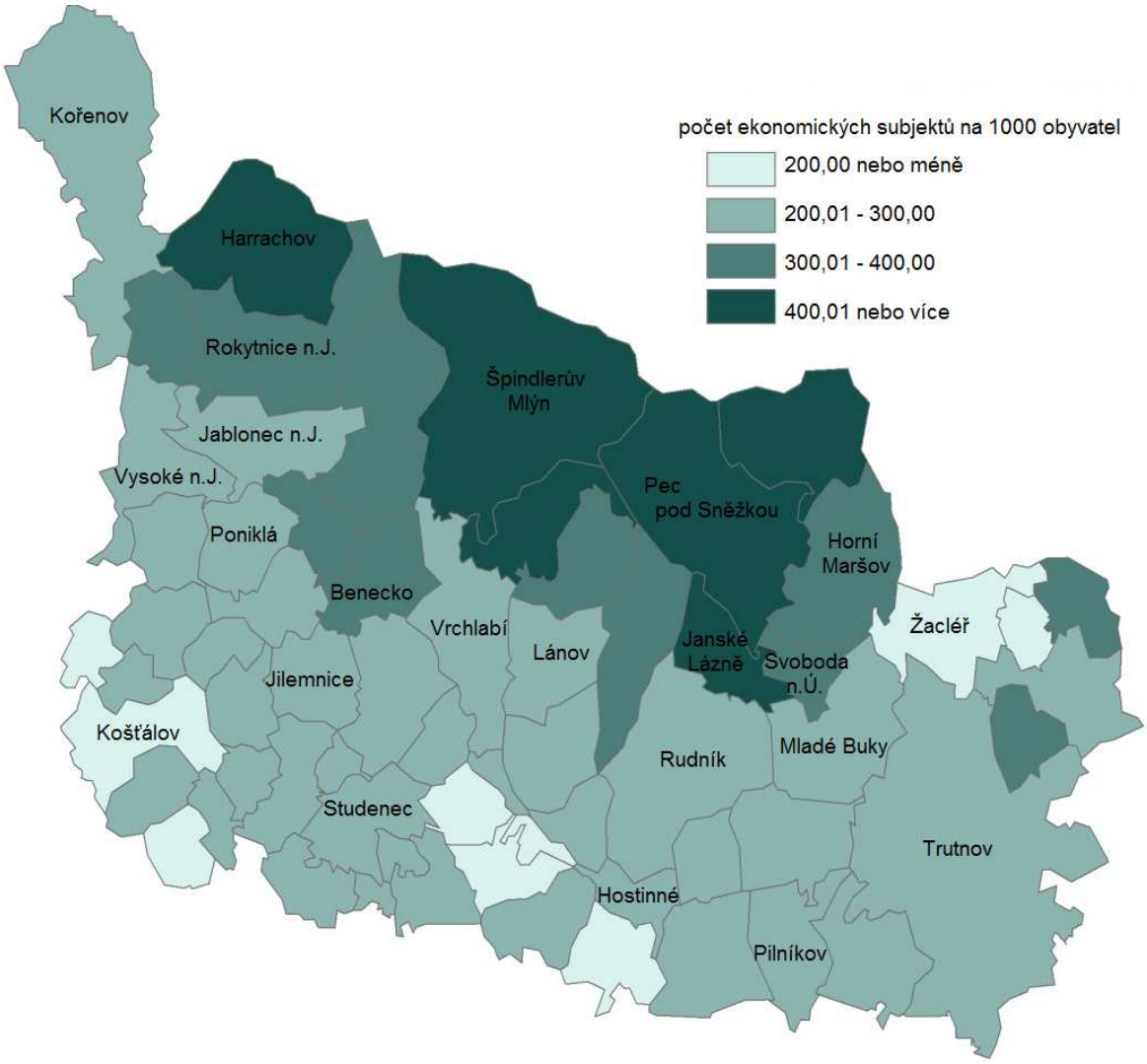

Zdroj: ČSÚ

Tabulka 10: Nejvýznamnější zaměstnavatelé v regionu

název	převažující činnost (CZ – NACE)	kategorie počtu zaměstnanců	obec
Tyco Electronics EC Trutnov	výroba elektr. rozvodných a kontrolních zařízení	1000 – 1499	Trutnov
Škoda Auto – pobočka Vrchlabí	automobilový průmysl	1000 - 1499	Vrchlabí
AGRO – HYTOS s.r.o.	výroba hydraulických a pneumatických zařízení	500 – 999	Vrchlabí
TAKATA – PETRI PARTS s.r.o.	výroba elektr. a elektron. zařízení pro mot. vozidla	500 – 999	Dolní Kalná
NKT Cables Vrchlabí k.s., člen skupiny NKT	výroba elektrických vodičů a kabelů	500 – 999	Vrchlabí
OPTREX Czech a.s.	výroba ostatních elektrických zařízení	500 - 999	Vrchlabí
Cutisin s.r.o.	obaly v potravinářství	500 - 999	Jilemnice
Technolen a.s.	technický textil	250 - 499	Lomnice nad Popelkou

Zdroj: ČSÚ, studie Labe

V období 2006-2011 se na území regionu kontinuálně zvyšoval počet ekonomických subjektů, což odpovídá trendům i na úrovni krajů. Tento vývoj byl pravděpodobně způsoben nejen určitým růstem podnikatelské aktivity, ale zejména nižším zdaněním OSVČ a rozšířeným využíváním tzv. švarcsytému. Naopak někteří významnější zaměstnavatelé či podniky působících v tradičních průmyslových odvětvích se v posledních letech zejména v důsledku hospodářské krize dostávají do existenčních potíží. Příkladem může být hromadné propouštění v Semilské textilce Hybler v roce 2010, kdy došlo k omezení výroby jak v Semilech, tak v Jablonci nad Jizerou nebo zánik výroby ve firmě Rotextile a.s., která se nachází v likvidaci.

V regionu je poměrně vysoká podnikatelská aktivita (srovnatelná s úrovní v obou krajích, kde jsou hodnoty ovlivněny velkými centry), kterou lze vyjádřit počtem ekonomických subjektů na 100 obyvatel. Nejvyšší hodnoty dosahují obce vnitřních Krkonoš s vysokým podílem podnikatelské aktivity v cestovním ruchu, kde jsou tradičně ve vyšší míře zastoupeny OSVČ nebo malé firmy do 10 zaměstnanců. Vnitřní Krkonoše a rovněž spádová centra vykazují také nižší podíl drobných podnikatelů bez zaměstnanců ve srovnání s vnějšími Krkonošemi, což ukazuje na přítomnost relativně většího počtu malých a středních podniků (zejména v kategoriích 10 – 99 zaměstnanců). Ve struktuře regionální ekonomiky jsou obecně významně zastoupeny střední firmy (50-200 zaměstnanců – celkem 76 v r. 2011) a velké firmy s více než 200 zaměstnanci (celkem 17 podniků v r. 2011), což přispívá k celkové diverzitě ekonomiky a její větší odolnosti proti ekonomickým otřesům. Velké firmy jsou v převážné většině zaměřeny na strojírenskou výrobu a elektrotechnická odvětví se silnou vazbou na automobilový průmysl. V řešeném území jsou rovněž zřejmé tendence k posilování vlivu a koncentraci podniků v odvětvích výroby dopravních prostředků a elektrotechnických zařízení (Škoda Auto, TYKO atd.), oproti tomu je zřetelný útlum v textilním a oděvním průmyslu, ve kterém musela řada ekonomických subjektů svou činnost ukončit mimo jiné z důvodu dovozu levnějších výrobků ze zahraničí. Proměna odvětví je rovněž spojena se zahraniční kapitálovou účastí velkých firem.

Tabulka 11: Struktura podniků v regionu Krkonoše dle právní formy v roce 2011

	fyzické osoby	právnické osoby	fyzické osoby podnikající dle živnostenského zákona	samostatně hospodařící rolnici	fyzické osoby podnikající dle jiných zákonů než živnostenského a zákona o zemědělství	obchodní společnosti	družstva
vnitřní Krkonoše	3 526	868	3 417	59	60	387	12
spádová centra	10 248	2 437	9 708	68	472	1 095	50
vnější Krkonoše	8 918	1 703	8 371	362	185	643	33
celé území	22 692	5 008	21 496	489	717	2 125	95

Zdroj: ČSÚ

Tabulka 12: Zaměstnanost v hlavních ekonomických oblastech v obcích regionu Krkonoše v roce 2001 (%)

	celkem zaměstnaní	zemědělství, lesnictví, rybolov	průmysl	stavebnictví	obchod, opravy motorových vozidel a spotř. zboží	pohostinství a ubytování
vnitřní Krkonoše	6 111	4,8	21,7	5,7	6,7	19,4

spádová centra	6 873	1,6	38,1	6,0	9,1	7,4
vnější Krkonoše	22 880	6,6	42,5	8,3	7,3	5,1
celé území	35 864	5,3	38,1	7,4	7,6	8,0
Královéhradecký kraj	279 064	5,2	33,2	8,0	10,6	3,6
Liberecký kraj	225 154	2,8	38,1	8,1	9,5	3,9

	doprava, pošty a telekomunikace	peněžnictví a pojišťovnictví	činnosti v oblasti nemovitostí, služby pro podniky	veřejná správa, obrana, soc. zabezpečení	školství, zdravotnictví, veterinární a sociální činnosti	ostatní veřejné a osobní služby
vnitřní Krkonoše	4,8	1,1	2,3	4,4	9,9	8,0
spádová centra	4,8	2,0	3,8	4,6	10,8	5,8
vnější Krkonoše	5,4	0,7	1,9	4,1	8,4	3,2
celé území	5,2	1,0	2,3	4,3	9,1	4,5
Královéhradecký kraj	5,8	1,7	3,8	6,1	11,1	3,9
Liberecký kraj	5,2	1,7	3,9	5,3	9,7	4,3

Zdroj: ČSÚ

Pozn.: Byla využita data ze sčítání 2001, neboť v současné době nebyly podobné údaje zveřejněny, je zřejmé, že se údaje již budou lišit, přesto lze očekávat nárůst počtu zaměstnaných ve službách a terciérních aktivitách, úbytek pracujících v priméru (zemědělství, lesnictví, rybolov) a částečně také v průmyslu. Oblast pohostinství a ubytování bude rovněž mít nižší zastoupení z důvodu klesající návštěvnosti. Přesto lze očekávat jisté doplnění zaměstnaných v oblasti cestovního ruchu sezonními pracovníky. Předkládané podíly přesto poukazují na jistá specifika regionu, zejména pak na jeho vyšší zaměstnanost v oblasti turismu.

Graf 7: Struktura ekonomických subjektů dle převažující ekonomické činnosti v roce 2011 v (%)

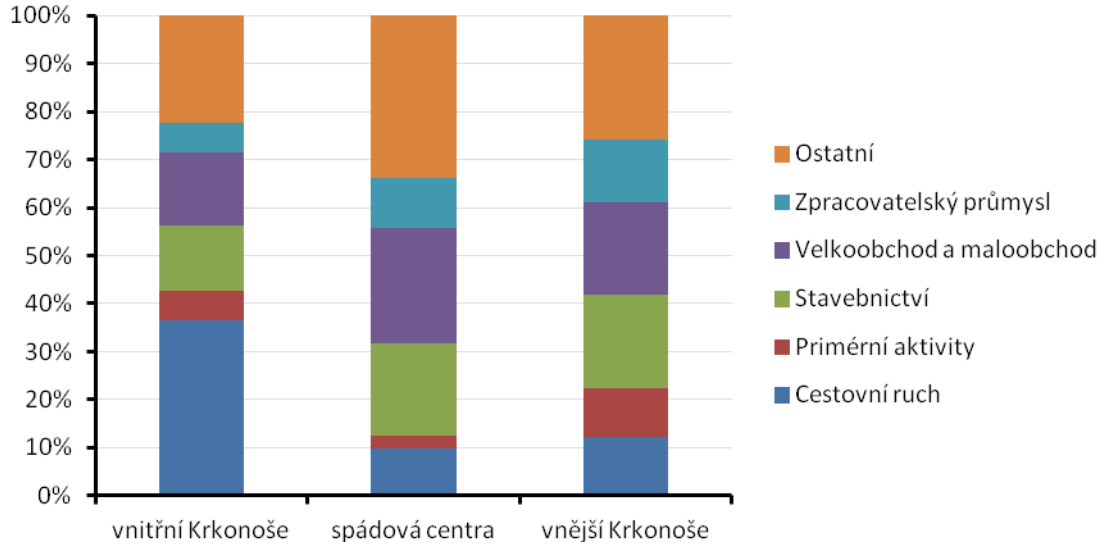

Zdroj: ČSÚ

Mapa 12: Hlavní ekonomické aktivity na území obcí regionu Krkonoše v roce 2011 podle počtu hospodářských subjektů

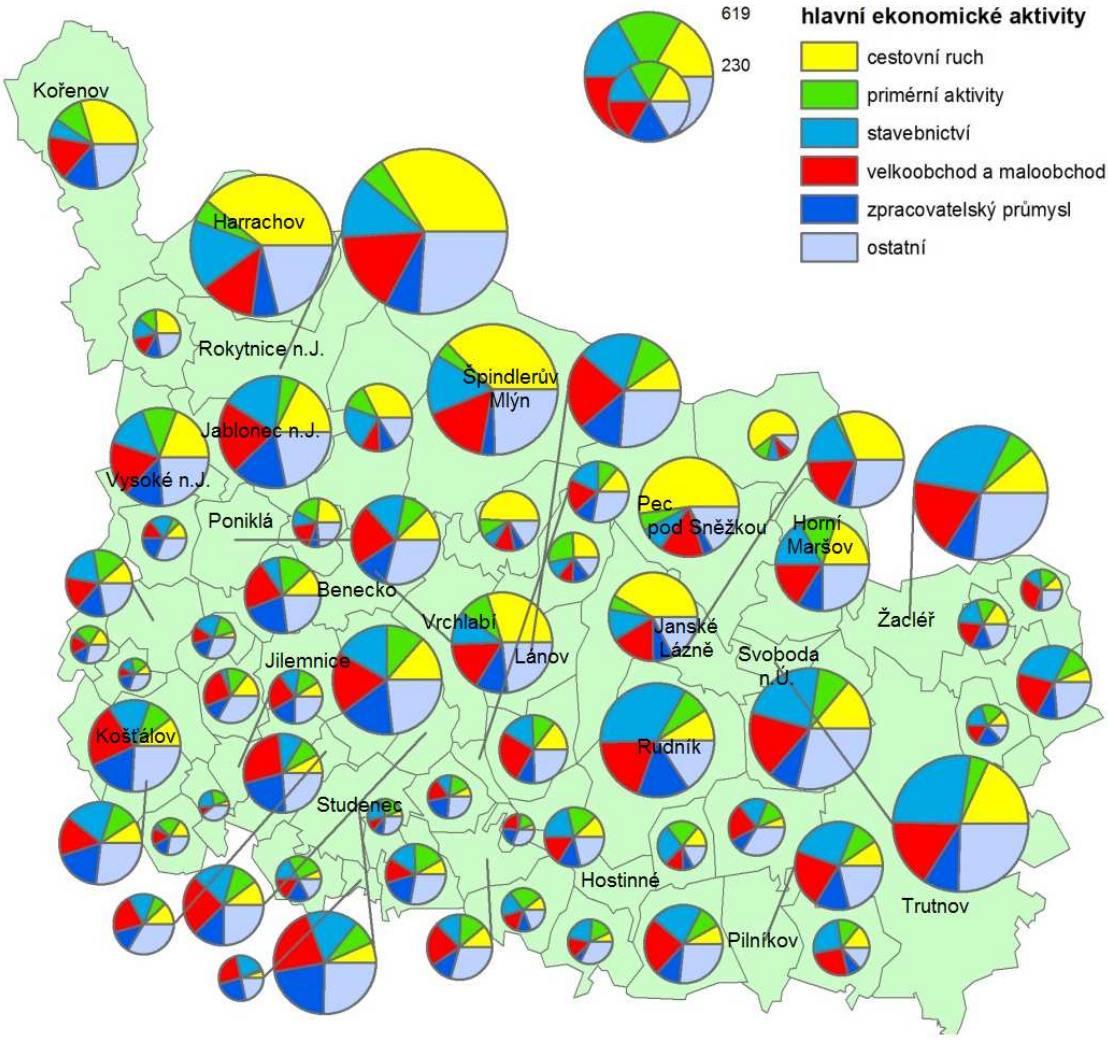

Zdroj: ČSÚ

Pozn.: Obce Trutnov, Jilemnice a Vrchlabí nebyly z důvodu výrazného počtu ekonomických subjektů do konstrukce kartodiagramu zahrnuty.

Tabulka 13: Struktura ekonomických subjektů dle převažujícího odvětví činnosti v roce 2011

	cestovní ruch	primérní aktivity	stavebnictví	velkoobchod a maloobchod	zpracovatelský průmysl	ostatní
vnitřní Krkonoše	1 608	271	598	659	270	988
spádová centra	1 261	340	2 436	3 024	1 316	4 308
vnější Krkonoše	1 309	1 062	2 057	2 040	1 372	2 751
celé území	4 178	1 673	5 091	5 723	2 958	8 047

Zdroj: ČSÚ

Graf 8: Vznik a zánik ekonomických subjektů dle právní formy v obcích regionu Krkonoše

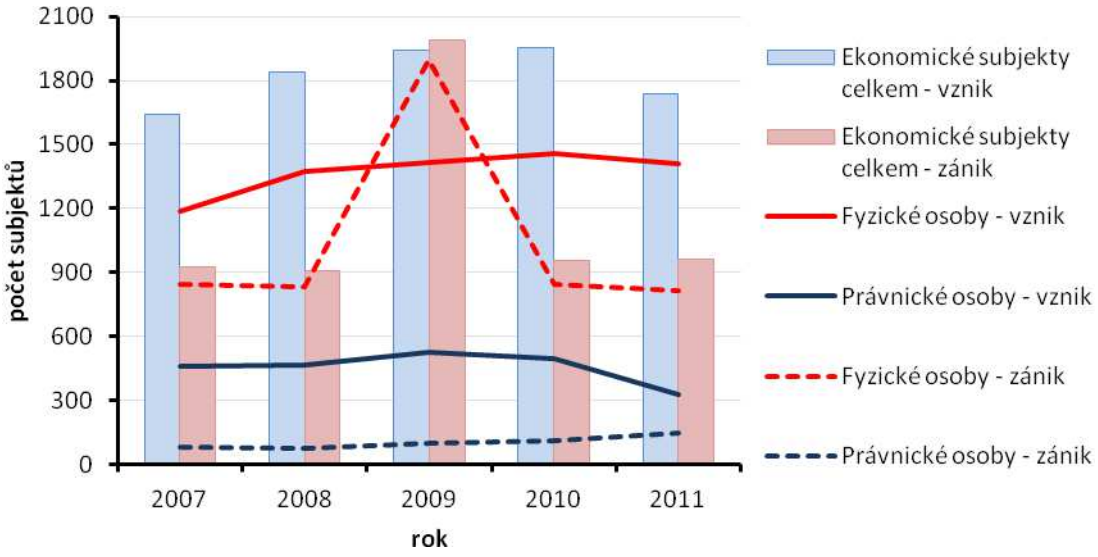

Zdroj: ČSÚ

Region je z hlediska odvětvového zaměření ekonomických aktivit zřetelně diferencován. V oblasti vnitřních Krkonoš, do kterých jsou zařazena hlavní turistická centra Krkonoš, mají přirozeně významné postavení aktivity spojené s cestovním ruchem. Ubytování, stravování, pohostinství, rekreační aktivity, obsluha a údržba hlavní turistické infrastruktury tvoří téměř 40% podíl z celkového počtu ekonomických subjektů a podílí se přibližně 20 % na zaměstnanosti ve vnitřních Krkonoších. I ve vnitřních Krkonoších má však dominantní zastoupení v zaměstnanosti průmysl s téměř 22% podílem. Naopak pro spádová centra regionu a oblast vnějších Krkonoš je charakteristická poměrně velká odvětvová rozmanitost ekonomických aktivit. Významnější roli zde má zpracovatelský průmysl, strojírenství, stavebnictví, velkoobchod i maloobchod, ale také primérní aktivity spojené s těžbou dřeva a lesnictvím, na které je posléze navázáno zpracování dřeva, papírenství a výroba nábytku. Podíl průmyslu na zaměstnanosti je ve vnějších Krkonoších i ve spádových centrech vyšší než je průměr za celý Liberecký i Královéhradecký kraj, což dokládá význam tohoto odvětví pro místní ekonomiku i trh práce. Není překvapivé, že největšího podílu služeb na zaměstnanosti obecně dosahují spádová centra, která koncentrují zejména veřejné, ale i soukromé služby.

Tabulka 14: Vznik a zánik ekonomických subjektů v obcích regionu Krkonoše dle počtu zaměstnanců

	Vzniklé subjekty					
	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Ekonomické subjekty celkem	1360	1641	1840	1943	1953	1734
Neuvedeno	865	1541	858	982	1012	703
Bez zaměstnanců	399	-	876	899	845	967
1 - 5 zaměstnanců	72	85	81	56	78	48
6 - 9 zaměstnanců	7	10	9	2	9	7
10 - 19 zaměstnanců	9	3	7	1	6	4

20 - 24 zaměstnanci	2	1	2	1	0	1
25 - 49 zaměstnanců	5	1	1	0	0	3
50 - 99 zaměstnanců	1	0	3	1	3	1
100 - 199 zaměstnanců	0	0	1	1	0	0
250 - 499 zaměstnanců	0	0	2	0	0	0
	Zaniklé subjekty					
	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Ekonomické subjekty celkem	856	925	909	1991	956	961
Neuvedeno	664	689	698	1745	742	724
Bez zaměstnanců	157	188	173	205	175	201
1 - 5 zaměstnanců	19	22	26	26	28	28
6 - 9 zaměstnanců	4	6	2	3	5	2
10 - 19 zaměstnanců	4	8	3	3	2	1
20 - 24 zaměstnanci	1	6	1	3	1	0
25 - 49 zaměstnanců	2	3	1	1	2	2
50 - 99 zaměstnanců	0	3	4	3	0	2
100 - 199 zaměstnanců	2	0	1	1	0	1
200 - 249 zaměstnanců	1	0	0	0	0	0
250 - 499 zaměstnanců	1	0	0	0	0	0
500 - 999 zaměstnanců	1	0	0	1	1	0

Zdroj: ČSÚ

Tabulka 15: Vznik a zánik ekonomických subjektů agregovaných do hlavních skupin dle převažující právní formy v regionu Krkonoše

vznik	2007	2008	2009	2010	2011
fyzické osoby podnikající dle živnostenského zákona	1148	1336	1349	1338	1365
samostatně hospodařící rolníci	12	8	17	22	17
fyzické osoby podnikající dle jiných zákonů	24	30	52	98	25
obchodní společnosti	170	169	149	170	112
družstva	2	4	0	2	2
zánik	2007	2008	2009	2010	2011
fyzické osoby podnikající dle živnostenského zákona	413	490	444	403	508
samostatně hospodařící rolníci	19	21	1187	5	8
fyzické osoby podnikající dle jiných zákonů	83	17	64	205	40
obchodní společnosti	43	50	55	80	92
družstva	2	6	3	3	2

Zdroj: ČSÚ

Tabulka 16: Vznik a zánik ekonomických subjektů v obcích regionu Krkonoše dle CZ - NACE

	Vznik			Zánik		
	2009	2010	2011	2009	2010	2011
Rostlinná a živočišná výroba, myslivost a těžba	113	124	113	1212	23	47
Zpracovatelský průmysl	171	176	181	122	109	157
Výroba a rozvod elektřiny, plynu a vody, zásobování vodou	19	33	6	5	3	8
Stavebnictví	477	414	313	161	129	159
Velkoobchod a maloobchod	425	481	389	176	227	261
Doprava a skladování	25	21	21	17	20	21
Cestovní ruch	180	170	175	100	108	131
Informační a komunikační činnosti	40	48	15	8	4	9
Finanční, právnické a jiné poradenské služby	295	275	310	150	275	104
Výzkum a vývoj	43	78	51	12	24	19
Vzdělávání, zdravotní a sociální péče	30	40	42	16	15	24
Veřejná správa a administrativa	0	2	9	2	3	4
Kulturní činnosti	4	2	3	3	2	1

Zdroj: ČSÚ

Ekonomická situace je celorepublikově od roku 2008 výrazně ovlivněna hospodářskou recesí. Pokud očistíme statistiku vzniku a zániku firem od legislativních vlivů (viz skokový nárůst zaniklých subjektů v období 2008-2009 spojený se zánikem registrací pro samostatně hospodařící rolníky), lze registrovat zvýšený počet zaniklých subjektů zejména v posledních dvou letech, přičemž nárůst nových ekonomických subjektů začíná stagnovat až mírně klesat. Tento jev koresponduje s republikovými i krajskými trendy. Ve skupině právnických osob byl zaznamenán výrazný nárůst počtu zaniklých subjektů ve skupině obchodních společností a to přibližně dvojnásobně oproti roku 2007. Tento jev představuje výrazný problém ve spojitosti se zaměstnaností, neboť akciové společnosti či společnosti s ručením omezeným často tvoří významné zaměstnavatele v obcích. Zaniklé podniky tvořily zejména subjekty zabývající se finančními službami, velkoobchodem a maloobchodem (podíl na celkových zaniklých subjektech 27 %), stavebnictví (16 %), ale také zpracovatelským průmyslem (16 %) a v oblasti cestovního ruchu – ubytování a pohostinství (13 %). Hlavními příčinami mohou být vzniklé finanční problémy spojené se snižující se poptávkou po zboží v oblasti velkoobchodu a maloobchodu či v určitých oblastech zpracovatelského průmyslu, který musí čelit silné konkurenci asijským výrobkům (zejména textilní průmysl). Některá odvětví rovněž začínají být málo atraktivní pro evropské trhy (sklářství), jehož hlavní rozvoj je plánován na trzích Číny, Indie, Brazílie či Ruska za podpory nejmodernějších technologií (podobně jako v dalších odvětvích sehrává využití moderních technologií a znalostní ekonomiky důležitou roli). Rovněž dochází k výraznému střetu lokální úrovně zastoupené drobnými firmami oproti globálním koncernům, které v případě akvizic menších firem mohou snadněji určovat místa výroby a v případě zapojení mezinárodní dělby práce určí, do jakých regionů budou řídící centra nebo montážní závody lokalizovány. Další ztížení situace může nastat ve spojitosti s rostoucími výrobními náklady (cena energií, surovin, práce) či rostoucí legislativní zátěží (ekologické zákonodárství), či tvrdou cenovou konkurencí. Největší podíl zaniklých ekonomických subjektů dle zaměstnanecké velikosti tvořily subjekty bez zaměstnanců (skupina neuvedeno nebyla hodnocena). Vývojový trend naznačuje nárůst zaniklých subjektů ve všech kategoriích do roku 2009, od kterého se situace poměrně stabilizovala.

3.2 TRH PRÁCE

Vývoj míry nezaměstnanosti ve vnitřních Krkonoších a ve spádových centrech od roku 2005 kopíruje hodnoty vývoje míry nezaměstnanosti v celém Česku až do července roku 2008. V oblasti vnějších Krkonoš panovala vyšší míra nezaměstnanosti, a to přibližně o 1,5 pct. bodu oproti republikovým hodnotám. Od roku 2008 došlo v souvislosti s globální hospodářskou krizí k výraznému nárůstu míry nezaměstnanosti (cca o 4–5 pct. bodů). Úroveň nezaměstnanosti za celé území je v posledních dvou letech cca o 2 procentní body vyšší než celorepublikový průměr, přičemž ve vnějších Krkonoších i nadále panuje méně příznivá situace než ve zbývajících částech zájmového území. Územní hodnocení míry nezaměstnanosti v celém regionu vykazuje výrazné rozdíly. Jednoznačně vyšší hodnoty lze identifikovat v severozápadní části území a dále na Žacléřsku. V některých obcích zejména vnitřních Krkonoš, které vykazují vysokou míru nezaměstnanosti, lze předpokládat, že jednou z příčin je i četný výskyt zaměstnávání „načerno“ a neohlášené „živnostenské“ činnosti. Naopak příznivé podmínky ohledně míry nezaměstnanosti panují ve střední části řešeného území východně od města Vrchlabí, které tvoří přirozené spádové centrum s vyšší koncentrací zaměstnavatelů a pracovních příležitostí.

Graf 9: Vývoj míry nezaměstnanosti v regionu Krkonoše (2005 – 2011; %)

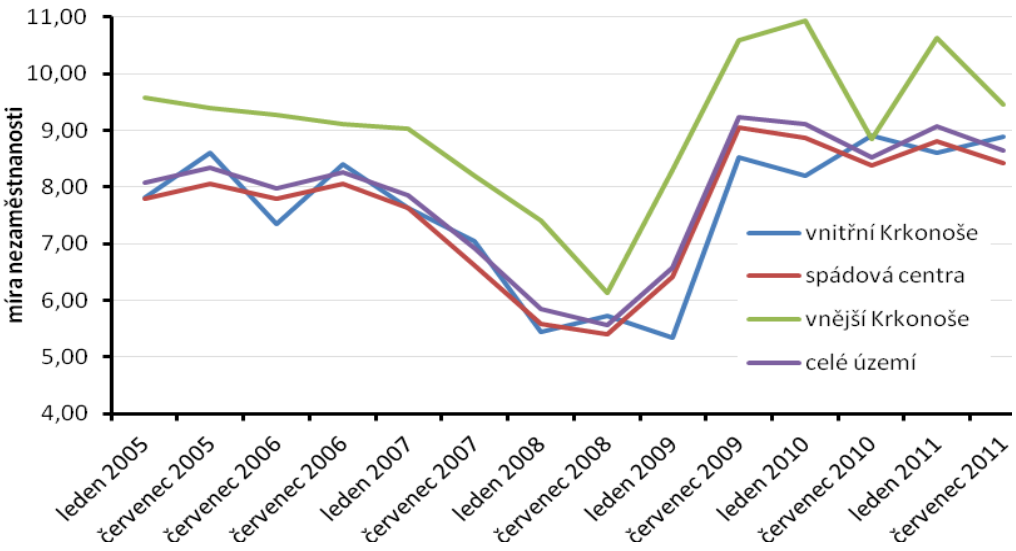

Zdroj: MPSV

Mapa 13: Míra nezaměstnanosti v obcích regionu Krkonoše v prosinci roku 2011

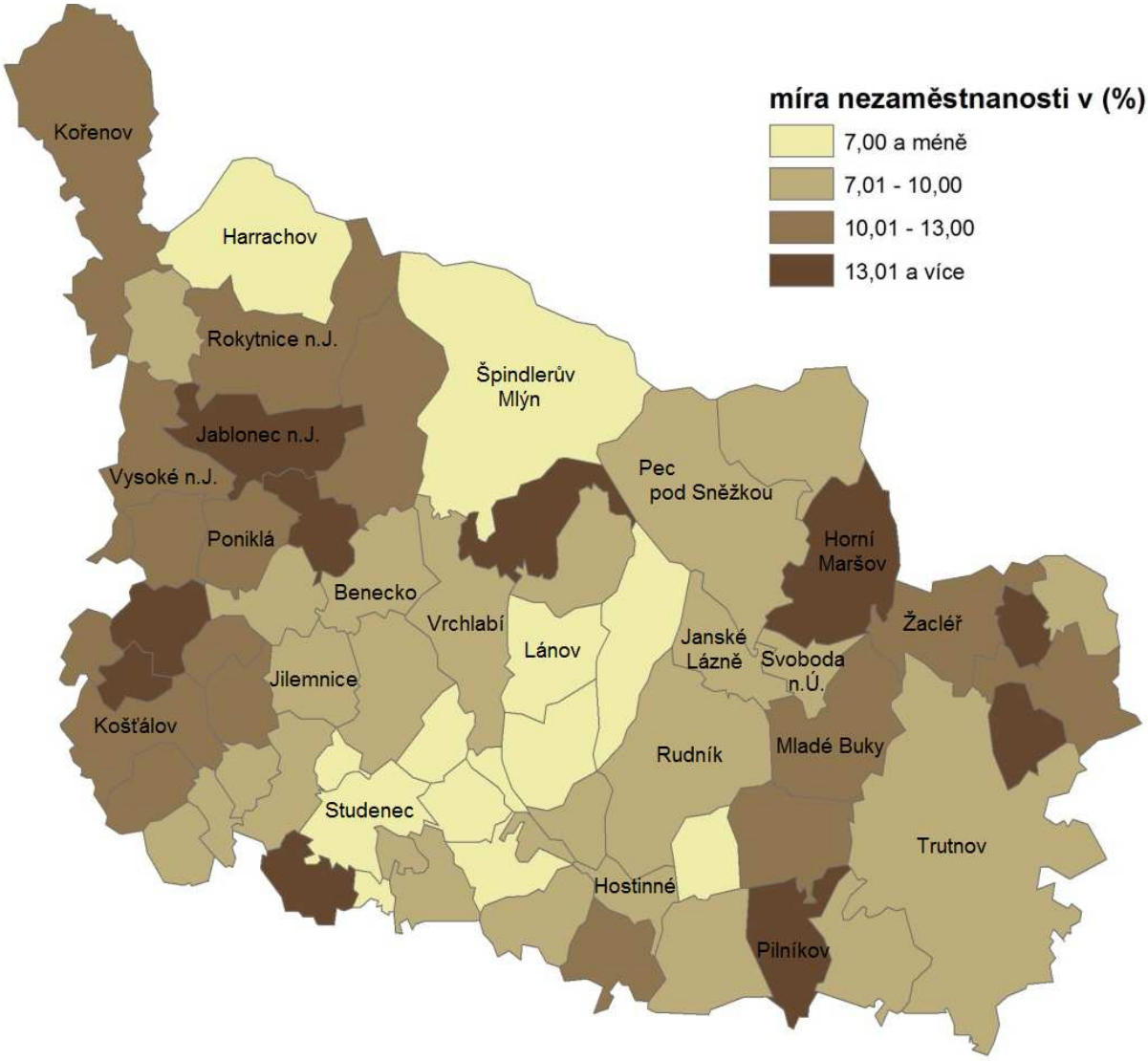

Zdroj: MPSV

Ekonomická krize se projevila rovněž v počtu dosažitelných uchazečů i volných pracovních míst. V prvním případě došlo k nárůstu a stagnaci počtu dosažitelných uchazečů (tedy de facto nezaměstnaných), v druhém případě došlo k stagnaci či mírnému poklesu počtu volných pracovních. Důsledkem bylo zvýšení počtu uchazečů na jedno pracovní místo na celém území, byť od července 2009 je situace na území jako celku stabilizovaná. Na úrovni obcí však nalezneme výrazné rozdíly, zejména pak ve vnějších Krkonoších, kde zmíněný nepříznivý vývoj nejvíce eskaloval mezi lety 2009 a 2010. V tomto období došlo k rapidnímu nárůstu počtu uchazečů na jedno pracovní místo až na hodnotu 70. Poté následovalo mírné zlepšení, avšak současné hodnoty neustále oscilují mezi 20 – 40 uchazeči na jedno pracovní místo v závislosti na sezónním vývoji. Trh práce je v regionu výrazně ovlivněn sezónností významné části pracovních míst (vázaných na cestovní ruch)

Graf 10: Počet dosažitelných uchazečů a volná pracovní místa v regionu Krkonoše (2005 – 2011)

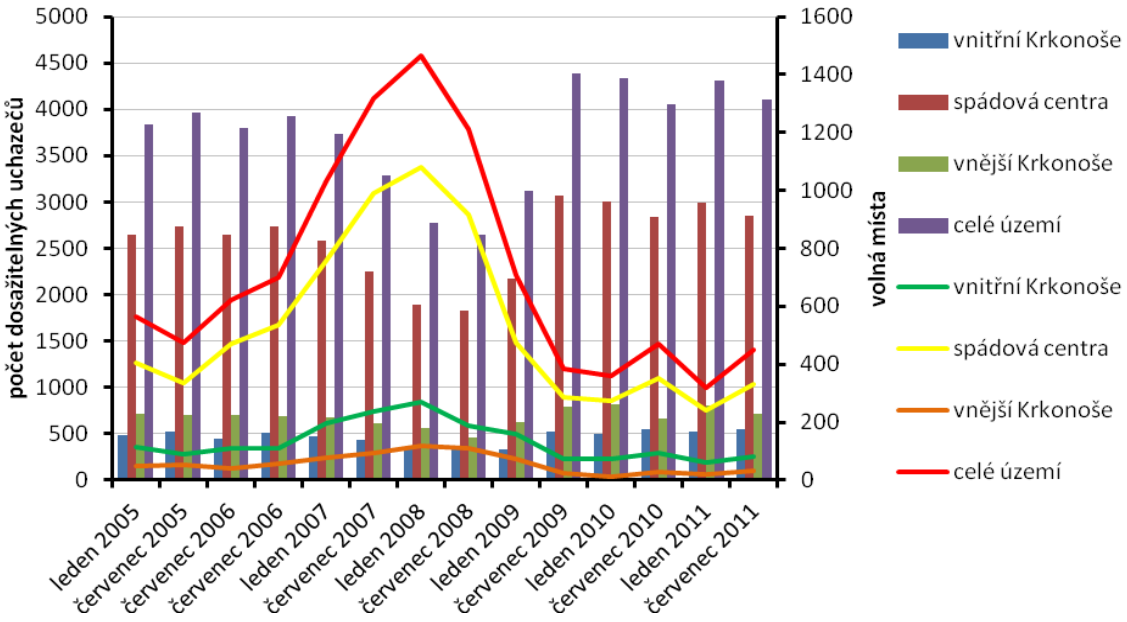

Zdroj: MPSV

Pozn.: liniový graf se vztahuje k vývoji volných pracovních míst

Graf 11: Vývoj počtu uchazečů na pracovní místo v regionu Krkonoše 2005 - 2011

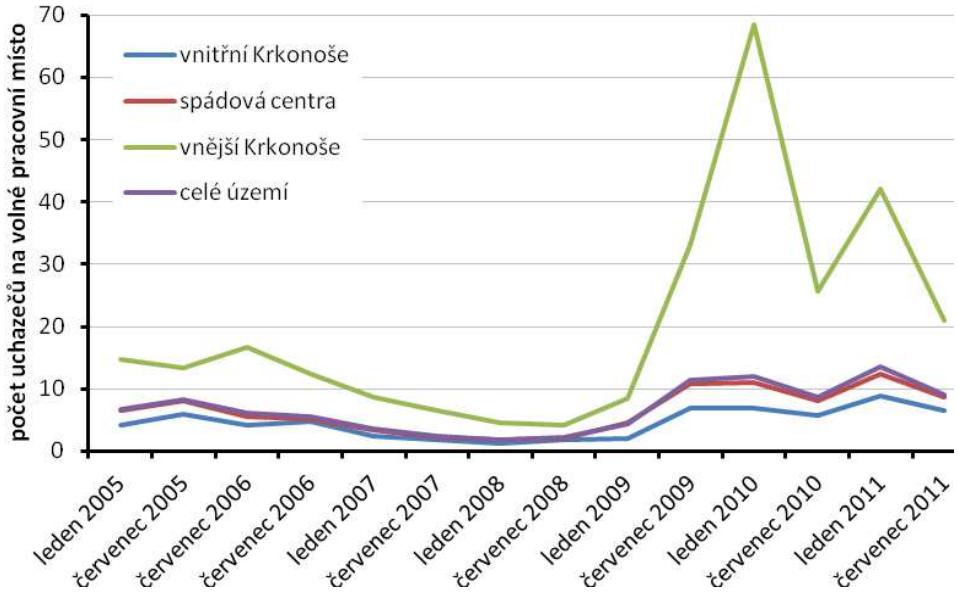

Zdroj: MPSV

Na trhu práce obecně platí pravidlo, že čím je vyšší dosažené vzdělání má daná osoba, tím rostou její šance na uplatnění. V poslední době výrazně roste poptávka po kvalifikované pracovní síle vyučené v technických oborech, které je v současné době na trhu práce nedostatek, přičemž do budoucna se dá očekávat další zvýšení této poptávky.

Z hlediska zaměstnanosti je nejvíce obyvatel zaměstnáno v průmyslu, a to 38 %, neboť zvláště zpracovatelský průmysl má pro region velký význam. Další významná ekonomická odvětví z hlediska zaměstnanosti jsou sociální oblast, školství a zdravotnictví 9 % a ubytování a pohostinství 8 %, které výrazně převyšuje krajské i republikové průměry. V případě vysokého podílu veřejných služeb na zaměstnanosti sehrává důležitou roli jejich koncentrace ve spádových centrech Trutnov, Vrchlabí a Jilemnice, přičemž ve Vrchlabí a Jilemnici jsou často lokalizovány podobné vzdělávací a zdravotnické služby díky tomu, že se obě města nacházejí v různých krajích, které zřizují některé služby souběžně. V případě vysokého podílu pohostinství a ubytování na zaměstnanosti se projevuje přítomnost vysoce rozvinuté turistické infrastruktury v jednom z turisticky nejatraktivnějších regionů Česka. Zatímco v oblasti vnitřních Krkonoš má výrazný podíl na zaměstnanosti právě cestovní ruch, který je v této části zájmového území zhruba stejně důležitý jako průmysl, v Krkonošském podhůří je z hlediska zaměstnanosti výrazně důležitější průmysl (43 % ekonomicky aktivních obyvatel), podobně jako ve spádových centrech (38 %). Struktura zaměstnanosti tedy vychází z historického hospodářského vývoje území, ve kterém v minulosti sehrával roli především průmysl a ve vnitřních Krkonoších také cestovní ruch. Význam pozice průmyslu jako celku se v zásadě dlouhodobě udržuje, v rámci něj však došlo v posledních letech k odvětvové restrukturalizaci, kdy některá odvětví procházející útlumem (textilní či oděvní průmysl) byla nahrazena odvětvími jinými (automobilový či elektrotechnický průmysl).

Tabulka 17: Kvalifikační struktura absolventů v okrese Trutnov a Semily v druhém pololetí roku 2011

	na konci sledovaného období	dosažitelní	v evidenci déle než 5 měsíců
nižší střední odborné	47	47	16
střední odborné (vyučen)	210	207	29
vyučení s maturitou	63	63	9
střední s maturitou	164	164	28
vyšší odborné	36	36	5
bakalářské	33	33	2
vysokoškolské	46	46	6

Zdroj: MPSV

Tabulka 18: Neobsazenost volných pracovních míst v okrese Trutnov a Semily podle profese ve 4. čtvrtletí 2011

	aktuální počet volných míst	po dobu 0 - 3 měsíce	po dobu 3 - 6 měsíců	po dobu 6 - 12 měsíců	po dobu 12 a více měsíců
zákonodárci a řídící pracovníci	11	8	3	0	0
specialisté	59	23	9	8	19
techničtí a odborní pracovníci	122	50	22	31	19
úředníci	22	16	1	2	3
kvalifikovaní pracovníci v zemědělství, lesnictví, rybářství	2	1	0	0	1
pracovníci ve službách a prodeji	130	74	27	20	9
řemeslníci a opraváři	115	39	15	37	24
obsluha strojů a zařízení, montéři	92	47	13	14	9

pomocní a nekvalifikovaní pracovníci	93	57	21	25	25
celkem	646	302	107	131	106

Zdroj: MPSV

Tabulka 19: Nabídka a poptávka po pracovní síle v okrese Trutnov a Semily v prosinci v roce 2011

	volné pracovní síly	volná pracovní místa
zaměstnanci v ozbrojených silách	1	0
zákonodárci a řídící pracovníci	45	11
specialisté	322	65
techničtí a odborní pracovníci	631	134
úředníci	924	37
pracovníci ve službách a prodeji	1 888	135
kvalifikovaní pracovníci v zemědělství, lesnictví a rybářství	151	2
řemeslníci a opraváři	1778	131
obsluha strojů a zařízení, montéři	793	101
pomocní a nekvalifikovaní pracovníci	2 484	254

Zdroj: MPSV

Ve 4. čtvrtletí roku 2011 byla na trhu práce největší absolutní poptávka po technických a odborných pracovnících, pracovnících ve službách a prodeji, řemeslnících a opravářích. Tato místa tvořila přes polovinu poptávaných profesí, avšak v polovině případů nebylo možné jejich obsazení od 3 až po 12 měsíců. Je tedy zjevné, že někteří zaměstnavatelé nemohou nalézt příslušně kvalifikované zaměstnance, a to především protože uchazeči o zaměstnání disponují jiným vzděláním a kvalifikací a částečně také protože se jedná o méně atraktivní místa. Řemeslníci, opraváři a pracovníci ve službách a prodeji mají obecně s uplatněním problémy, protože na jedno pracovní místo v těchto oborech připadá přibližně 14 uchazečů. Nejsvízelnější situaci na trhu práce v regionu mají zaměstnanci v priméru (tj. zemědělství, lesnictví a rybolov; na jedno místo připadá 75 uchazečů), neboť existuje velice omezená nabídka práce v tomto sektoru. Tato situace kopíruje celorepublikový trend a je způsobena postupným snižujícím se zájmem o tato odvětví v souvislosti s postupnou mechanizací a zvyšováním efektivity a intenzity zemědělské výroby.

Největší příležitosti na zisk pracovního místa mají specialisté a řídicí pracovníci a také techničtí a odborní pracovníci. V těchto kategoriích pracovních sil připadá přibližně 5 uchazečů na jedno pracovní místo. Roli zde sehrává vyšší dosažená kvalifikace, díky které je možno snadněji získat pracovní místo. V absolutním vyjádření je vysoká poptávka registrována po pomocných a nekvalifikovaných pracovnících, je však více než vyvážena vysokým počtem uchazečů o zaměstnání v těchto profesích. Rovněž ne všichni z této skupiny mají zájem o práci a zároveň nabízená práce může mít často pouze sezonní charakter.

Specifickou skupinu na trhu práce tvoří absolventi, kteří mají v současné době velmi těžké podmínky při sehnání trvalého místa, zejména z důvodu požadované praxe a také vyšší konkurence, jež je způsobena vyšší nezaměstnaností. V některých oborech je budoucí uplatnění absolventů velmi obtížné. V okresech Semily a Trutnov mají výrazné problémy především absolventi v oblasti gastronomie a turismu, ekonomie a správních oborů. Jedná se o obory, které produkují značný počet absolventů, kteří posléze stěží hledají uplatnění na trhu práce. Nezaměstnanost absolventů (5 měsíců a déle) dosahuje 16 % na celkové nezaměstnanosti v regionu. Celková republiková míra nezaměstnanosti absolventů v roce 2011 dosáhla hodnoty 11 %.

3.3 PLOCHY PRO PODNIKÁNÍ A PODNIKATELSKÁ INFRASTRUKTURA

V rámci hospodářského rozvoje regionů existují různé možnosti, jak lokalizovat výrobu. Jednou z možností je rekonstrukce a revitalizace chátrajících a nevyužívaných areálů. Tento způsob je finančně náročný a pro většinu investorů je jednodušší a levnější začít podnikat na „zelené louce“. Přilákání těchto investorů do regionu představuje velkou příležitost, neboť se často jedná o potenciální zaměstnavatele. Proto má mnoho měst a obcí na svém území vyčleněny rozvojové plochy pro budoucí investory. Protože však v Česku dochází po roce 1989 k proměně struktury hospodářství a jeho primárního zaměření, zanikla nebo oslabila část tradičních průmyslových aktivit, které jsou nahrazovány jinými činnostmi, a dochází tak k prostorové změně lokalizace výrobních areálů, které v některých oblastech zanikají z celé řady důvodů (nedostatečné výrobní kapacity, levnější pracovní síla či prostý úpadek daného odvětví). Během této přeměny dochází k opouštění původních průmyslových a zemědělských výroben, které časem chátrají a stávají se z nich tzv. „brownfields“. Vysoká cena spojena s jejich rekonstrukcí či nevyřešené vlastnické vztahy představují významné bariéry v jejich regeneraci či budoucím využitím v území. Tyto objekty či areály si z minulosti často přinášejí také různé ekologické zátěže, což jejich revitalizaci a využití dále komplikuje.

V Krkonoších se velká část brownfields nachází v místech někdejší textilní, oděvní, řemeslné a zemědělské výroby, existují zde však také brownfields v lokalitách s ukončenou sklářskou a dřevozpracující výrobou, příp. obytnou či obslužnou funkcí (tzn. nevyužívané bytové domy, kulturní domy apod.). Tato skutečnost naznačuje, že region na jednu stranu má a bude mít značné problémy s nákladnou revitalizací těchto území, na stranu druhou disponuje dostatkem ploch pro podnikání nebo jiné využití v atraktivní poloze bez nutnosti prostorové expanze zástavby mimo stávající intravilány.

Mapa 14: Vybrané brownfields na území SMO Krkonoše

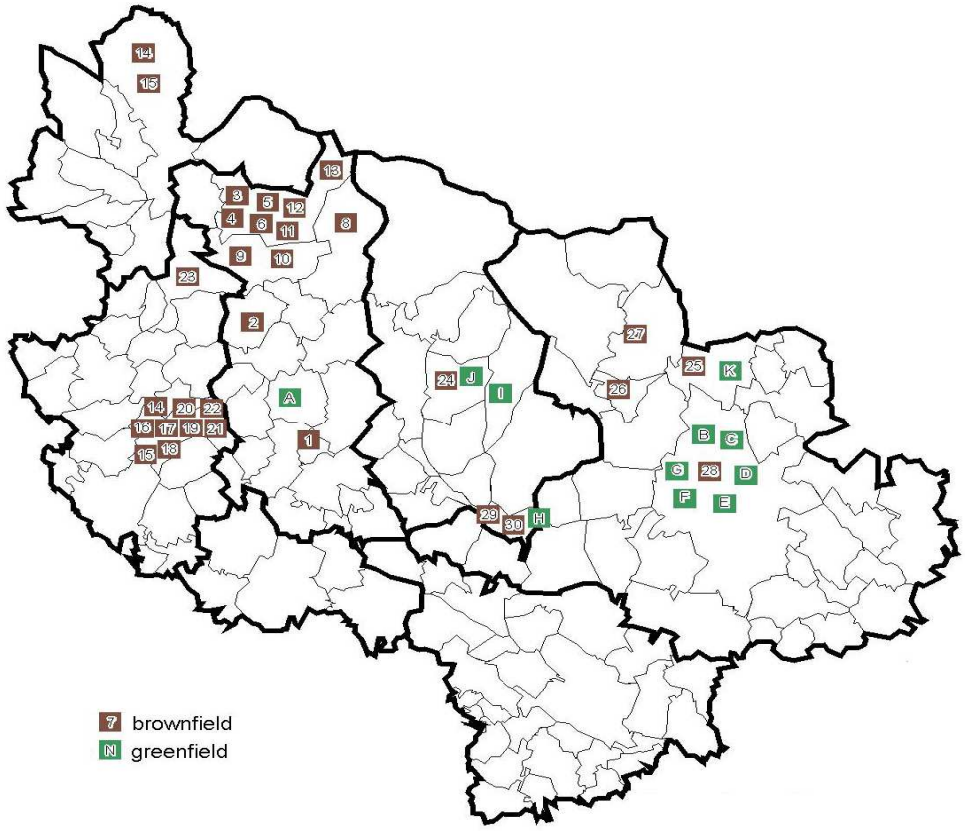

Zdroj: Databáze brownfields a greenfields Královéhradeckého a Libereckého kraje

Tabulka 20: Browenfields v zájmovém území uvedené v internetové databázi Libereckého kraje

číslo	obec	název objektu	rozloha celkem (m²)/rozloha zastavěna (m²)	infrastruktura	vlastnictví	limity a omezení - ekologické zátěže zátěží/ ochrana území, NP
1	Martinice v Krkonoších	Kanceláře podniku Státní lesy	9 019/800	V,K,E,I	soukromé	ne
2	Poniklá	Farma Krkonoše	16 377/2 950	V,K,E,I	soukromé	ne
3	Rokytnice nad Jizerou	Sklad MV	3 088/1 050	V,P,E,I	veřejné	ne/ano
4	Rokytnice nad Jizerou	ELITEX Vilémov	39 176/6 863	V,E,I	soukromé	lze předpokládat/ano
5	Rokytnice nad Jizerou	SCHD Františkov –	15 202/5 212	V,E,I	soukromé	ano/ano
6	Rokytnice nad Jizerou	Tkalcovna u Kroupů	6 831/2 102	V,E,I	soukromé	ne/ano
7	Roztoky u Jilemnice	Fara	900/350	E,I	veřejné	ne/ne
8	Vítkovice	Kulturní dům	1 500/800	V,K,E,C	smíšené	ne/ano
9	Jablonec nad Jizerou	Bývalá textilka Buřany	10 800/2 400	V,E,I	soukromé	lze předpokládat/ano
10	Jablonec nad Jizerou	bývalá textilka	33 000/10 400	E	soukromé	lze předpokládat/ano
11	Rokytnice nad Jizerou	rekreační vojenský areál	11 455/1 500	V,E,I	soukromé	ne/ano
12	Rokytnice nad Jizerou	Rotextile	17 961/6 537	V,K,E,I	soukromé	ne
13	Rokytnice nad Jizerou	Horní škola	6 000/1 202	V,K,E	veřejné	ne
14	Košťálov	Barevna Trevos	3 285/1 285	V,K,P,E,I	veřejné	ne/ne
15	Košťálov	Hospoda Pospíšilova	428/353	V,E,I	soukromé	ne/ne
16	Košťálov	Jesle Trevos	3 396/396	V,K,P,E,I	soukromé	ne/ne
17	Košťálov	Jídelna Trevos	2 974/804	V,K,P,E,I	soukromé	ne/ne
18	Košťálov	Kravín Podkamínka	20 000/3 000	V,K,E,I	soukromé	lze předpokládat/ne
19	Košťálov	Moštárna	3 102/102	V,E,I	soukromé	lze předpokládat/ne
20	Košťálov	ZD - objekty	3 200/1 629	V,K,E,I	smíšené	lze předpokládat/ne
21	Košťálov	ZD – objekty 2	30 000/5 000	V,E	smíšené	lze předpokládat/ne
22	Košťálov	ZD – objekty 3	18 000/2 400	V,E	veřejné	ne/ne
23	Vysoké nad Jizerou	Truhlářská výroba	7 000/6 457	V,K,P,E,I	soukromé	ne/ne

Tabulka 21: Brownfields v zájmovém území uvedené v databázi Královéhradeckého kraje

číslo	obec	název objektu	rozloha celkem (m²)/rozloha zastavěna (m²)	infrastruktura	vlastnictví	limity a omezení - ekologické zátěže zátěží/ ochrana území, NP
24	Lánov	Průmyslový areál Lánov	5300/1700	E,V,K,P	smíšené	lze předpokládat/ne
25	Žacléř	Areál bývalého Texlenu	21000/5715	E,V,U,K,P	soukromé	lze předpokládat/ne
26	Svoboda nad Úpou	Průmyslový areál Maršov	42472/10125	E,V,K,P	soukromé	lze předpokládat/ne
27	Horní Maršov	Továrna Mechanika	4856/2183	E	soukromé	ne/nemovitá kulturní památka
28	Trutnov	Přádelna	80000/20000	E,V,K,P	soukromé	ne/ne
29	Hostinné	Labský Mlýn 1	3770/-	E,V,K,P	obecní	ne/památková zóna
30	Hostinné	Labský Mlýn 2	1171/-	E,V,K,P	obecní	ne/památková zóna

Zdroj: Databáze brownfields a greenfields Královéhradeckého a Libereckého kraje

Tabulka 22: Greenfields v regionu Krkonoše na území Královéhradeckého a Libereckého kraje v roce 2012 uvedené v internetových databázích

označení	obec	název	plocha	budoucí způsob využití
A	Jilemnice	Jilemnice - jih	80 000	průmyslová zóna
B	Trutnov	Průmyslová zóna – Krkonošská	225 000	průmyslová zóna
C	Trutnov	Bojiště	114 000	průmyslová zóna
D	Trutnov	Chmelnice	72 500	průmyslová zóna
E	Trutnov	Horní Staré Město	44 000	průmyslová zóna
F	Trutnov	Bohuslavice	55 500	průmyslová zóna
G	Trutnov	Volanov	44 200	průmyslová zóna
H	Hostinné	Dlouhá louka	100 000	Výroba
I	Lánov	PZ - Kovársko	150 000	Podnikání, lehký průmysl
J	Černý Důl	E1	15 000	výroba a skladování
K	Černý Důl	E3	42 000	výroba a skladování
L	Žacléř	PZ Žacléř	175000	průmyslová zóna

Zdroj: Databáze brownfields a greenfields Královéhradeckého a Libereckého kraje

HLAVNÍ ZÁVĚRY KAPITOLY

- Krkonoše v rámci Česka nejsou hospodářsky výrazně problémovým územím. S ohledem na periferní polohu regionu lze ekonomickou výkonnost a situaci na trhu práce hodnotit pozitivně. To však neznamená, že na region nedoléhají problémy hospodářské restrukturalizace, globální hospodářské recese, specifické nezaměstnanosti apod.

- Diverzifikovaná struktura regionální ekonomiky z hlediska velikosti podniků (drobní podnikatelé i střední a velké firmy). V rámci ČR relativně vysoká míra podnikatelské aktivity a to zejména v oblasti vnitřních Krkonoš (pravděpodobně vazba na služby v cestovním ruchu).
- Ekonomika regionu má dvě různé podoby: vnitřní Krkonoše s relativně významným podílem cestovního ruchu a ostatní části regionu, které se i přes hospodářskou restrukturalizaci stále výrazně opírají o průmysl.
- Z hlediska odvětvové struktury je regionální ekonomika diverzifikovaná mezi výrobní a nevýrobní sektor. V rámci výrobních (resp. hlavně průmyslových) průmyslových odvětví dominuje elektrotechnický průmysl a výroba součástek do automobilů. V regionu postupně upadá textilní a sklářský průmysl a snižuje se i význam zemědělské výroby. Mezi nevýrobními odvětvími dominuje cestovní ruch.
- Míra nezaměstnanosti v regionu se dlouhodobě pohybuje kolem celorepublikového průměru, což je v podmínkách převážně venkovského regionu (s malým počtem větších měst) relativně příznivá situace. Nejvyšší je nezaměstnanost v obcích na západě regionu a na Žacléřsku.
- Nejhorší uplatnění na trhu práce mají zaměstnanci v priméru, lidé pouze s výučním listem nebo jen se základním či neukončeným vzděláním a také absolventi oborů gastronomie, turismu a ekonomie a správy (SŠ).

4 CESTOVNÍ RUCH

Cestovní ruch je dynamické odvětví národního i regionálního hospodářství, jehož význam pod vlivem globalizace, časového zkracování vzdáleností, růstu délky volného času atd. dlouhodobě narůstá. Tak jako na každém trhu, i v rámci cestovního ruchu se setkává nabídka s poptávkou, přičemž důležitou roli čím dál tím více sehrává kvalita a komplexnost poskytovaných služeb v příslušných regionech, neboť díky neustále se rozšiřujícímu trhu si mohou potenciální klienti vybrat ze široké nabídky destinací. V následující části je na základě dat ČSÚ a agentury CzechTourism analyzována nabídka a poptávka v cestovním ruchu.

Analyzovaná data mají určitá omezení. Za některé obce mají data důvěrný charakter, tudíž v určitých případech (např. pokud se v obci nachází jediné ubytovací zařízení) nejsou statistiky zveřejňovány. Mnoho lůžkových kapacit může být rovněž umístěno v ubytování v soukromí, které statistiky cestovního ruchu nepodchycují. Mimoto mohou mít někteří ubytovatelé sklon nevykazovat plnou návštěvnost ve snaze vyhnout se placení daní. Z těchto důvodů sice nelze s úplností přesně analyzovat ubytovací kapacity a návštěvnost, ale lze očekávat, že hlavní proporce a trendy jsou s pomocí statistických dat zjistitelné.

4.1 NABÍDKA CESTOVNÍHO RUCHU

Krkonoše představují region s významným primárním potenciálem, resp. lokalizačními předpoklady cestovního ruchu. Již během 19. století zde vznikaly první turistické spolky a rozšiřovaly se možnosti využití původních pasteveckých horských bud pro turistiku. Byly také vydány první mapy a turistické průvodce po Krkonoších. Krkonoše tak jsou jedním z prvních regionů na území Česka, kde se začal rozvíjet cestovní ruch. Turistické činnosti místních bud postupem času nabraly na intenzitě, čímž postupně zastínily původní zdroje obživy. Významný rozmach nastal během první poloviny 20. století ve spojitosti se zimní sezonou a rozvojem oblasti zimních sportů. Krkonoše v této době představovaly průkopnickou oblast lyžování ve střední Evropě. Mezníkem v rozvoji turistické infrastruktury se stalo období po 2. světové válce, při kterém došlo ke změně majetkových poměrů v Krkonoších. Došlo k zestátnění turistické infrastruktury a její využití a rozvoj byl plně podřízen potřebám rekreace. Docházelo k výstavbě velkokapacitních ubytovacích zařízení, lanovek, sjezdových drah a vleků, což výrazně ovlivnilo architektonický i krajinný ráz území i jeho sociálně-ekonomickou skladbu. Během transformačního období po roce 1989 docházelo k dalšímu kvantitativnímu rozvoji turistické infrastruktury ve spojitosti s rozvojem soukromého podnikání a s přílivem zahraničních návštěvníků. Pro toto období je charakteristická nová výstavba ubytovacích zařízení, v posledním desetiletí především v podobě apartmánového bydlení.

4.1.1 ATRAKTIVITY A ATRAKCE

Lokalizační předpoklady cestovního ruchu v Krkonoších spočívají v jedinečné kombinaci přírodních hodnot a kulturního dědictví regionu. Velká část těchto atraktivit, a tudíž i celé Krkonoše jako destinace cestovního ruchu jsou významné na celostátní i mezinárodní úrovni. Hlavní skupiny atraktivit, resp. forem cestovního ruchu vytvářející turistický potenciál Krkonoš jsou uvedeny v následujícím textu. (Detailní přehled lokalizačních předpokladů cestovního ruchu v Krkonoších je

obsažen v Programu rozvoje cestovního ruchu turistické oblasti Krkonoše 2003 a také v Generelu rozvojového potenciálu Krkonoš 2007.)

Přírodní atraktivity

Reliéf Krkonoš je kernou hornatinou se zbytky zarovnaného povrchu (paroviny) na temenech. Pro Krkonoše je tudíž příznačný hornatý reliéf a přítomnost atraktivních geomorfologických útvarů. Nacházejí se zde vrcholové partie a hřebeny nejvyšších hor v Česku, údolí formovaná říční i ledovcovou činností i skalní výchozy formované mrazovým zvětráváním (mj. Mužské a Dívčí kameny). Čtvrtohorní zalednění vymodelovalo charakteristická údolí ve tvaru písmene U (tzv. doly). Důležitým fenoménem je Sněžka, nejvyšší hora Krkonoš i celého Česka. Členitý reliéf vytváří značné předpoklady pro pěší a lyžařskou (sjezdovou i běžkařskou) turistiku, ale také pro cykloturistiku, hippoturistiku apod.

Krkonoše jsou nejdůležitější pramennou oblastí ve střední Evropě (mj. pramen Labe, dále Úpy a Jizery). Hlavní hřeben Krkonoš je součástí hlavních rozvodí Baltského a Severního moře. Na horních tocích řek se nacházejí četné vodopády (Labe, Pančava, Mumlava), obří hrnce a pozoruhodné úseky historické antropogenní regulace vodních toků (hrazenářské a protipovodňové úpravy). Horské louky částečně pokrývají rašeliniště, z nichž nejrozsáhlejší je Úpské.

V Krkonoších se nacházejí přírodně cenné ekosystémy horských luk i říčních údolí a vzácná květena formující předpoklady pro přírodní poznávací turistiku. Mezi vzácnými druhy fauny i flóry se objevují také tzv. glaciální relikty, tedy pozůstatky čtvrtohorních dob ledových. Krkonoše mají díky své nadmořské výšce několik vegetačních stupňů od podhorského přes horský a klečový až po alpínský v nejvyšších partiích Krkonoš.

Kulturně-historické atraktivity

V podmínkách Česka mají Krkonoše bohaté kulturní tradice reprezentované některými tradičními průmyslovými odvětvími a produkty (sklářství, textilní průmysl, dřevozpracující průmysl a hračkářství, řemeslná výroba – viz též tabulka 23), svébytnou tradiční architekturou (krčková a roubená stavení), gastronomií, zvyky a pověstmi vytvářející předpoklady pro kulturní, gastronomický a poznávací cestovní ruch.

Region Krkonoš a Podkrkonoší je spjatý s některými historickými osobnostmi, rodáky (mj. spisovatelé Karel Čapek, Jaroslav Havlíček, Jan Weiss, Marie Kubátová, malíři Josef Čapek a František Kaván, lékaři Hans Havliček, Zdeněk Reiniš, průkopníci českého lyžování i někteří přední čeští lyžaři) i smyšlenými postavami a pověstmi. Pravděpodobně nejznámější je pověst o Krakonošovi, který je jedním ze symbolů regionu. V Krkonoších krátkodobě pobývali také některé další významné osobnosti, např. J. A. Komenský.

V regionu se nacházejí městské památkové zóny Trutnov, Vrchlabí, Hostinné, Jilemnice, Pilníkov a Žacléř, vesnické památkové rezervace Jizerka a Horní Štěpanice a vesnické památkové zóny Dolní Vernéřovice, Šímovy Chalupy, Modrý Důl a Velké Tippeltovy Boudy. Četná jsou místní muzea s vazbou na místní specifika (např. historické výroby, kulturní zvláštnosti, lyžování, lesnictví), ale také významnější regionální muzea Krkonoš ve Vrchlabí a Jilemnici mapující přírodu, kulturu a historii regionu.

Pro Krkonoše jsou specifické památky některých historických období. Příkladem jsou pohraniční opevnění z doby před druhou světovou válkou´nebo industriální a obytné soubory z doby průmyslové revoluce. Tyto památky dotvářejí předpoklady pro historicko-poznávací cestovní ruch.

Specifičnost turistického potenciálu Krkonoš spočívá také v tom, že v regionu se naopak prakticky nenacházejí některé druhy jinde významných kulturních památek a architektonických solitérů (mj. žádné nadregionálně významné hrady a zámky) ani nadregionálně významné sakrální památky.

Krkonoše mají zavedenou certifikaci regionálních produktů pod značkami Krkonoše – originální produkt a Podkrkonoší – originální produkt. Certifikace je jednou z aktivit MAS Krkonoše, resp. MAS Podchlumí. Přehled certifikovaných produktů viz tabulka.

Tabulka 23: Přehled regionálních produktů certifikovaných MAS Krkonoše

Produkt	Dodavatel	Obec
Archivní, kancelářské a školní potřeby z recyklované lepenky	EMBA s.r.o.	Paseky nad Jizerou
Sezónní turistické noviny Veselý výlet	RNDr. Pavel Klimeš – Veselý výlet	Horní Maršov
Výrobky pletené z provazu a kožených řemínků	Pavučina – Pavel Tomeš	Vrchlabí
Řezbářské práce, uměleckořemeslné zpracování dřeva	Tomáš Brejša – řezbářské práce Studenec	Studenec
Roubenka – roubené stavby	Roubenky Roubal	Hostinné
Ručně vyšívané ubrusy, dečky a běhouny	Mária Bolčeková	Špindlerův Mlýn
Ručně šité a tepané sedlářské a brašnářské výrobky	Sedlářství Dry – Jan Chlum	Vrchlabí
Drátované výrobky	Jan Procházka	Roztoky u Jilemnice
Loutka Krakonoše	Alena Gašparová	Rudník
Šperky z mědi a drahých kovů	Daniela Roudná	Rudník
Perličkové vánoční ozdoby	Rautis, a.s.	Poniklá
Mléčné výrobky	Alois Mejsnar	Kunčice nad Labem
Podvinky, paličkovaná a háčkovaná krajka	Lenka Máslová Špetlová	Hostinné
Kovářské výrobky	Milan Postrach - kovářství	Trutnov
Maloúpská vlna a výrobky z ovčí vlny	Hana Wondráčková	Malá Úpa
Drátované objekty	Ladislav Šlechta	Harrachov

Zdroj: převzato z http://www.regionalni-znacky.cz/krkonose/cs/certifikovane-produkty/ a z Integrované studie regionu Labe v Královéhradeckém kraji (2012)

4.1.2 INFRASTRUKTURA CESTOVNÍHO RUCHU

Infrastruktura cestovního ruchu zahrnuje jednak infrastrukturu pro základní služby (tedy ubytovací kapacity), a jednak infrastrukturu doplňkovou. Ubytovací (a také stravovací) kapacity v regionu jsou dostačující (naopak dochází v posledních letech vlivem poklesu návštěvnosti k jejich pozvolné selekci) a problémem je spíše jejich kvalita. Naopak doplňková infrastruktura cestovního ruchu je v různých částech Krkonoš velmi různorodá nejen z hlediska kvality, ale i kapacity. Části Krkonoš včetně některých renomovaných středisek cestovního ruchu (např. Rokytnice nad Jizerou) jsou doprovodnou infrastrukturou cestovního ruchu výrazně podvybavené, což představuje limit pro rozvoj cestovního ruchu, zejména ve smyslu úsilí o prodloužení pobytu a zvýšení útraty návštěvníků a o rozšíření hlavní zimní sezóny na další části roku (vč. léta, které představuje druhou hlavní sezónu).

V dalším textu jsou analyzovány především ubytovací kapacity, k nimž je k dispozici dostatek statistických údajů, ale také hlavní části doplňkové infrastruktury. Dopravní infrastruktura pro potřeby cestovního ruchu je součástí kapitoly věnované dopravě.

V návaznosti na trendy rozvoje cestovního ruchu v Česku a ve světě docházelo v posledních desetiletích k výrazné změně počtu lůžek v krkonošské oblasti. V roce 1959 je uváděna na sledovaném území ubytovací kapacita 34 000 lůžek, která do roku 1974 vzrostla na 41 000 lůžek. Původní plány zabývající se dlouhodobou koncepcí územního rozvoje Krkonoš z roku 1973 uváděly nárůst ubytovací kapacity pro rok 1980 na 60 tis. lůžek pro rok 2000 až na 100 tis. lůžek. Aktuální statistické údaje týkající se počtu ubytovacích zařízení a lůžek je nutné brát pouze orientačně, neboť z důvodu ochrany individuálních dat či nesplnění přihlašovací povinnosti provozovateli těchto zařízení nejsou některá zařízení v registru hromadných ubytovacích zařízení zahrnuta. V roce 2011 se v zájmovém území nacházelo celkem 968 hromadných ubytovacích zařízení s celkovou kapacitou 36 714 lůžek (pokud připočteme počet domů sloužících k rekreaci, jedná se o počet téměř 6 000 objektů). Reálná kapacita v ubytovacích zařízeních však bude o několik tisíc lůžek vyšší, neboť do statistiky nejsou započtena lůžka v soukromém ubytování.

V řešeném území nalezneme mezi jednotlivými oblastmi výrazné rozdíly v počtu ubytovacích zařízení a jejich lůžkovou kapacitou. Turisticky nejvíce zatíženou oblastí je území vnitřních Krkonoš, kde se v roce 2011 nacházelo 755 zařízení s kapacitou téměř 30 tis. registrovaných lůžek. Od roku 2000 byl zaznamenán nejprve nárůst počtu ubytovacích zařízení ve vnitřních Krkonoších ze 792 na 812 v roce 2003 (nárůst lůžek z 31 460 na 31 626). Od roku 2003 byl pak zaznamenán pokles počtu hromadných ubytovacích zařízení až na 738 v roce 2010 (tento rok byl zaznamenán rovněž nejnižší počet lůžek za sledované období 30 807). Od roku 2010 lze sledovat zřejmě nový trend nárůstu počtu sledovaných objektů, neboť v roce 2011 došlo ke zvýšení počtu zařízení na 755 a dle nejnovějších údajů registru hromadných ubytovacích zařízení ČSÚ nalezneme v obcích vnitřních Krkonoš celkem 832 hromadných ubytovacích zařízení, což je nejvíce od roku 2010. Velký podíl na tomto nárůstu může mít vyšší význam regionálního marketingu, zvýšený důraz na konkurenceschopnost a snaha o poskytnutí nabídky pro širokou skupinu návštěvníků. Hlavním důvodem předchozího poklesu je naopak zánik některých zařízení, např. starších objektů v intravilánech obcí, ale i některých horských bud, jež začaly pro nedostatečnou údržbu již v druhé polovině minulého století chátrat. Na zániku ubytovacích zařízení se rovněž mohly podepsat špatně realizované investiční plány a následující prodej objektů či nevyřešené majetkoprávní vztahy. Významnou roli rovněž sehrává zvyšující se konkurence mezi jednotlivými turistickými destinacemi, která odvádí část návštěvníků mimo region, např. do jiných středoevropských hor (zejména do Alp), které nabízejí komplexnější a kvalitnější služby. Na druhé straně lze registrovat výstavbu nových ubytovacích zařízení, které nejčastěji představují apartmánové domy. Podobný druh výstavby je typický pro období posledních 10–15 let a může být jednou z příčin poklesu komerčních ubytovacích kapacit (část návštěvníků, kteří se v Krkonoších dříve ubytovávali v hromadných ubytovacích zařízeních, se přesunula do vlastních apartmánů). Dopadem poklesu počtu ubytovacích zařízení i lůžkové kapacity vnitřních Krkonoš je nejen (nežádoucí) pokles hospodářského přínosu cestovního ruchu pro region (tvorba pracovních míst a příjmů místních podnikatelů, obyvatel i obcí), ale pravděpodobně také (žádoucí) selekce ubytovacích služeb, jejímž důsledkem může být obecné zvýšení jejich kvality (zánik méně kvalitních služeb a modernizace a zkvalitnění těch zbývajících). Pozvolné naplňování tohoto předpokladu naznačuje porovnání struktury ubytovacích zařízení v letech 2000 a 2012 (viz grafy 14 a 15 níže).

Graf 12: Vývoj počtu ubytovacích zařízení v regionu Krkonoše v letech 2000 - 2011

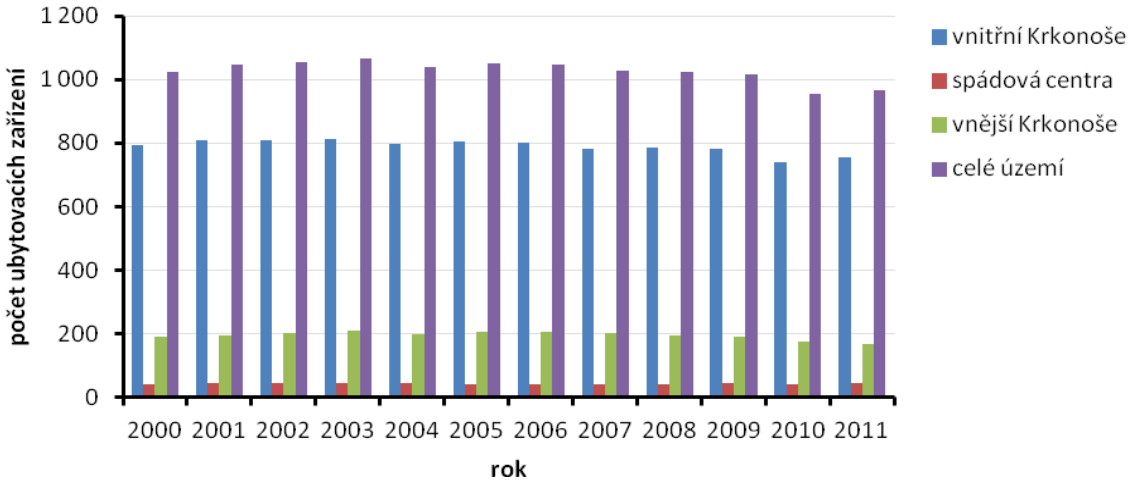

Zdroj: ČSÚ

Ve spádových centrech a vnějších Krkonoších již nemá cestovní ruch takový význam jako ve vnitřní části Krkonoš. Proto v těchto oblastech nalezneme výrazně nižší počet ubytovacích zařízení s nižší kapacitou lůžek. Spádová centra vykazují za sledované období téměř stabilní počet ubytovacích zařízení, ovšem se snižující se kapacitou lůžek. V roce 2000 bylo v této skupině registrováno 42 objektů s celkovou kapacitou 2 208 lůžek. Maxima bylo dosaženo v roce 2003 (46 zařízení, 2 230 lůžek) a poté následuje stagnace počtu ubytovacích zařízení se snižujícím se počtem lůžek na minimální hodnotu 1 751 v roce 2010. Od roku 2010 je však registrován nárůst počtu jak, ubytovacích zařízení, tak počtu lůžek. Obdobný trend, tedy nárůst do roku 2003, stagnace v následujících letech a poté postupný pokles počtu zařízení je typický i pro oblast vnějších Krkonoš. Je třeba ovšem zmínit, že hodnocení počtu ubytovacích zařízení ve vnější části Krkonoš je velmi obtížné, zejména díky výše uvedeným problémům se zveřejněním důvěrných dat, či jejich absencí.

Graf 13: Vývoj počtu lůžek v regionu Krkonoše v letech 2000 - 2011

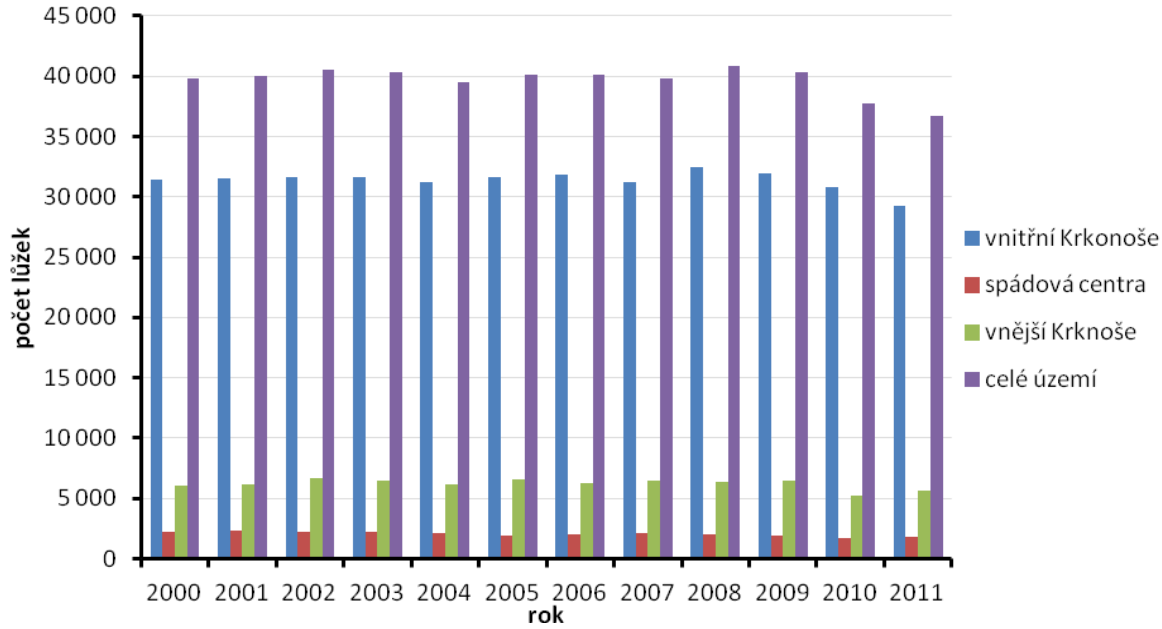

Zdroj: ČSÚ

Struktura ubytovacích zařízení se od roku 2000 změnila minimálně, avšak v rámci jednotlivých sledovaných skupin lze sledovat určité rozdíly. V regionu nadále dominují penziony, jejichž počet se v letech 2000–2012 zvýšil z 295 na 354 (nárůst 20 %). Téměř o polovinu se zvýšil počet hotelů*** z 56 na 92. Úbytek byl zaznamenán zejména v kategorii ostatních ubytovacích zařízení a turistických ubytoven. Tento jev může být vysvětlen tím, že dochází ke změně složení klientů, zvyšování jejich nároků a požadavků. Penziony a hotely*** s ubytovací kapacitou nejčastěji 11–50 lůžek mohou na změny v poptávce a nové trendy na trhu reagovat flexibilněji.

Graf 14: Struktura ubytovacích zařízení ve vnitřních Krkonoších v roce 2000

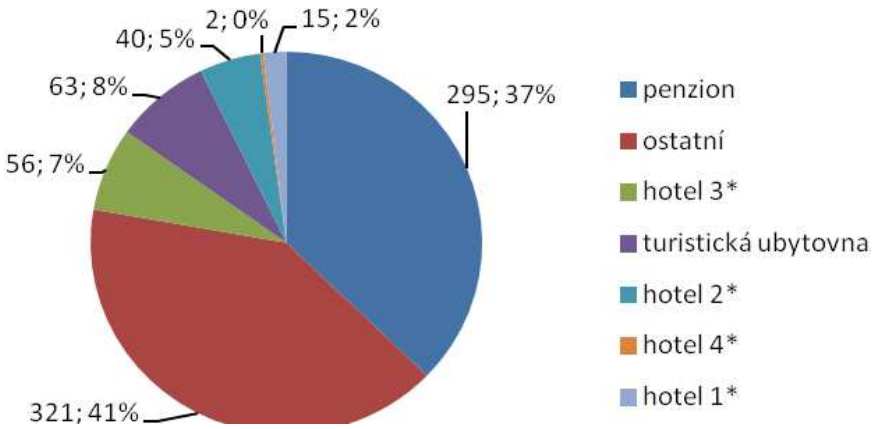

Zdroj: ČSÚ

Graf 15: Struktura ubytovacích zařízení ve vnitřních Krkonoších v roce 2012

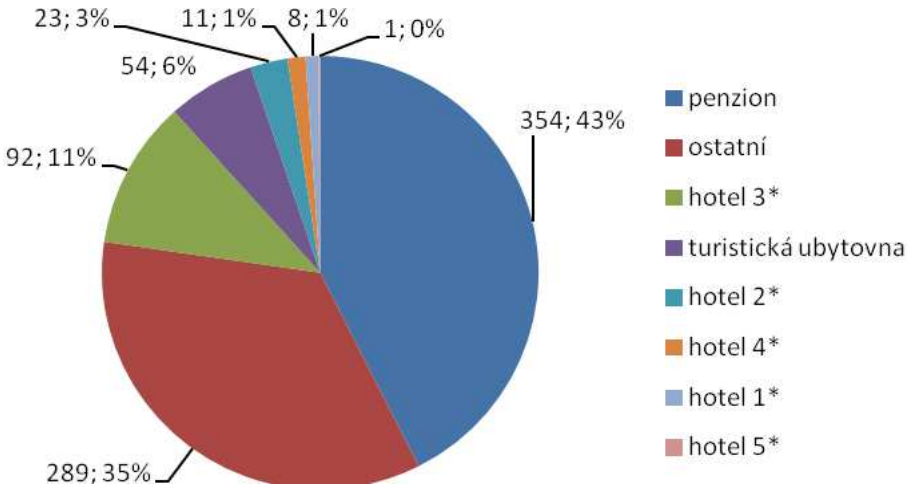

Zdroj: ČSÚ

Následující mapa 15 znázorňuje počty a strukturu ubytovacích zařízení v jednotlivých obcích vnitřních Krkonoš. Nejvíce ubytovacích zařízení nalezneme v nejznámějších horských střediscích (Pec pod Sněžkou, Špindlerův Mlýn, Harrachov a Rokytnice nad Jizerou). Zejména v prvních třech zmíněných střediscích v rámci struktury ubytovacích zařízení nalezneme vyšší podíl hotelů*** a penzionů než ve zbytku území.

Mapa 15: Struktura ubytovacích zařízení v obcích vnitřních Krkonoš v roce 2012

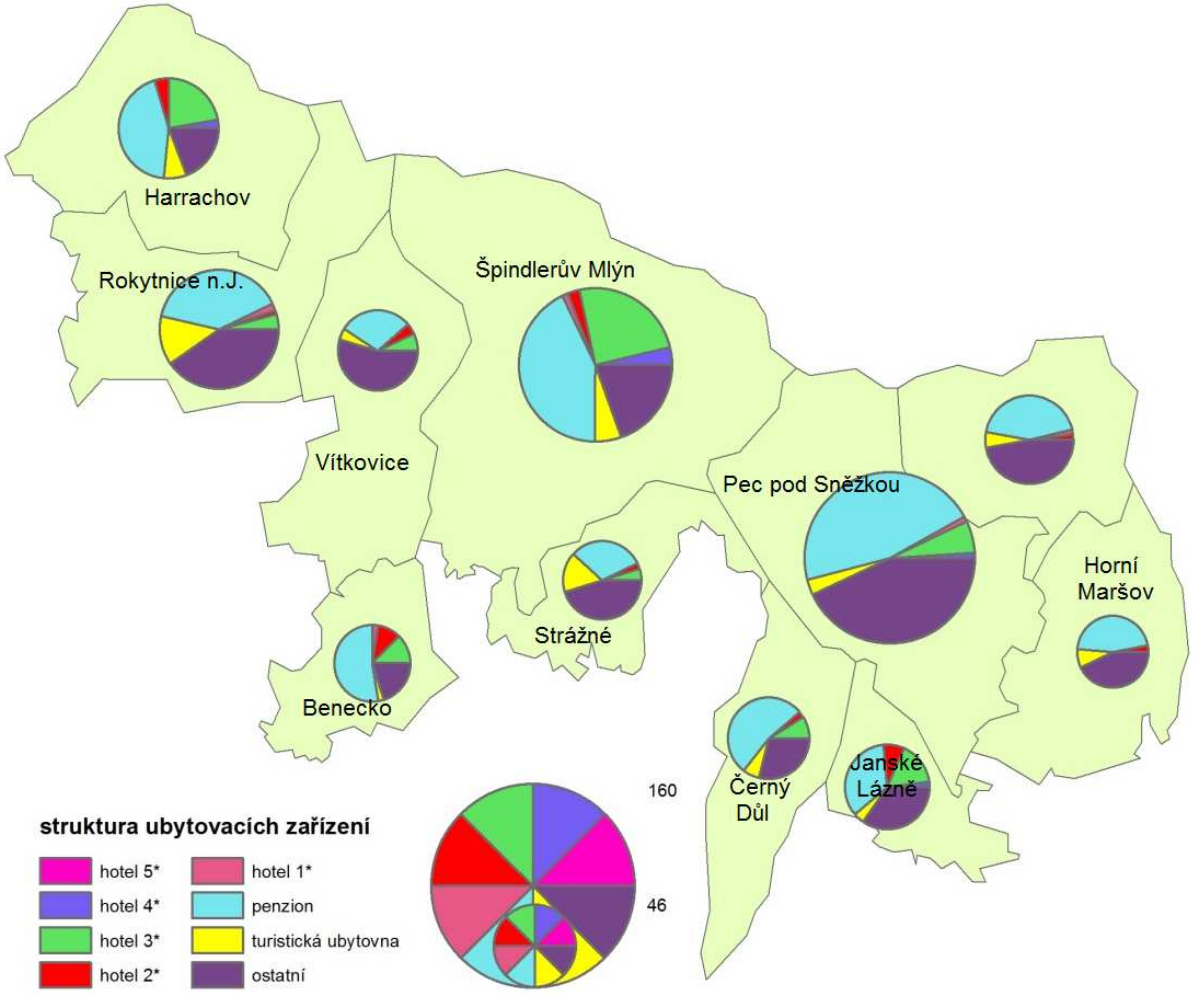

Zdroj: registr ubytovacích zařízení – ČSÚ

Krkonoše disponují širokou sítí turistických informačních center (TIC). Regionální TIC sídlí ve Vrchlabí. Kromě něj se v regionu nachází přes 20 dalších TIC (téměř v každé obci ve vnitřních Krkonoších a spádových centrech a také v řadě obcí vnějších Krkonoš), která provozují různé veřejné, podnikatelské i neziskové organizace. Informace o Krkonoších jsou dostupné na různých webových portálech, oficiálním je www.krkonose.eu.

Důležitou složkou turistické infrastruktury Krkonoš je infrastruktura pro nejrůznější sporty a sportovně-zábavní aktivity. Patří sem zejména infrastruktura pro sjezdové a běžecké lyžování (rozsáhlejší i menší střediska sjezdového lyžování vybavená sjezdovými tratěmi, lanovkami a vleky – nejvýznamnějšími jsou Špindlerův Mlýn, Pec pod Sněžkou, Janské Lázně, Rokytnice nad Jizerou, Harrachov a Herlíkovice). Krkonoše disponují také infrastrukturou pro další zimní sporty, cyklistiku, méně obvyklé sporty typu lezení po umělých stěnách, jízdy na čtyřkolkách, závěsného létání apod. i pro „běžné“ sportovní a sportovně-zábavní aktivity (tenis, squash, golf, bowling apod.). Některé z těchto aktivit (zejména ty, které se označují jako „adrenalinové“) se střetávají se zájmy ochrany přírody a krajiny zejména na území KRNAP, ale i v ostatních částech regionu. Vybavenost Krkonoš a Podkrkonoší pro tyto sporty a zábavu je však z územního hlediska územně výrazně diferencovaná a rozsáhlá území Podkrkonoší, ale i vnitřních Krkonoš jsou z tohoto hlediska vybavena nedostatečně, což nepřispívá k prodloužení délky pobytu návštěvníků ani ke snížení prostorové a časové koncentrace cestovního ruchu. Krkonoše disponují 11 středisky horské služby.

Značná kapacita ubytovacích zařízení a jejich doplňková vybavenost posiluje předpoklady Krkonoš také v oblasti incentivní a konferenční (MICE) turistiky, byť zdaleka ne všechna zařízení splňují svou kvalitou nároky této formy cestovního ruchu. V případě zlepšení kvality služeb v těchto zařízeních lze segment MICE turistiky považovat za značný potenciál do budoucna.

Krkonoše mají předpoklady také pro rozvoj lázeňské a wellnessové turistiky. Vedle Janský Lázní se statutem lázeňského města a lázeňského resortu Bratrouchov se v regionu nachází také řada wellnessových zařízení zřízených zejména v rámci větších hotelů (Špindlerův Mlýn, Pec pod Sněžkou, Vrchlabí). V regionu se také nenachází žádný větší akvapark, ale pouze menší akvacentrum v hotelu Aqua Park ve Špindlerově Mlýně a plavecký bazén v Jilemnici a řada menších bazénů umístěných při dalších ubytovacích zařízeních v regionu.

Pro kulturní vyžití návštěvníků Krkonoš slouží několik kin, kulturních zařízení i divadel (viz kapitola věnovaná občanské vybavenosti).

Pokles finančních prostředků v rozpočtech obcí či Správy KRNAP může v budoucnu ovlivnit údržbu i výstavbu turistické infrastruktury (běžkařské tratě, cyklostezky apod.), která může mít negativní dopady na návštěvnost regionu a rozvoj cestovního ruchu.

4.2 POPTÁVKA CESTOVNÍHO RUCHU

S nástupem ekonomické recese v posledních letech došlo v Česku obecně ke stagnaci objemu domácí poptávky. Domácí poptávka je sice třikrát vyšší než zahraniční, avšak ta má pro místní ekonomiku relativně větší význam. Pro tuzemské podnikatele v cestovním ruchu jsou žádanější klientelou zahraniční turisté, kteří utrácejí přibližně o čtvrtinu více prostředků než návštěvníci z Česka. Silná zahraniční poptávka (rozšíření CR do nových atraktivních oblastí ve spojení s levnějšími letenkami, lacinější destinace u moře) představuje výraznou konkurenci tuzemským destinacím.

4.2.1 VÝVOJ POČTU NÁVŠTĚVNÍKŮ

Krkonoše jsou pro návštěvníky z Česka v zimě nejatraktivnější mezi všemi turistickými regiony v Česku (ve vymezení podle agentury CzechTourism), v letních měsících až sedmým. Zahraniční návštěvníci celoročně vnímají Krkonoše jako čtvrtý nejatraktivnější region po Praze, západočeských lázních a jižních Čechách. Během posledních deseti let byl v Krkonoších přesto zaznamenán výrazný pokles počtu zahraničních návštěvníků. Za sledované období (2000 – 2010) došlo na celém území k 20% poklesu návštěvnosti, v absolutním vyjádření se jedná téměř o 180 000 návštěvníků ročně. Počet návštěvníků klesl ve všech částech Krkonoš, podílově nejvíce ve spádových centrech a vnějších Krkonoších (přibližně o polovinu). V oblasti vnitřních Krkonoš byl zaznamenán pokles o 11 %. Od roku 2000 rovněž došlo k poklesu počtu tuzemských návštěvníků. Ve spádových centrech a vnějších Krkonoších došlo opět k polovičnímu úbytku v příjezdech hostů z Česka, ve vnitřních Krkonoších přibližně k 15% úbytku. Od roku 2007 však počet tuzemských návštěvníků zvolna začíná růst, což může být spojeno s nižšími náklady za domácí dovolenou spojenou s trendem kratších (3 – 4 dny) a častějších dovolených. Podobný vývoj zaznamenal i vývoj počtu přenocování. Na celém území došlo k poklesu přibližně o jednu čtvrtinu, přičemž ve spádových centrech o jednu polovinu a v obcích vnějších Krkonoš o 40 %. Hlavní turistická střediska regionu nacházející se ve vnitřních Krkonoších zaznamenala 22% úbytek, který gradoval zejména v letech 2009 a 2010.

Příčiny úbytku počtu návštěvníků Krkonoš je možné hledat v obecných trendech v cestovním ruchu v Česku i ve specifických regionálních problémech Krkonoš. Obecný trend poklesu návštěvnosti projevující se prakticky ve všech regionech Česka, je zjevný i v případě Krkonoš. Příčinou je nepochybně hospodářská recese, ale možná také nekvalitní, nekoordinovaný a nejasně cílený marketing Česka jako turistické destinace na celostátní úrovni směrem k zahraničním trhům. Specifickými faktory, které tento vývojový trend mohou umocňovat, jsou jednak rostoucí konkurence jiných horských destinací v Česku a v zahraničí, a jednak rozšíření apartmánového bydlení. Konkurence jiných horských destinací v Česku se zvyšuje s rozšiřováním turistické infrastruktury i v regionech, kde byla dříve rozvinutá slabě (např. vznik nových lyžařských center i v nižších pohořích těžící z rozšiřujících se možností umělého zasněžování i rostoucí obliby kratších turistických cest do destinací v blízkosti velkých aglomerací). Konkurence zahraničních destinací roste především díky jejich vyšší kvalitě (i v poměru k ceně), širší doprovodné infrastruktuře a službách, kvalitnímu a koordinovanému marketingu, v zimě i díky garanci dobrých sněhových podmínek. Rozšíření apartmánového bydlení pak pravděpodobně přesouvá část pravidelných návštěvníků využívajících komerční služby na dočasné obyvatele využívající vlastních bytů.

Mapa 16: Změna počtu návštěvníků v regionu Krkonoše mezi lety 2000 - 2010

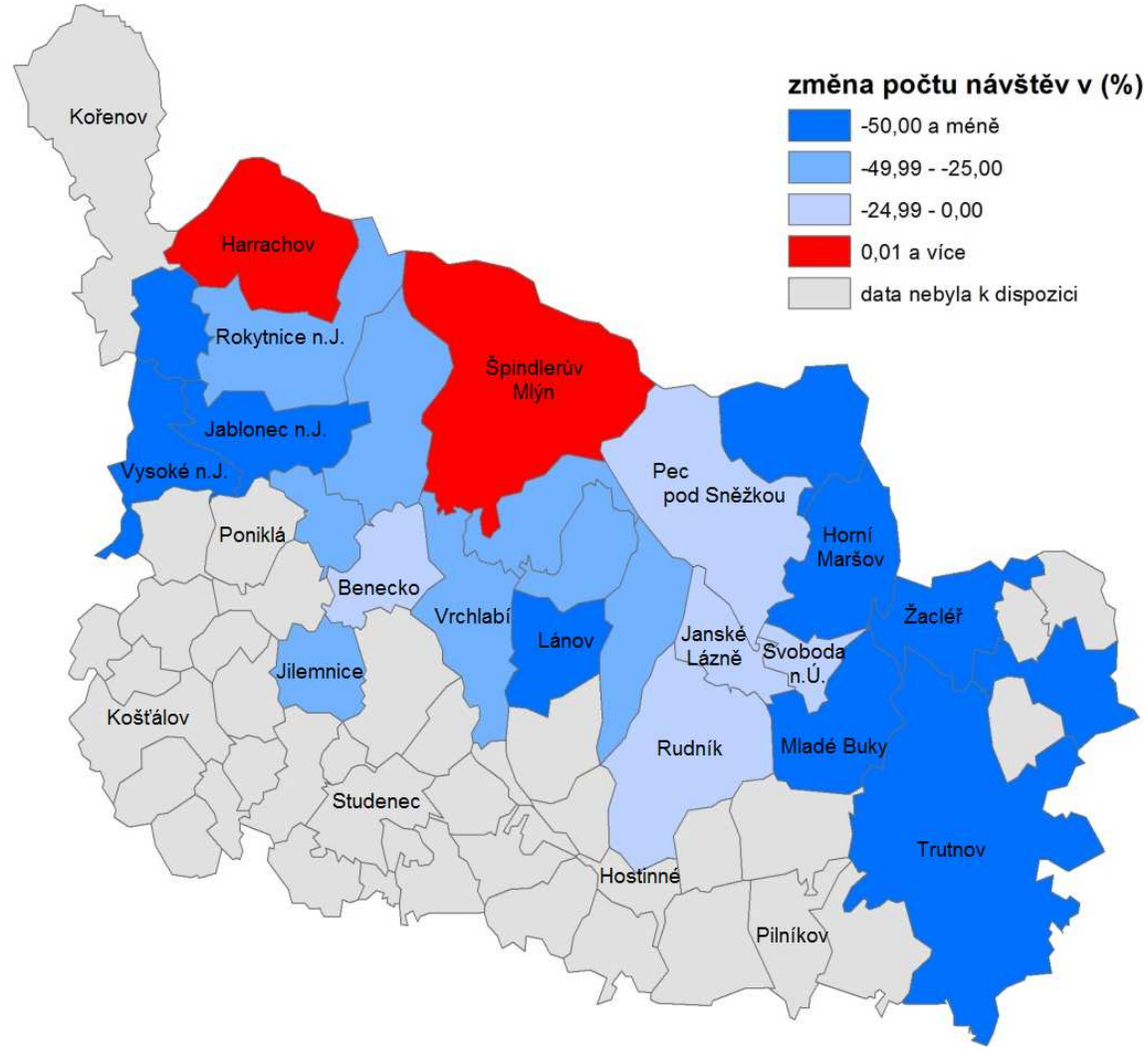

Zdroj: ČSÚ

Graf 16: Vývoj počtu celkového příjezdu hostů a hostů z ČR v regionu Krkonoše (2000 – 2010)

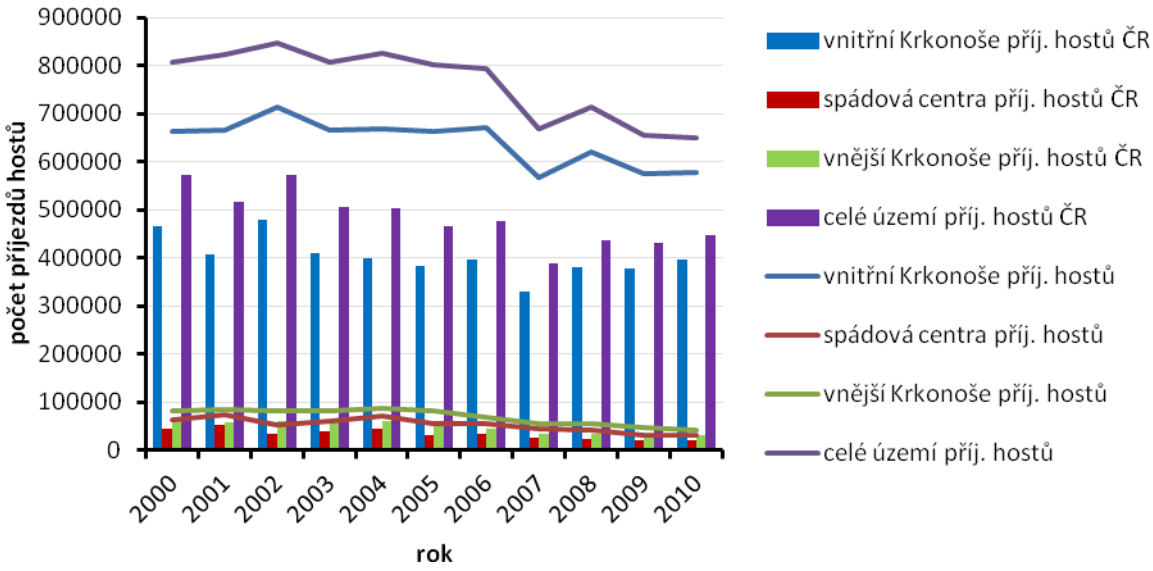

Zdroj: ČSÚ

Graf 17: Vývoj celkového počtu přenocování hostů a hostů z ČR v regionu Krkonoše (2000 – 2010)

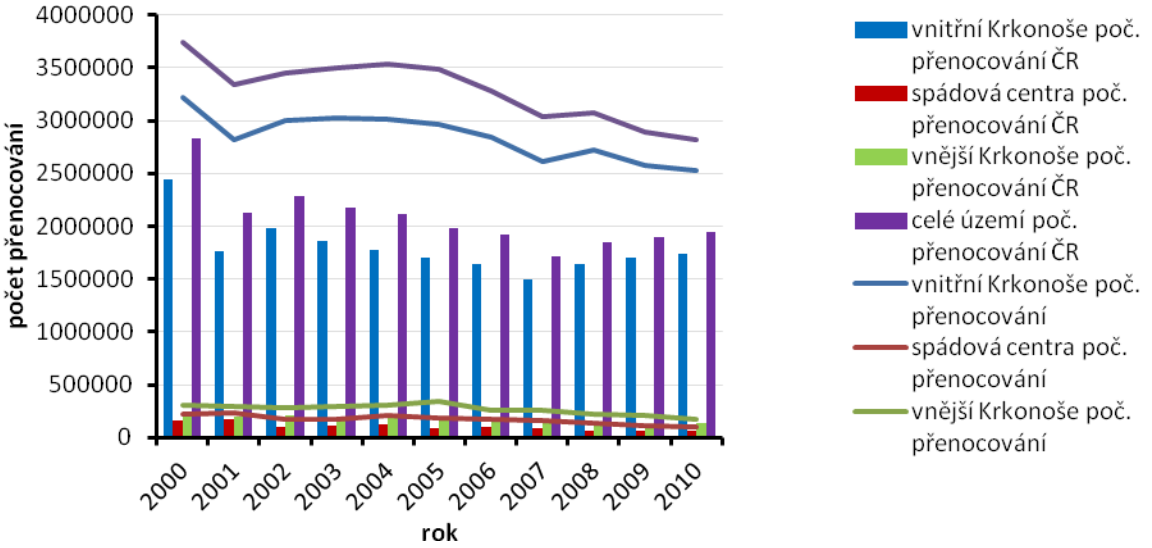

Zdroj: ČSÚ

4.2.2 SKLADBA NÁVŠTĚVNÍKŮ

Pro turistické regiony ČR pravidelně zpracovává informace o návštěvnosti agentura CzechTourism. Na základě zveřejněných výsledků lze identifikovat následující hlavní závěry týkající se skladby návštěvníků Krkonoš a Podkrkonoší (viz také grafy uvedené v kapitole 8.2).

Léto 2011:

- do regionu Krkonoše a Podkrkonoší cestují návštěvníci i ze vzdálených oblastí, polovina ze vzdálenosti delší než 100 km
- většina přijíždí s partnerem nebo přáteli, jedna pětina návštěvníků přijíždí s malými dětmi
- více než polovina směřuje do Krkonoš na delší pobyt (3-7 dnů), třetina však pouze na jednodenní výlet bez přespání
- návštěvníci nejčastěji přenocují v místních penzionech nebo hotelích***, u známých nebo na vlastní chatě nebo chalupě
- většina návštěvníků přijíždí autem
- stravovací zařízení využívá alespoň 79 % návštěvníků
- průměrná denní útrata obvykle nepřekročí 1000 Kč
- největším lákadlem regionu je možnost turistiky především pěší, poznávání přírody, sportovní využití či relaxace
- téměř 80 % návštěvníků přijíždí do regionu opakovaně a většina se plánuje v budoucnu vrátit
- nejčastěji využívaným informačním zdrojem je internet a informace od příbuzných a známých, přesto polovina respondentů nezaznamenala žádný typ reklamy či upoutávky
- návštěvníci příliš nejsou spokojeni s dopravní infrastrukturou a službami pro motoristy, rovněž nejsou spokojeni s cenovou hladinou služeb a částečně také s nabídkou programu pro volný čas

Zima 2012:

- polovina návštěvníků přijela do Krkonoš a Podkrkonoší ze vzdálenosti větší než 100 km
- většina dorazila autem s doprovodem partnera/partnerky či přátel
- dvě pětiny návštěvníků strávily v regionu 3 – 7 dní, 37 % pouze jeden den bez noclehu
- téměř 90 % se alespoň částečně stravovalo v restauračních zařízeních, více než polovina utratila minimálně 500 Kč na osobu/den
- nejčastější způsob ubytování bylo v přenocování v penzionech nebo hotelech***
- nejvíce návštěvníku přijelo za turistikou a sportem, ale 10 % jich přicestovalo také za relaxací a zdravím, hlavními lákadly bylo lyžování a zimní sporty
- většina návštěvníků byla v Krkonoších více než třikrát
- hlavním informačním zdrojem byl internet a také informace od známých a příbuzných
- návštěvníci byli spokojeni zejména s poskytováním informací, orientačním značením a přátelskostí místních lidí, zatímco nespokojenost panovala zejména ve vztahu k dopravní infrastruktuře, cenovou hladinou služeb a dostupností regionu hromadnou dopravou ale také k doplňkovým aktivitám (programu pro volný čas)

Ve struktuře zahraniční klientely došlo během posledních let rovněž k výrazným rozdílům. Původní skladba turistů v roce 2005 zahrnovala především návštěvníky z Německa (44 %), Polska (20 %), Nizozemska (17 %) či Velké Británie (7 %). V současné době výrazně roste podíl polské a ruské klientely. Výrazný pokles byl zaznamenán u tradičně hojně zastoupených klientů z Nizozemska, jichž v současné době navštěvuje Krkonoše o 80 % méně než v roce 2005. Snížil se také podíl dříve jasně dominujících německých turistů. Tato skutečnost je ovlivněna zejména poměrem mezi poskytovanými službami a jejich cenou a dokládá snižující se konkurenceschopnost Krkonoš vůči západoevropské klientele. Západoevropští turisté jsou mnohem náročnější na poskytované služby, tudíž preferují kvalitu, kterou získají v jiných destinacích na mnohem vyšší úrovni za stejné ceny.

Návštěvnost Krkonoš se tak přesouvá od zdrojových oblastí na západ od našich hranic směrem k východoevropské klientele a částečně také ke klientele domácí.

Velmi dobře a spíše dobře lze v Krkonoších podle respondentů zmíněného průzkumu hodnotit zejména:

- přátelskost místních lidí k návštěvníkům
- péči o životní prostředí
- místní orientační znamení (směrovky tabule)
- rozsah a dostupnost ubytovacích a stravovacích kapacit
- péči o čistotu a pořádek
- poskytování informací o regionu
- služby pro lyžaře

Špatně a spíše špatně lze hodnotit zejména:

- dopravní infrastrukturu (silnice a parkoviště)
- služby pro motoristy
- dostupnost regionu hromadnou dopravou
- cenovou úroveň služeb
- nákupní možnosti (prodejní síť)
- příležitosti pro zábavu a společenské využití
- nabídku programů pro volný čas

Obrázek 1: Analýza názorů návštěvníků turistického regionu Krkonoše a Podkrkonoší, léto 2011

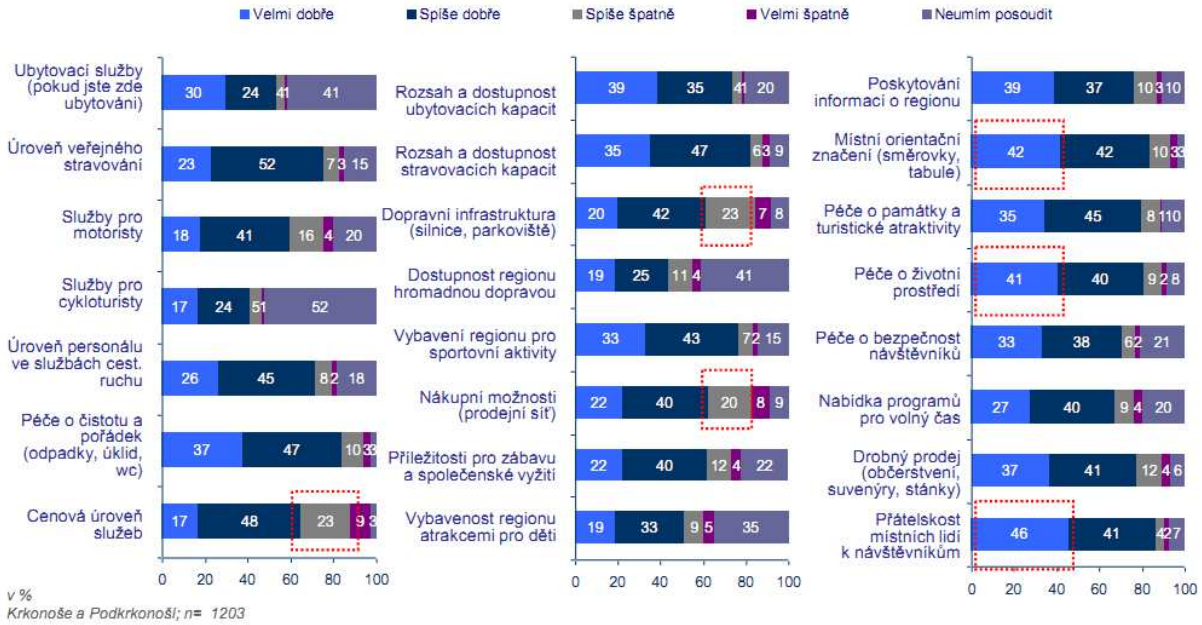

Zdroj: Czechtourism

Obrázek 2: Analýza názorů návštěvníků turistického regionu Krkonoše a Podkrkonoší, zima 2012

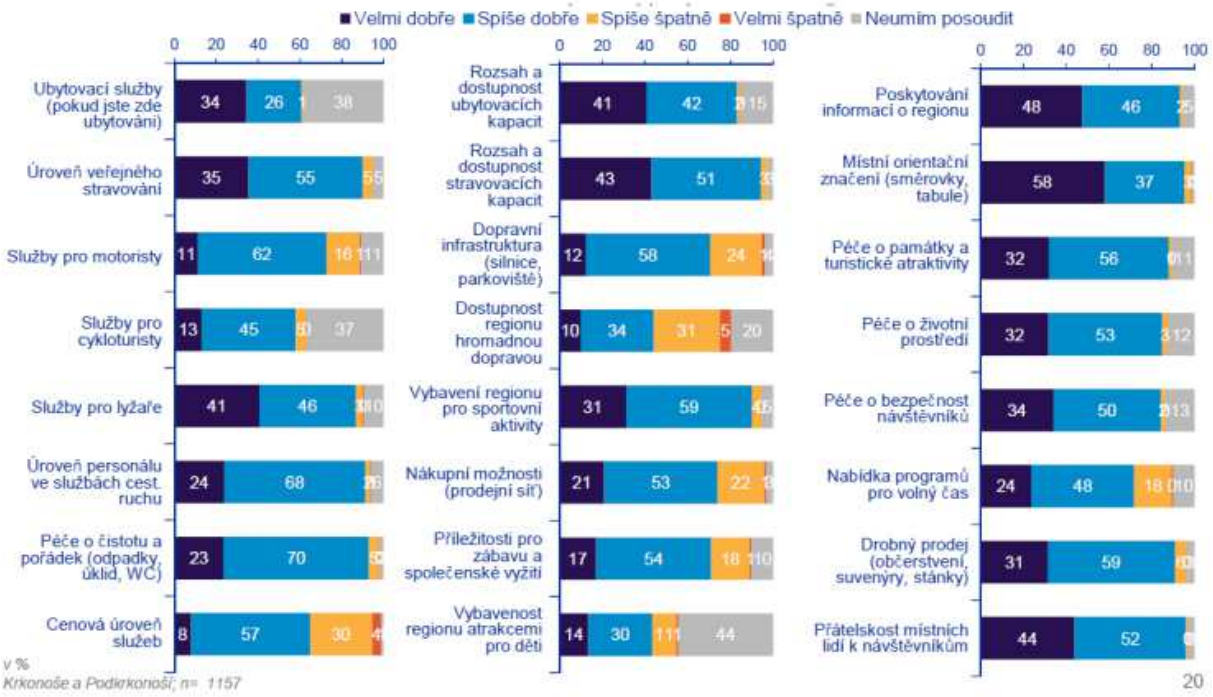

Zdroj: Czechtourism

4.3 ORGANIZACE CESTOVNÍHO RUCHU A MARKETING

Hlavní řídicí organizací CR v regionu Krkonoše je SMO Krkonoše. V organizaci a řízení rozvoje cestovního ruchu sehrávají roli také další mikroregionální sdružení vč. MAS. Jelikož je turistický region Krkonoše rozdělen mezi dva kraje, existuje zde komplikovanější situace v oblasti komunikace a koordinace aktivit s krajem a také systému financování. Přesto byly v posledních letech realizovány některé celoregionální projekty v oblasti cestovního ruchu, do nichž je zapojeno větší množství veřejných i soukromých subjektů (krkonošské cyklobusy, Krkonoše ze sedla kola apod.).

V regionu je zřetelná tendence spolupráce na rozvoji CR s místními podnikateli. Příkladem může být Fond cestovního ruchu Krkonoše nebo projekty typu Krkonoše – běžecký lyžařský ráj, noviny Krkonošská sezona či účast na veletrzích, na které jsou zvány partnerské subjekty. Další příklad intenzivní spolupráce představuje spolupráce s přibližně dvěma desítkami informačních center, které jsou důležité kvůli distribuci propagačních materiálů a informací pro turisty, nebo zavedení letních turistických cyklobusů. Mezi lety 2006 – 2009 byla realizována společná mediální kampaň „Krkonoše – hory zážitků“. Od roku 2005 má region Krkonoše svou vlastní značku pro originální produkty, od roku 2008 i region Podkrkonoší. Mezi lety 2011 – 2013 je na území Krkonoš realizován projekt podporující marketingové a koordinační aktivity v Krkonoších. Cílem projektu „Krkonoše – nová šance pro cestovní ruch“ je vytvoření marketingových nabídek nebo rozvoj webových stránek. Jedním z aktuálně vznikajících marketingových produktů je projekt Regioncard Krkonoše/Krkonosze, jednotná turistická karta zahrnující horská města, hotely, muzea, lyžařská střediska, lyžařské školy atd. na české i polské straně Krkonoš. I přes tyto dílčí aktivity je turistická nabídka Krkonoš dosud spíše roztříštěná a jednotliví podnikatelé i jednotlivé dílčí destinace (obce) jsou často spíše v konkurenční než kooperační pozici.

Podobu cestovního ruchu v Krkonoších v budoucnu může ovlivnit také chystaná Koncepce státní politiky cestovního ruchu ČR 2014–20. Tento dokument se váže na republikové strategické dokumenty pro příslušné programovací období, zejména pak na Strategii regionálního rozvoje ČR pro období 2014-20. Rámec cestovního ruchu v Česku pro příští roky spočívá podle Koncepce především v podpoře diverzity turistické nabídky se zdůrazněním produktů vázaných na kulturní dědictví, chráněné přírodní oblasti, wellness, zdravotní turistiku, vzdělávací turistiku, gastronomickou, historickou, sportovní, duchovní turistiku, agroturistiku a turistiku vázanou na průmyslové nebo jiné hospodářské dědictví. Je zjevné, že řada těchto preferovaných forem cestovního ruchu má v Krkonoších značný potenciál. Ve vztahu k potřebnému zvýšení kvality služeb v Krkonoších bude důležitým strategickým cílem národní Koncepce podpora inovací, zavádění komunikačních technologií i podpora oborového vzdělávání a profesní kvalifikace. Koncepce klade důraz také na udržitelnost rozvoje cestovního ruchu. Navazující marketingová koncepce agentury CzechTourism přesněji specifikuje brand Česka jako turistické destinace zaměřené na zážitky spojené s bohatým kulturně-historickým a přírodním dědictvím, místní výrobou, pověstmi, příběhy apod. Také tento strategický směr představuje pro Krkonoše značnou příležitost vzhledem ke svébytnosti a zřetelné identitě tohoto regionu.

HLAVNÍ ZÁVĚRY KAPITOLY

- Řada různorodých atraktivit přírodního i kulturně-historického typu vytvářející značný primární potenciál cestovního ruchu zvláště ve vnitřních Krkonoších. Přítomnost několika unikátních atraktivit v rámci celého Česka, případně střední Evropy. Existence systému certifikace regionálních produktů.
- Na území Krkonoš došlo během let k mírnému poklesu v počtu ubytovacích zařízení, jejichž kapacitu lze i z tohoto důvodu považovat za dostatečnou. Problémem zůstává jejich kvalita, a to i vzhledem k „poměru cena/výkon“. Došlo k výraznému nárůstu počtu penzionů a hotelů***, zatímco poklesl počet velkokapacitních turistických ubytoven.
- Nedostatečná, resp. územně velmi nevyrovnaná vybavenost regionu doplňkovou infrastrukturou a službami cestovního ruchu. Vybavenost pro některé sportovní aktivity (zejména lyžování) je na české poměry vysoce nadstandardní (vč. nárůstu kapacity v posledních letech), infrastruktura pro jiné sportovní a zábavní aktivity je dosud spíše nízká.
- Na celém území Krkonoš došlo mezi lety 2000 – 2010 k poklesu vícedenní návštěvnosti o 20 % (cca 180 000 návštěvníků ročně). Ve vnitřních Krkonoších byl zaznamenán pokles o 11 %, ve zbytku území dokonce přibližně o polovinu. Také průměrný počet přenocování se snížil. Přibližně 35 % návštěvníků přijíždí do Krkonoš pouze na jeden den.
- Postupná změna profilu typického návštěvníka Krkonoš: preference kratších návštěv, ztráta zahraniční klientely ze západní Evropy (Nizozemci, ale i Němci), kterou nahrazují Rusové a Poláci.
- Vzrůstá spolupráce mezi jednotlivými aktéry v regionu v oblasti řízení a marketingu cestovního ruchu (SMO Krkonoše, další mikroregionální sdružení a MAS, podnikatelská sféra, Správa KRNAP).

5 DOPRAVA

Doprava je jedním z důležitých faktorů socioekonomického rozvoje regionu. Kvalitní dopravní napojení na hlavní tahy a celková kvalita infrastruktury významně ovlivňuje kvalitu života obyvatel i atraktivitu regionu pro návštěvníky a případné investory.

V současné době zájmovým územím neprochází žádná dálnice ani rychlostní komunikace a jeho silniční dostupnost není příliš kvalitní. Nejbližší napojení na páteřní silniční síť poskytuje na západě silnice R10/R35 v Turnově a na východě dálnice D11 u Hradce Králové. Dálnice D11 (silnice R11) by v budoucnu (termín dokončení nelze odhadnout) měla propojit Prahu, Hradec Králové, Trutnov a polskou dálnici A4 u Lehnice (Legnica). Ani po dokončení dálnice po východním okraji území se jeho dostupnost plošně výrazně nezvýší, protože dvě ze čtyř hlavních okolních aglomerací (Praha a Liberecko včetně přilehlého německého pohraničí) zůstanou i nadále s krkonošskou oblastí nebo s její významnou částí propojeny nekvalitně. Zbývající dvě významné okolní aglomerace (Vratislav a Hradec Králové – Pardubice) pak budou lépe dostupné jen z východních částí Krkonoš. Vzhledem k charakteru území se nejvýrazněji projevuje absence kapacitní a rychlé spojovací komunikace vedená západovýchodním směrem po jeho jižním okraji, kde v současnosti existují dvě částečně paralelní silnice I/14 a I/16, které ovšem obě vykazují velké množství dopravních závad a pro tranzitní dopravu nejsou vhodné.

Železniční doprava není v regionu kvůli horskému masivu a sevřeným přírodně cenným říčním údolím příliš rozvinuta. Významnější železniční tratě se nacházejí na jižní straně území, ale svými parametry neodpovídají současným potřebám na rychlou přepravu mezi Krkonošemi a hlavními nadregionálními centry Prahou, Hradcem Králové a Libercem. Poloha regionu vůči významným železničním koridorům je tak vyloženě periferní.

Nejbližší významná letiště se nacházejí v Praze a dále v Pardubicích a polské Vratislavi. Pražské letiště je od Krkonoš relativně daleko, obě bližší regionální letiště ve Vratislavi a Pardubicích zase zatím nabízejí pouze omezený rozsah letových destinací a jejich využití pro ekonomický rozvoj regionu je proto velmi slabé. Z hlediska využití v oblasti cestovního ruchu je však nutné konstatovat, že převážná část návštěvníků Krkonoš pochází z oblastí vzdálených do 400 kilometrů a letecká doprava tak představuje spíše prostředek pro výhledové získání dalších významných návštěvnických skupin (například ruských turistů).

5.1 AUTOMOBILOVÁ DOPRAVA

Silniční dostupnost krkonošského regionu z hlavních okolních aglomerací (Praha, Německo + Liberecko, „hradubická“ aglomerace, Vratislav) není odpovídající. Páteřní komunikace vedou (nebo jsou plánovány) na západním (R10/R35) a východním okraji území (D11/R11). Spojnici mezi nimi představuje především silnice I/14, která ovšem svým směrováním a kvalitou neodpovídá požadavkům na rychlý západovýchodní přesun mezi jednotlivými významnými regionálními středisky (Jilemnice, Vrchlabí, Trutnov, příp. Jablonec n. N., Semily a Liberec). Regionem procházejí následující hlavní komunikace:

- **I/10** Praha (I/1) – Mladá Boleslav (I/16, I/38) – Turnov (I/35) – Tanvald (I/14) – Harrachov (CZ/PL)

- **I/14** Liberec (I/13, I/35) – Jablonec nad Nisou (I/65) – Tanvald (I/10) – Jilemnice – Vrchlabí – Trutnov (I/16, I/37) – Náchod (I/33) – Třebovice (I/43)
- **I/16** Řevničov (I/6) – Mladá Boleslav (I/10, I/38) – Jičín (I/32, I/35) – Trutnov (I/14, I/37) – Královec (CZ/PL)
- **I/37** Trutnov (I/14, I/16) – Jaroměř (I/33) – Hradec Králové (I/31) – Pardubice (I/36) – Chrudim (I/17) – Velká Bíteš (D1)
- **II/286** Jičín – Lomnice nad Popelkou – Jilemnice – Vítkovice – Horní Mísečky
- **II/290** Frýdlant – Hejnice – Desná – Vysoké nad Jizerou – Poniklá
- **II/293** Horka u Staré Paky – Studenec – Jilemnice
- **II/294** Rokytnice nad Jizerou – Vítkovice
- **II/295** Studenec – Vrchlabí – Špindlerův Mlýn
- **II/296** Mladé Buky – Svoboda nad Úpou – Pec pod Sněžkou
- **II/297** Čistá – Janské Lázně – Svoboda nad Úpou
- **II/300** Hořice – Miletín – Dvůr Králové nad Labem, Trutnov – Žacléř – Královec
- **II/325** Chlum – Bílá Třemešná – Hostinné – Rudník

Mapa 17: Schematická mapa hlavních silničních komunikací a železničních tratí v regionu Krkonoše

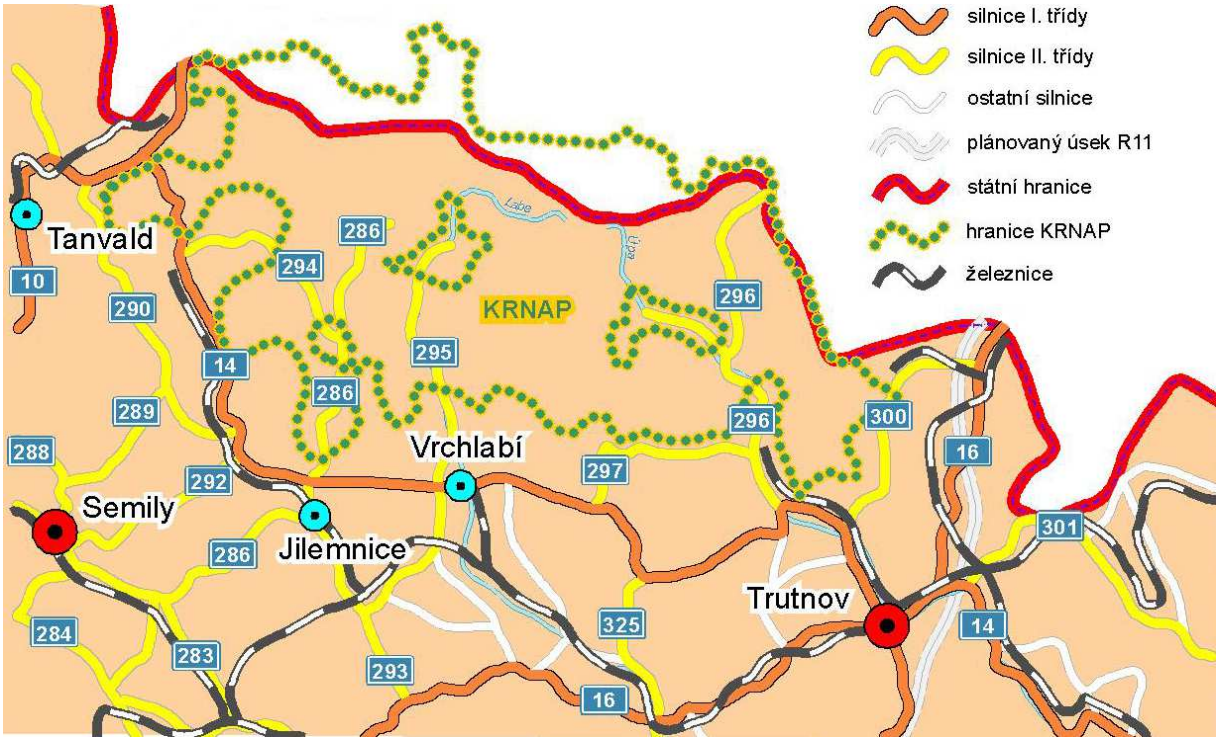

Za poslední dvě desetiletí došlo celorepublikově k výraznému nárůstu intenzity silniční dopravy, na kterou nebyla stávající silniční síť dimenzována. Přestože se na konci desetiletí nárůst intenzity již zastavil a někde intenzita dopravy dokonce mírně klesá (včetně většiny krkonošských úseků), předešlý růst se podepsal zejména na kvalitě silničních povrchů a také na bezpečnosti účastníků silničního provozu (chybějící chodníky, nedostatečné osvětlení úseků v intravilánu apod.). Nejzatíženějšími komunikacemi v rámci regionu Krkonoše (mimo jádro trutnovské aglomerace) jsou silnice I/14 (u Mladých Buků, Vrchlabí a Jilemnice), I/16 (u Horky), I/37 (u Trutnova), II/293 (u Horky a Jilemnice) a II/296 (u Mladých Buků), které při sčítání dopravy v roce 2010 vykázaly intenzitu 6–8 tisíc vozidel za den. Těžká nákladní vozidla tvoří v nejzatíženějších úsecích 10 – 20 procent celkového počtu projíždějících vozidel. Intenzita dopravy a podíl těžké nákladní dopravy představuje v některých obcích velký problém, dlouhé průjezdy obcemi kromě jiného komplikují a prodlužují dopravní spojení

(např. Rudník na I/14). Proto je i přes stísněné údolní podmínky plánováno několik obchvatů, např. kolem Vrchlabí na silnici I/14.

Mapa 18: Intenzita dopravy na pozemních komunikacích v regionu Krkonoše v roce 2010

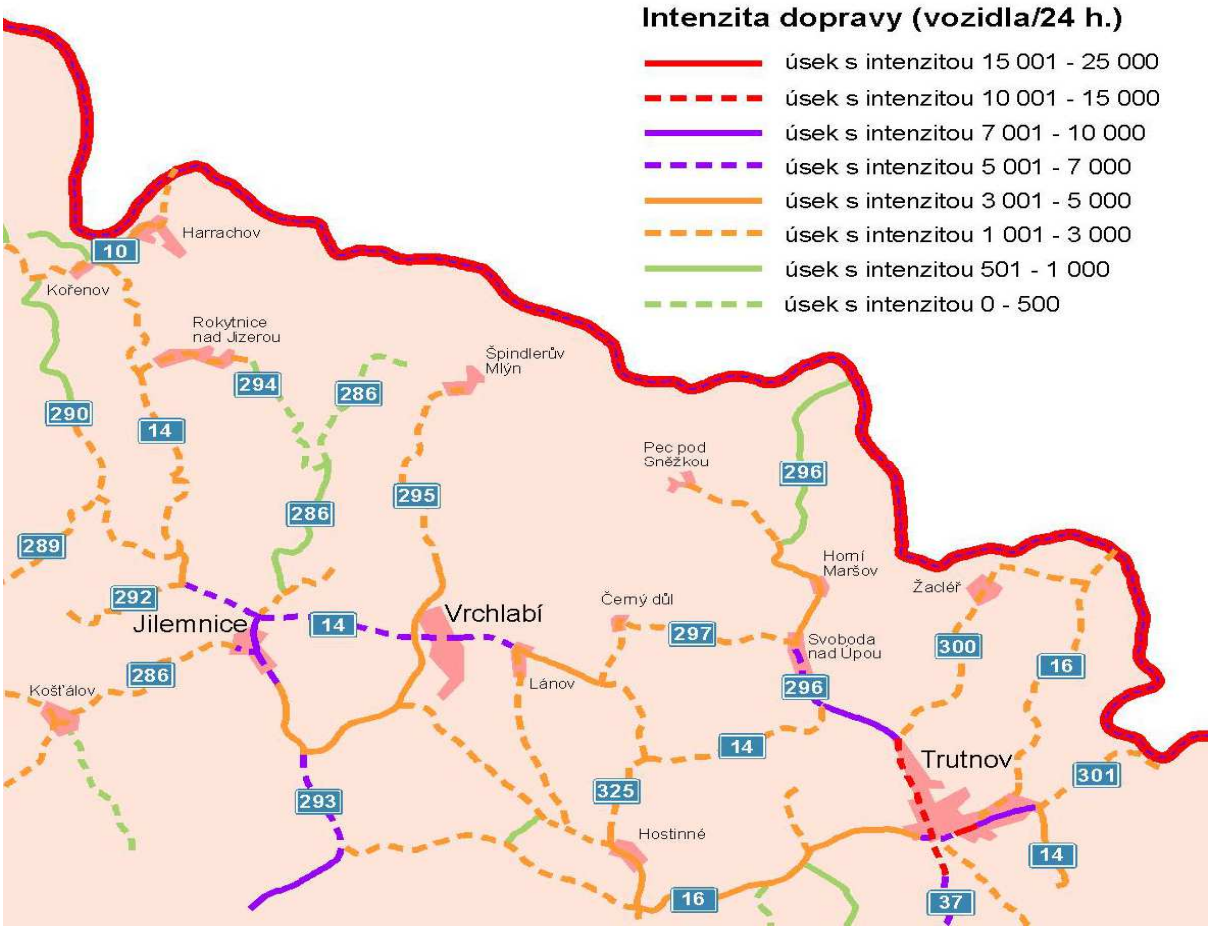

Zdroj: celostátní sčítání dopravy 2010

Vysoká intenzita dopravy se ve spojení s horskými podmínkami výrazně podepisuje na opotřebení povrchu komunikací. V rámci analýzy stavu dopravy na území Libereckého kraje v roce 2010 byly identifikovány tyto nejčastější závady: nízká tloušťka konstrukčních vrstev vozovek, velký stupeň opotřebení povrchu obrusného krytu, nedostatečné odvodnění pláně vozovek, neudržované krajnice, náletová vegetace narušující zemní těleso atd. Při mapování kvality komunikací v roce 2009 byla na území regionu Krkonoše v části spadající pod Liberecký kraj řada lokálních komunikací v neuspokojivém až havarijním stavu. Kvalita komunikací I. a II. třídy je díky rekonstrukcím některých jejich úseků v minulých letech v lepším stavu, avšak některé, zejména horské úseky čelící během roku extrémním klimatickým podmínkám jsou stále nevyhovující.

S individuální automobilovou dopravou v regionu úzce souvisí také parkování (doprava v klidu). Tato oblast je v Krkonoších specifická, neboť se zde kromě obvyklého nedostatku parkovacích ploch v městských centrech objevuje také fenomén vysoké lokální a časové koncentrace návštěvníků v exponovaných lokalitách v blízkosti skiareálů, lanovek a nástupních míst horských túr. Situace se ještě komplikuje v zimním období, kdy je kapacita parkovacích ploch omezena obvodovými sněhovými bariérami. Proto musí být v regionu zajištěna velkokapacitní parkoviště s dostatečnou kapacitní rezervou. Řada parkovacích míst v regionu je zpoplatněna, ovšem většinou se nejedná o provázaný systém regulace parkování.

Příležitostí ve členitém a přírodně cenném krkonošském regionu je také rozvoj elektromobility, který je v území urychlen především díky zapojení do pilotního projektu SMART region ČEZ. V rámci tohoto projektu byly například pro testovací účely zakoupeny služební elektromobily nebo jsou budovány dobíjecí stanice elektromobilů (projekt má ovšem řadu dopadů i mimo oblast dopravy).

5.2 ŽELEZNIČNÍ A AUTOBUSOVÁ DOPRAVA

Krkonoše jsou na železniční síť napojeny celostátními i regionálními drahami. Přestože je železniční síť v regionu poměrně hustá, ani jedna z tratí neumožňuje přímé a rychlé spojení s Prahou a dalšími nadregionálními centry (Hradec Králové, Liberec). Po železnici nejsou dostupná ani centra hlavních horských středisek Harrachova, Rokytnice nad Jizerou, Špindlerova Mlýna a Pece pod Sněžkou. Největší význam pro dálkové napojení regionu má železniční trať 040 Chlumec nad Cidlinou – Stará Paka – Trutnov (napojení na Prahu a dálkovou osu Praha – Pardubice – Morava), 030 Pardubice – Hradec Králové – Stará Paka – Turnov – Liberec (napojení na Liberecko) a 032 Hradec Králové – Jaroměř – Trutnov (napojení na „hradubickou“ aglomeraci). Po uvedených tratích zpravidla jezdí rychlíky nebo spěšné vlaky celodenně a celotýdenně přibližně ve dvouhodinovém taktu. Velký potenciál pro budoucí rozvoj mají také regionální dráhy 044 Trutnov – Kunčice nad Labem – Vrchlabí a 045 Trutnov – Svoboda nad Úpou, které obě vedou v ose přilehlého osídlení (labské a úpské údolí), ovšem končí ještě před dosažením atraktivních destinací (Špindlerův Mlýn a Pec pod Sněžkou). V důsledku toho jsou dobře využitelné místními obyvateli, nikoli však návštěvníky regionu. Všechny vlakové spoje také přepravují jízdní kola. Následuje přehled tratí v regionu:

- **030** Pardubice – Hradec Králové – Jaroměř – Stará Paka – Železný Brod – Turnov – Liberec (jednokolejná, neelektrizovaná trať)
- **032** Hradec Králové – Jaroměř – Starkoč – Trutnov (jednokolejná, neelektrizovaná trať)
- **036** Liberec – Tanvald – Harrachov – Szklarska Poręba (jednokolejná, neelektrizovaná trať)
- **040** Chlumec nad Cidlinou – Ostroměř – Stará Paka – Trutnov (jednokolejná, neelektrizovaná trať)
- **042** Martinice v Krkonoších – Jilemnice – Rokytnice nad Jizerou (jednokolejná, neelektrizovaná trať)
- **043** Trutnov – Královec – Łubawka (jednokolejná, neelektrizovaná trať)
- **044** Trutnov – Kunčice nad Labem – Vrchlabí (jednokolejná, neelektrizovaná trať)
- **045** Trutnov – Svoboda nad Úpou (jednokolejná, neelektrizovaná trať)

Bariérou pro rozvoj železniční dopravy v minulých letech byl členitý terén a také sevřená horská říční údolí Jizery, Labe a Úpy. V nedávné minulosti byly zpracovány studie rozvoje železniční dopravy v krkonošské oblasti, které zahrnují nové odbočky do center Harrachova a Rokytnice a dále nové úseky tratí Vrchlabí – Špindlerův Mlýn a Svoboda nad Úpou – Pec pod Sněžkou, které by umožnily dosažení horských městeček i středisek cestovního ruchu pomocí železnice. Studijně bohužel dosud nebyla prověřována optimalizace a dostavba rychlé podhorské páteřní trati vedené v západovýchodním směru a spojující jádrová města a uzly s vazbou na dálkovou dopravu (Turnov – Železný Brod – Semily – Jilemnice – úvrať Vrchlabí – Kunčice nad Labem – Trutnov), která by umožnila plně využít systému horské a podhorské metropolitní železnice.

Vzhledem k zastaralé a směrově nevyhovující železniční síti má v Krkonoších z hlediska dopravní obsluhy území větší význam autobusová doprava (dálková a místní). Většina dálkových linek nepravidelně spojuje hlavní krkonošská sídla s Prahou a dalšími vzdálenějšími městskými aglomeracemi (Brno, Berlín, Drážďany). Místní a regionální autobusové linky zejména spojují hlavní krkonošská sídla. Všechny železniční a autobusové linky zajišťující dopravní obsluhu území dotovanou Královéhradeckým a Libereckým krajem jsou začleněny do integrovaných dopravních systémů IREDO

(KHK) nebo IDOL (LK), které však (až na linky turistických autobusů) na hranicích krajů nejsou provázány. Po optimalizaci veřejné dopravy také vznikly návaznosti mezi jednotlivými železničními a autobusovými spoji v garantovaných přestupních uzlech. Na území regionu byly vytvořeny následující přestupní uzly veřejné dopravy:

- Benecko, Mrklov, na Křížovkách (bus)
- Černý Důl, křižovatka (bus)
- Harrachov, železniční stanice (vlak – bus)
- Horka u Staré Paky, autobusové stanoviště (vlak – bus)
- Hostinné, autobusové stanoviště (bus)
- Jablonec nad Jizerou, náměstí (bus)
- Jablonec nad Jizerou, železniční stanice (vlak – bus)
- Jilemnice, autobusové nádraží (bus)
- Jilemnice, Hrabačov, křižovatka (bus)
- Kořenov, železniční stanice (vlak – bus)
- Lánov, křižovatka (bus)
- Rokytnice nad Jizerou, hostinec (bus)
- Rudník, pošta (bus)
- Svoboda nad Úpou, autobusové stanoviště (vlak – bus)
- Špindlerův Mlýn, autobusové stanoviště (bus)
- Trutnov, autobusové nádraží (bus)
- Trutnov, Bohuslavice (bus)
- Trutnov, Poříčí, náměstí (bus)
- Vítkovice, Horní Mísečky (bus)
- Vrchlabí, autobusové nádraží (bus)
- Vrchlabí, železniční stanice (vlak – bus)
- Vysoké nad Jizerou, náměstí (bus)
- Žacléř, železniční stanice (bus)

Obrázek 3: Trasy cyklobusů v Krkonoších

Zdroj: www.krkonose.eu

Specifickou roli v autobusové dopravě hrají v posledních letech cyklobusy a skibusy. V Krkonoších vznikla následující provázaná nabídka cyklobusových linek:

- Trasa 1: páteřní linka Harrachov – Kořenov – Rokytnice nad Jizerou – Vrchlabí – Janské Lázně – Pec pod Sněžkou – Pomezní boudy (118 km)
- Trasa 2: Jilemnice – Hrabačov – Vítkovice – Dolní Mísečky – Horní Mísečky (22 km)
- Trasa 3: Vrchlabí – Špindlerův Mlýn – Špindlerovka (26 km)
- Trasa 4: Úpice – Svoboda nad Úpou – Horní Malá Úpa, Pomezní Boudy (30 km)
- Trasa 5: Žacléř – Trutnov (pouze pro pěší, velmi omezená přeprava jízdních kol – 22 km)
- Trasa 6: Vrchlabí – Hostinné – Dvůr Králové nad Labem – Hořice – Hradec Králové (75 km)

V letním období jsou některé úseky cyklobusů využívány také místními obyvateli pro cesty do zaměstnání a službami apod. Současně platí, že v tomto období má naopak turistické využití i řada spojů základní dopravní obslužnosti.

5.3 LANOVKY A VLEKY

V území je díky jeho členitosti silně rozvinuta vertikální doprava. Řada lanovek a vleků se nachází v lyžařských areálech a jsou provozovány kromě zimního také v letním období. V uplynulých letech docházelo a stále dochází k modernizaci zastaralých zařízení, jejímž důsledkem je zvýšení bezpečnosti, pohodlí a kapacity a někdy také doplňkový letní provoz a přeprava jízdních kol. Mezi nejvýznamnější lanovky patří:

- Lanovka Pec pod Sněžkou – Sněžka
- Lanovka Harrachov – Čertova hora
- Lanovka Herlíkovice – Žalý
- Lanovka Janské Lázně – Černá hora
- Lanovka Pec pod Sněžkou - Hnědý Vrch
- Lanovka Rokytnice nad Jizerou – Horní Domky
- Lanovka Špindlerův Mlýn – Pláně
- Lanovka Špindlerův Mlýn – Medvědín
- Lanovka Velká Úpa – Portášovy Boudy

5.4 OSTATNÍ DRUHY DOPRAVY A POHYBU

Výrazný fenomén představuje v posledních letech cyklistická doprava, která se ovšem v krkonošském prostoru díky členitosti a klimatickým podmínkám objevuje spíše ve formě rekreační aktivity než každodenního dojíždění na kole. Její význam je proto spojen zejména s cestovním ruchem a rekreací, čímž vytváří alternativní možnost k zimní lyžařské sezoně. V případě každodenní dojížďky na kole do zaměstnání či škol lze význam spatřovat také v prostorové nenáročnosti a šetrnosti tohoto způsobu přepravy z hlediska emisí, zdraví i životního stylu populace. Zásadní dopad pro rozvoj rekreační i každodenní cyklistiky v krakonošském regionu může mít zvyšování dostupnosti elektrokol.

Nejvýznamnějšími turistickými cyklotrasami regionu jsou cyklokoridory mezinárodního a nadregionálního významu. Tyto páteřní cyklotrasy jsou doplněny o síť cyklotras regionálního významu, které spojují zejména sídla a významné lokality uvnitř regionu. Územím Krkonoš prochází jedna definovaná cyklotrasa mezinárodního významu. Jedná se o Labskou stezku (cyklotrasa 24, nově

cyklotrasa 2, viz mapa), která dále navazuje na stejnojmennou cyklostezku v Německu. Cyklotrasy nadregionálního významu již nelze příliš objektivně definovat, lze uvažovat například o tomto výčtu:

- **22** Jizersko-krkonošská magistrála (Chrastava … Jizerka – Rokytnice nad Jizerou – Jilemnice – Vrchlabí – Janské Lázně – Svoboda nad Úpou)
- **K1A** Krkonošská diagonála (Harrachov – Dvoračky – Horní Mísečky – Špindlerův Mlýn – Strážné – Výrovka – Pec pod Sněžkou – Horní Albeřice – Rýchory – Žacléř)

Mapa 19: Labská cyklostezka

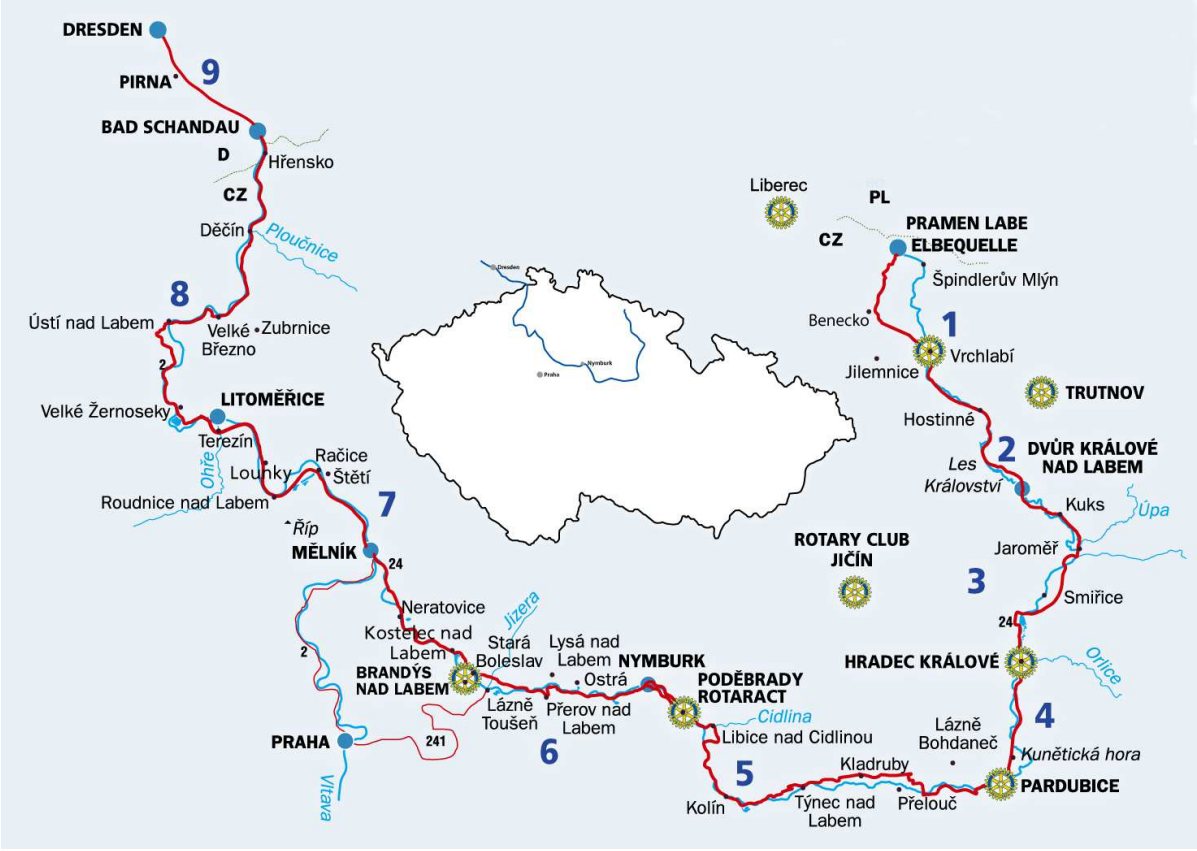

Zdroj: www.labskastezka.cz

Hlavním problémem cyklotras je jejich vymezení, protože v určitých úsecích trasy vedou po frekventovaných silnicích či v jejich blízkosti (například I/14), čímž ztrácí na atraktivitě. Proto je vhodná optimalizace některých úseků. Cyklotrasy se nacházejí i na území KRNAP, avšak cyklistická turistika je správou parku regulována. Na území KRNAP se nachází cyklotrasy o celkové délce 437,5 km, jež jsou vyhrazovány a značeny Správou KRNAP (například trasa K1A). Tyto cyklotrasy vedou hlavně v nižších polohách po místních komunikacích a na méně frekventovaných silnicích navazují na trasy KČT vedené převážně krkonošským podhůřím v celkové délce přes 200 km (vyznačené a vybavení mobiliářem iniciativou SMO Krkonoše ve spolupráci s obcemi). Na území Krkonoš rovněž nalezneme devět dlouhých cykloturistických sjezdů fungujících tak, že cyklobusem a lanovkou se návštěvník i s kolem vyveze co nejvýše a potom se vydá z kopce do níže položeného místa.

Pro každodenní dojížďku na kole jsou v krkonošském regionu vhodné podmínky zejména v hustě osídlených a urbanizovaných údolích Labe a Úpy. V současnosti je cyklistické dojíždění nejrozvinutější v Trutnově (podél Úpy po ose Zelená Louka – centrum – Poříčí), Hostinném (podél Labe po ose Dobrá Mysl – centrum – Podháj) a Vrchlabí (po ose Lánov – centrum a centrum – Škoda – Podhůří). Prostor pro dojíždění existuje přinejmenším ještě v dalším souvisle urbanizovaném úseku úpského údolí mezi Trutnovem a Horním Maršovem. Dalším způsobem propojujícím veřejnou dopravu a cyklistiku je

koncept BIKE&RIDE, kdy dochází ke kombinaci využití vlaku a kola. V blízkosti příměstských železničních zastávek dosud není dostatečný počet krytých cyklostojanů, které by umožnily absolvovat cestu k zastávce na kole a cestu dále do centra města vlakem nebo autobusem.

Významným a podceňovaným dopravním odvětvím je také pěší doprava. V oblasti Krkonoš je nejčastěji chápána jako pěší turistika, ale přitom je chůze jedním z nejčastějších způsobů každodenní „dopravy" do školy nebo zaměstnání. Podmínky pro pěší dopravu jsou výrazně lepší ve větších městech a dalších sídlech vybavených chodníky. V malých obcích často naopak chybí chodníky i podél dopravně nejvíce zatížených komunikací. Nejhorší jsou potom podmínky pro docházku (a dojížďku na kole) podél frekventovaných silnic mezi navzájem souvisejícími sídly (s propojenými intravilány).

Pěší turistika je spojena zejména s poznávacím cestovním ruchem, při kterém dochází k cílené návštěvě vybraných objektů. V krkonošském regionu se nachází celá řada turistických tras a naučných stezek. Některé z nich leží v nejvyšších horských polohách, které tvoří nejatraktivnější části území. I přes okolní přísně chráněné území je mnoho zajímavých lokalit dobře zpřístupněno. V hranicích KRNAP je vyznačeno více než 800 km značených cest. Nejvýznamnější turistickou trasou je Evropská dálková trasa E3 Černé moře – Pyrenejský poloostrov, která území protíná v severozápadní části u Harrachova a Kořenova. V Krkonoších bylo v rámci projektů Krkonoše pro všechny a Krkonoše bez bariér vyznačeno také 10 bezbariérových tras určených pro pohyb vozíčkářů, případně dalších osob se sníženou schopností pohybu (osoby s jiným zdravotním postižením, rodiny s malými dětmi v kočárcích apod.).

Lodní doprava má na dolním Labi dlouholetou tradici (labská plavba). V rámci zájmového území však vzhledem k říčním poměrům lodní doprava není a nemůže být s výjimkou vodní nádrže Labská provozována. Jedinou reálnou alternativou „vodní dopravy" je rekreační plavba (vodáctví), kterou lze provozovat zejména na horním a středním toku Labe a Jizery a na Úpě pod Trutnovem. Horní Labe je určeno spíše pro extrémní vodáky (splutí Labské soutěsky je navíc zcela zakázáno), v současnosti je smrtelně nebezpečný zejména průjezd městem Vrchlabí (nebezpečné jezy ve vysokých regulačních zdech). Pod Hostinným je naopak možné Labe využívat i pro turistickou plavbu (s omezením daným přehradou Les Království). Přesto podle zpracované studie Labe může být řeka vodáky využívána v úseku přehrada Labská – Vrchlabí – Podhůří – Kunčice nad Labem – Hostinné. Populární je také splouvání Úpy pod Trutnovem (Babiččino údolí), zajímavé by jistě bylo postupné zesplavnění (úprava jezů a navigačních zdí) již z centra města (od nádraží). Horní Jizera je bezpečně sjízdná pouze pro velmi zkušené vodáky. S rozvojem vodácké turistiky může dojít také k nárůstu zájmu o návštěvu pramenů obou hlavních českých krkonošských řek (Labe, Úpa).

Leteckou dopravu v regionu zastupuje sportovní letiště ve Vrchlabí s případným potenciálem rychlé osobní dopravy do regionu.

5.5 PLÁNOVANÉ VÝZNAMNÉ PROJEKTY

V současné době v krkonošském regionu existuje několik plánů na rozvoj dopravní infrastruktury. V oblasti silniční dopravy se jedná o přípravu stavby jižního obchvatu Vrchlabí na silnici I/14, který by ulevil širšímu centru města od tranzitní dopravy. Neexistuje však žádná koncepce kvalitní západovýchodní komunikace vedené jižně od Krkonoš, která by umožnila rychlé vzájemné spojení hlavních regionálních středisek a napojení na silnice R10/R35 a D11/R11. V oblasti veřejné a zejména železniční dopravy je aktivní zejména sdružení Krkonošské metro, které usiluje o rehabilitaci provozu na trati 042 spojující Martinice v Krkonoších, Jilemnici a Rokytnici nad Jizerou pomocí vlakotramvajového vozidla. Dalším projektem je plán 15 km dlouhé železnice podél Úpy, jež by vedla ze Svobody nad Úpou ke sjezdovce Javor v Peci pod Sněžkou a dále výhledově do Špindlerova Mlýna

a polského Karpacze a odlehčila tak souběžné málo kapacitní silnici vedoucí v zastavěném území. V minulosti se objevovaly úvahy o zajímavém drážním propojení Vrchlabí a Špindlerova Mlýna nebo alespoň prodloužení stávající železnice ke skiareálům do Herlíkovic. V rovině úvah existuje také projekt na novou železnici Semily – Jilemnice (Horní Sytová) vedenou údolím Jizery, která by se mohla stát součástí páteřního železničního propojení krkonošských center podkrkonošských a krkonošských Turnov – Semily – Jilemnice – Vrchlabí (úvrať) – Hostinné – Trutnov. Reálnějším projektem je naopak návrh propojení horských středisek Harrachova a Rokytnice nad Jizerou pomocí doplněné soustavy lanovek či rozšíření systému lanovek a na něj navazujících parkovišť v Janských Lázních.

HLAVNÍ ZÁVĚRY KAPITOLY

- Region Krkonoše má vůči hlavním silničním a železničním tahům periferní polohu. Tento stav částečně zlepší dobudování silnice D11/R11, ačkoli stále bude scházet kapacitní západovýchodní propojení regionu.
- Silniční doprava na území regionu představuje problémy pouze v sídlech ležících u nejzatíženějších silnic I. a II. třídy, kde intenzita dopravy dosahuje hodnoty 6 – 8 tisíc vozidel za den a podíl nákladních vozidel přesahuje 10 procent. Intenzita dopravy na krkonošských silnicích však během posledního desetiletí po předchozím rychlém růstu již stagnovala.
- Některé komunikace v horských oblastech jsou vlivem nedostatečné údržby a extrémních vlivů počasí v neuspokojivém stavu. To se týká i komunikací klíčových pro dopravní dostupnost celého regionu.
- V území se nachází poměrně hustá síť pěších a cyklistických turistických tras, což představuje alternativu k tradiční zimní turistické sezoně. Na druhou stranu je však využití pěší i cyklistické dopravy pro každodenní dojížďku/docházku do zaměstnání a škol komplikováno tvarem reliéfu a velkým množstvím konfliktních a nebezpečných míst.
- Velkou výzvou pro dopravu na území členitého krkonošského regionu je i rozvoj elektromobility, který je urychlen zapojením do pilotního projektu SMART region ČEZ.
- Železniční doprava má zatím v regionu malý význam, ale existuje řada více či méně reálných vizí a projektů vedoucích k jeho zvýšení. Krkonoše ale i do budoucna budou stát mimo hlavní národní a mezinárodní železniční koridory.
- Na území regionu se nachází množství parkovacích ploch, lanových drah a vleků, které zpravidla bezprostředně navazují na areály sjezdového lyžování.

6 OBČANSKÁ VYBAVENOST A TECHNICKÁ INFRASTRUKTURA

6.1 INFRASTRUKTURA A VYBAVENOST V OBLASTI SOCIÁLNÍCH SLUŽEB

Sociální infrastruktura je v regionu Krkonoše navázána zejména na hlavní centra Trutnov, Vrchlabí a Jilemnici, ve kterých nalezneme nejvíce subjektů zabývajících se sociálními službami. Poskytované služby jsou zaměřeny na široké spektrum veřejnosti (senioři, tělesně postižení, rodiny, děti, mládež, duševně nemocní, uživatelé drog, osoby v krizi a ohrožené trestnou činností).

Tabulka 24: Domy s pečovatelskou službou na území SMO Krkonoše v roce 2010

Obec	Domy s pečovatelskou službou	Počet bytů v domech
Horní Maršov	1	14
Svoboda nad Úpou	1	51
Trutnov	4	259
Žacléř	1	48
Benecko	1	11
Horní Branná	1	28
Jablonec nad	1	26
Jilemnice	4	78
Poniklá	1	22
Rokytnice nad Jizerou	1	8
Roztoky u Jilemnice	1	7
Studenec	1	4
Hostinné	1	53
Rudník	1	27
Vrchlabí	2	86
Kořenov	1	8
Celkem	**23**	**730**

Zdroj: ČSÚ

Na území regionu se nachází 23 domů s pečovatelskou službou s celkovým počtem 730 bytů. Významnou roli sehrává pečovatelská služba ve městech, která poskytuje terénní služby seniorům a zdravotně postiženým občanům se sníženou soběstačností v jejich domácnostech. Pro ilustraci je vhodné uvést kapacity služeb ve městech Vrchlabí a Trutnov. Dle rozvojového plánu pečovatelské služby Vrchlabí pro období 2011 – 2014 byla v roce 2010 denní kapacita 122 uživatelů, do roku 2014 je plánována denní kapacita 130 uživatelů. Tento poměrně nízký nárůst je vysvětlen v návaznosti na přijetí nového pracovníka. Dalším příkladem může být pečovatelská služba Trutnov, která v roce 2009 poskytovala sociální služby celkem 492 lidem. Mezi lety 2007 – 2009 byl zaznamenán nárůst počtu zájemců o 109 osob.

Demografické projekce do roku 2065 ukazují, že počet osob starších 65 let vzroste oproti roku 2010 více než 2,1x a počet osob starších 80 let vzroste více než 4,3x. Na řešení případných důsledků však není dle Strategie Královéhradeckého kraje o oblasti sociálních služeb 2011 – 2016 v současné době naše společnost připravena. Průměrný věk obyvatel se v Libereckém i Královéhradeckém kraji zvýší do roku 2066 přibližně o 10 let a to ze 40 na 50 let. V rámci celé republiky potřebovalo při sebeobsluze v roce 2010 pomoci přibližně 164 tisíc obyvatel, do roku 2015 je očekáván nárůst o 21 % a do roku 2020 o téměř 46 %, což ve výsledku bude mít výrazný dopad na flexibilní a kvalitní zajištění systému pomoci prostřednictvím terénní pečovatelské služby, domů pro seniory, center denních služeb či denních stacionářů a domovů se zvláštním režimem. Aktuální situaci v oblasti péče o seniory dokládá výroční zpráva jednoho domu pro seniory v Trutnově. V roce 2009 byl registrován počet 152 nových přijatých žádostí o umístění, ze kterých bylo 124 kladně vyřízeno, což představuje asi 81 %. Dva roky poté v roce 2011 bylo registrováno sice méně žádostí a to 95, ovšem kladně vyřízeno bylo jen 48, tedy 50,5 %. Od roku 2009 do roku 2011 tak vzrostl počet žadatelů v pořadníku o 35 %.

Z uvedených hodnot vyplývá již nyní rostoucí poptávka po službách sociální péče pro seniory a předpoklad dalšího významného růstu této poptávky.

Na následující mapě je vyznačena sociální infrastruktura v obcích regionu dle statistik ČSÚ z roku 2010. Zmíněné domy s pečovatelskou službou představují nejrozšířenější druh sociální infrastruktury. Jedná se o centra denních služeb, denní a týdenní stacionáře. Hlavním cílem je poskytovat ambulantní služby ve specializovaném zařízení s cílem posílit soběstačnost osob se zdravotním postižením a seniorů v nepříznivé sociální situaci, jež může vést k sociálnímu vyloučení. Denní a týdenní stacionáře jsou zaměřeny na podporu osob se zdravotním postižením, závislostí na návykových látkách či dětem v předškolním věku. Domovy pro seniory a domovy se zvláštním režimem se zaměřují na dlouhodobé pobytové služby seniorům a také osob se sníženou soběstačností z důvodu chronického duševního onemocnění či závislosti na návykových látkách. Zbylá sociální zařízení jsou zaměřena zejména na podporu sociálního poradenství, které je poskytováno osobám v nepříznivé sociální situaci.

Mapa 20: Sociální infrastruktura na území SMO Krkonoše v roce 2010

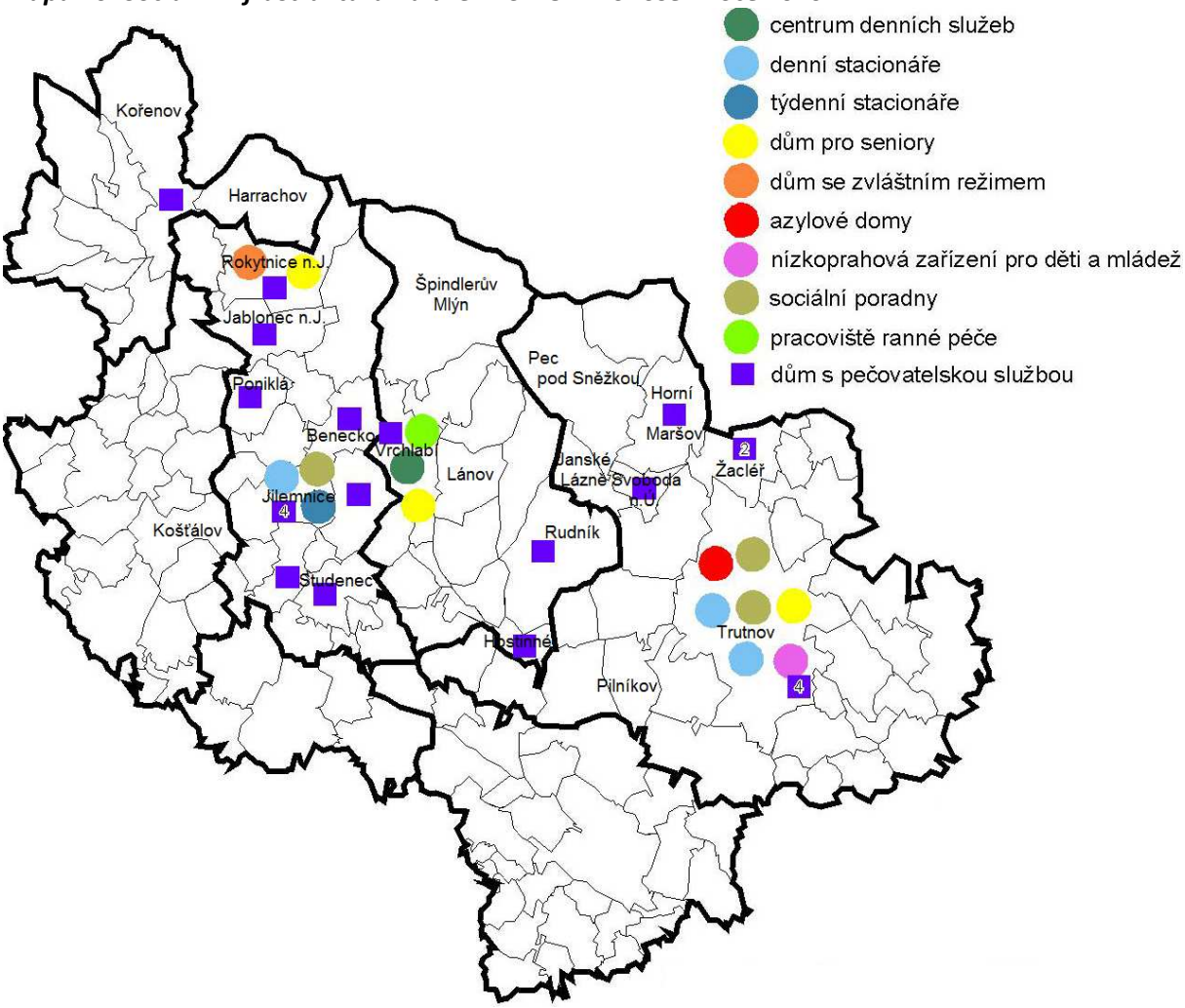

Zdroj: ČSÚ

6.2 VZDĚLÁVACÍ ZAŘÍZENÍ A VYBAVENOST

Vzdělávací infrastruktura regionu závisí na populační velikosti obcí a také na historickém hospodářském vývoji, neboť v některých obcích se střední školy zaměřují na obory, které jsou ve velmi úzkém vztahu k okolnímu území. V regionu nalezneme celkem čtyři gymnázia, z nichž dvě jsou spojena se střední odbornou školou. Přidruženými obory jsou informační technologie a veřejnosprávní činnost v Jilemnici a zaměření na sociální péči a pečovatelskou činnost v Hostinném. Vyšší odborné školy nalezneme pouze v Trutnově. Jejich oborové zaměření navazuje na středoškolské obory v oblasti zdravotnictví, ale také lesnictví. Velmi rozšířené jsou obchodní akademie, přičemž v Janských Lázních nalezneme obchodní akademii, odbornou a praktickou školu pro tělesně postižené. Další středoškolské a učňovské obory „tradičního" rázu jsou zaměřeny na opravu zemědělských a motorových vozidel, hotelnictví, elektrotechniku či logistiku. Vzdělávací infrastruktura má v regionu poměrně širokou škálu, přičemž zaměření škol víceméně koresponduje s hospodářskými aktivitami v regionu. Díky nedávnému trendu se více škol zaměřuje na ekonomiku a správu, přičemž absolventů těchto oborů přibývá zejména na úkor absolventů technických oborů, kterých v posledních letech naopak výrazně ubývá.

Mapa 21: Druhy školských zařízení

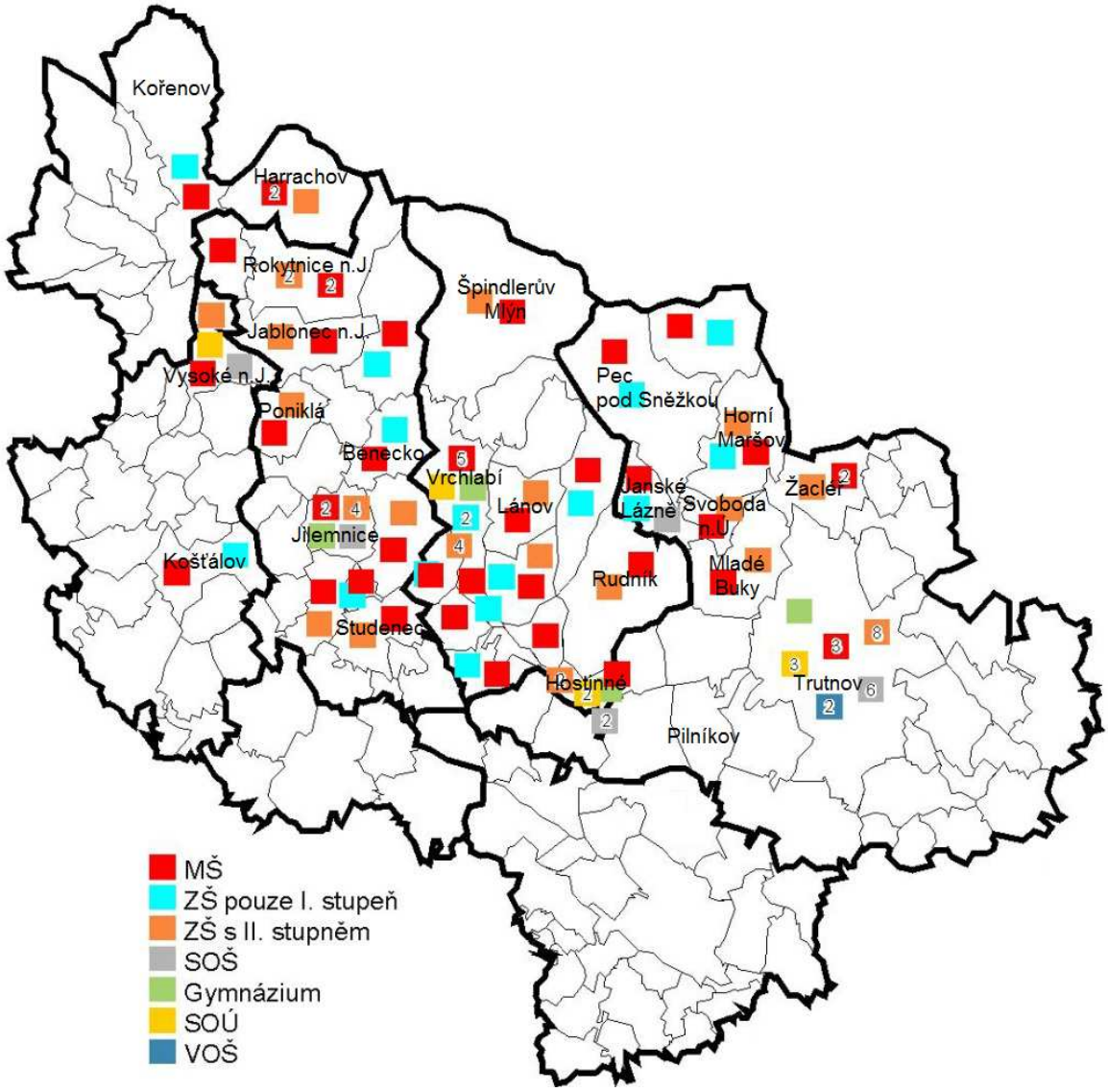

Zdroj: ČSÚ

Úbytek studentů technický oborů je z části dán konkurencí oborů gymnaziálních a také demografickými podmínkami. Podobná situace panuje i na středních odborných učilištích, ve kterých je zaznamenán velmi nízký podíl na oblasti sekundárního vzdělávání (na úrovni kraje 5 %, přičemž žádanou hodnotou je hranice 7 %). Většina středních škol, zejména odborných, potřebuje nutně ke studiu dostatečné vybavení, které je však v některých případech zastaralé či nedostatečné. Tento problém rovněž souvisí s financováním středních škol, neboť se snižujícím se počtem žáků se snižuje i příjem finančních prostředků.

Síť mateřských škol je rovnoměrně rozdělena v celém regionu. Mateřské školy se nacházejí téměř v každé obci, výjimku tvoří nejmenší obce, ve kterých není žádné školské zařízení (Bukovina u Čisté, Jestřabí v Krkonoších, Čermná, Klášterská Lhota a Strážné). Tyto oblasti jsou závislé na vyjížďce do zaměstnání, škol a za službami. Základní školy v regionu nabízejí buď pouze I. stupeň výuky, nebo i II. stupeň. Rozhodujícím faktorem je opět populační velikost obce. Dle Dlouhodobých záměrů ve vzdělávání a rozvoji vzdělávací soustavy Královéhradeckého kraje (2012 – 2016) docházelo na základě demografického vývoje v předchozích letech ke zvýšení poptávky po předškolním vzdělávání, přičemž maximálního počtu dětí v mateřských školkách bude dosaženo v roce 2013. Je proto vhodné, aby byl demografický vývoj ve spádových oblastech mateřských škol mapován tak, aby mohlo dojít k včasnému řešení v případě nutné optimalizace. Na základě tohoto trendu je zřejmé, že v budoucnu dojde k nárůstu dětí na prvních stupních základních škol, proto je třeba zřizovatelem řádně uvážit, zda je v určitých případech nutné rušit určité druhy škol např. pouze s I. stupněm. Rovněž byl registrován vyšší počet žáků se speciálními vzdělávacími potřebami, proto je vhodné v případě potřeby zajistit kvalifikované asistenty pedagogů.

Tabulka 25: Střední a vyšší odborné školy na území regionu Krkonoše

název školy	město	hlavní obory
Gymnázium a Střední odborná škola	Hostinné	gymnaziální sociální péče a pečovatelská činnost
Česká lesnická akademie	Trutnov	lesnictví, ochrana přírody, ekologie,
Gymnázium	Trutnov	gymnaziální
Obchodní akademie	Trutnov	ekonomické
SOŠ a SOU	Trutnov	tradiční učňovské bez speciálního zaměření
Střední průmyslová škola	Trutnov	elektrotechnické
VOŠ zdravotnická a SOŠ zdravotnická	Trutnov	zdravotnický asistent, zdravotnické lyceum
Gymnázium	Vrchlabí	gymnaziální
Střední hotelová škola (pobočka Střední školy hotelnictví a podnikání Hronov)	Vrchlabí	cestovní ruch
SOŠ a SOÚ	Vrchlabí	tradiční učňovské obory
Integrovaná střední škola	Vysoké nad Jizerou	údržba a diagnostika motorových vozidel, logistika
Gymnázium a SOŠ	Jilemnice	gymnaziální, informační technologie a veřejnosprávní činnost
SOŠ a obchodní akademie	Janské Lázně	ekonomické
Czech sales academy	Trutnov	ekonomické

6.3 ZDRAVOTNICKÁ ZAŘÍZENÍ A VYBAVENOST

Na území Krkonoš se nachází značné množství zdravotnických zařízení. Jedná se o nemocnice, ozdravovny či specializované ordinace, jež jsou schopné poskytnout zdravotnickou pomoc stálým obyvatelům či návštěvníkům. Mírně problematická se jeví snížená dostupnost zdravotnických služeb pro obyvatele některých menších obcí (Dolní Dvůr, Horní Kalná, Dolní Lánov, Klášterská Lhota či

Prosečné). Další problém může představovat obecně panující situace ve zdravotnictví, kterou mimo jiné charakterizuje odchod lékařů do zahraničí. Tento jev může způsobit snížení standardu zdravotní péče, podobně jako případné uzavření některého ze zdravotnických středisek. Základní zdravotnické služby jsou rovněž poskytovány horskou službou, jejíž stanice jsou rozmístěny v hlavních Krkonošských lyžařských centrech.

Mapa 22: Zdravotnická zařízení na území SMO Krkonoše v roce 2010

Zdroj: ČSÚ

6.4 KULTURNÍ ZAŘÍZENÍ

Vybavenost regionu kulturními zařízeními využitelnými obyvateli, příp. také návštěvníky regionu lze považovat za vyhovující. V Krkonoších a Podkrkonoší se nachází především dostatek zařízení „běžné“ kultury, naopak alternativní kulturní zařízení jsou vlivem relativně slabé poptávky dosud spíše ojedinělá a omezují se na hlavní správní centra (Trutnov, příp. Vrchlabí a Jilemnice). Následující text stručně charakterizuje vybavenost Krkonoš kulturními zařízeními (zařízení pro sport jsou uvedena v kapitole věnované cestovnímu ruchu).

V Krkonoších a Podkrkonoší se nachází přibližně 10 kin, z nichž většina jsou malé sály v menších městech pro příležitostné promítání. Větší kina se nacházejí ve Vrchlabí a Trutnově. Divadlo se nachází v Trutnově, menší divadelní sály a spolky pak například ve Vrchlabí, Jilemnici, Vysokém nad Jizerou a Rokytnici nad Jizerou.

V řadě obcí a měst v regionu vznikají v posledních letech (i díky dotačním příležitostem) menší zařízení spojující funkci komunitního, informačního a kulturního zařízení. Tato skutečnost je důležitá zejména pro životaschopnost menších obcí, která jinak kulturní zařízení postrádají.

6.5 TECHNICKÁ INFRASTRUKTURA

Technická infrastruktura je nezbytnou podmínkou fungování urbanizovaného území. Jejími hlavními součástmi jsou zásobování vodou z veřejného vodovodu, veřejná splašková kanalizace včetně čistírny odpadních vod a také zásobování plynem prostřednictvím plynovodní sítě. Přibližně polovina obcí v regionu není vybavena vlastní splaškovou kanalizací. Jedná se zejména o malé obce. Avšak i některé z obcí populačně větších stále nemají vlastní kanalizaci ani čistírnu odpadních vod, což v některých případech může vést k vypouštění odpadních vod v rozporu s platnou legislativou. Vodovodem jsou vybaveny všechny obce v území kromě Klášterské Lhoty. Problém představuje zejména skokový sezónní nárůst odběru vody ve větších rekreačních oblastech. Plynofikována je více než polovina obcí. V některých případech však není o plynofikaci mezi obcemi přílišný zájem. Často se totiž stává, že i po dokončení plynofikace obce se lidé z ekonomických důvodů vrací k původnímu lokálnímu topení, čímž se do ovzduší dostává vyšší podíl škodlivých látek. Problémem výstavby technické infrastruktury je také rozptýlenost zástavby a sevřená údolní poloha řady krkonošských obcí, která snižuje efektivitu a zvyšuje náročnost a nákladnost budování sítě. Při hodnocení vybavenosti sídel na území regionu technickou infrastrukturou je třeba dále zohlednit, že většina obcí je složena z několika sídel, zatímco vybavenost je v přehledech hodnocena pouze za obce jako celek.

Do této kapitoly byla rovněž přičleněna část týkající se vybraného dalšího občanského vybavení obcí. V případě vybavenosti obcí byla hodnocena také dostupnost poštovních a zdravotních služeb. Poštovní pobočky existují ve 36 obcích (některé jsou otevřeny jen několik hodin denně) a lze očekávat další redukci jejich sítě a koncentraci pošt do větších center. Obdobný vývoj probíhá také v oblasti dostupnosti základních zdravotnických služeb.

Hlavní rozvojové záměry obcí jsou spojené zejména s bytovou výstavbou na předem vymezených lokalitách mimo jiné uvedených v Generelu rozvojového potenciálu Krkonoš z roku 2007. S tímto rozvojem jsou však spojeny nutné související investice. Jedná se zejména o výstavbu, rozšíření nebo modernizaci sítí technické infrastruktury. Další často uváděné rozvojové záměry jsou spojeny s rozšířením, modernizací, rekonstrukcí či vybudováním objektů a ploch souvisejících s tělovýchovou a sportem. Jedná se např. o rozvoj lyžařských a sportovních areálů. S rozvojem těchto oblastí je nutné rovněž modernizovat či doplnit systém místních komunikací a také přidruženou občanskou vybavenost či parkoviště. Důraz není kladen pouze na rozvoj zimních sportů, na významu dále více získávají rozvojové záměry spojené s letními sporty (lanová centra, koupaliště či bazény a s nimi spojená relaxace). Další velmi častý záměr představují modernizace či dobudování systému vertikální dopravy. Z výše uvedeného vyplývá převažující orientace infrastrukturních záměrů výhradně na aktivity spojené s cestovním ruchem, což může představovat riziko zanedbání rozvoje infrastruktury využívané především místními obyvateli. Alternativních projektů, které by diverzifikovaly míru rizika spojeného s jednostranným zaměřením místní ekonomiky na cestovní ruch, však existuje poměrně málo.

Tabulka 26: Technická infrastruktura a vybavenost obcí regionu Krkonoše

	Pošta	zdrav. zařízení	kanalizace	vodovod	plynofikace
Bělá	-	-	-	1	-
Benecko	1	-	1	1	1
Benešov u Semil	1	-	1	1	1
Bernartice	1	1	-	1	-
Bukovina u Čisté	-	-	-	1	-
Bystrá nad Jizerou	-	-	-	1	-
Čermná	1	-	1	1	1
Černý Důl	1	1	1	1	1
Čistá u Horek	1	-	-	1	-
Dolní Branná	1	-	1	1	1
Dolní Dvůr	1	-	-	1	-
Dolní Kalná	1	1	-	1	-
Dolní Lánov	-	-	-	1	-
Dolní Olešnice	1	-	1	1	-
Háje nad Jizerou	1	1	-	1	-
Harrachov	1	1	1	1	1
Horka u Staré Paky	1	1	-	1	-
Horní Branná	1	1	-	1	1
Horní Kalná	-	-	-	1	-
Horní Maršov	1	1	1	1	-
Horní Olešnice	-	-	1	1	-
Hostinné	1	1	1	1	1
Chotěvice	1	1	1	1	-
Jablonec nad Jizerou	1	1	1	1	-
Janské Lázně	1	1	1	1	1
Jestřabí v Krkonoších	-	-	-	1	-
Jilemnice	1	1	1	1	1
Klášterská Lhota	-	-	-	-	-
Kořenov	1	1	1	1	1
Košťálov	1	-	-	1	1
Královec	1	-	-	1	-
Kruh	-	-	-	-	-
Kunčice nad Labem	1	-	-	1	1
Lampertice	-	1	-	1	-
Lánov	1	1	1	1	1
Levínská Olešnice	-	-	-	1	-
Libštát	1	1	-	1	1
Malá Úpa	-	-	1	1	-
Martinice v Krkonoších	1	1	1	1	-
Mladé Buky	1	1	1	1	-
Mříčná	1	-	1	1	-
Paseky nad Jizerou	1	-	1	1	-
Pec pod Sněžkou	1	1	1	1	1
Peřimov	-	-	-	-	-
Pilníkov	1	1	-	1	1
Poniklá	1	1	1	1	-
Prosečné	1	-	-	1	1
Rokytnice nad Jizerou	1	1	1	1	1
Roprachtice	-	-	-	1	-

	Pošta	zdrav. zařízení	kanalizace	vodovod	plynofikace
Roztoky u Jilemnice	1	1	-	1	-
Rudník	1	1	1	1	1
Staré Buky	1	1	-	-	-
Strážné	1	1	1	1	-
Studenec	1	1	1	1	-
Svoboda nad Úpou	1	1	1	1	1
Svojek	-	-	-	1	-
Špindlerův Mlýn	1	1	1	1	1
Trutnov	1	1	1	1	1
Víchová nad Jizerou	1	-	-	1	1
Vítkovice	1	-	1	1	1
Vlčice	1	-	-	1	1
Vrchlabí	1	1	1	1	1
Vysoké nad Jizerou	1	1	1	1	1
Zlatá Olešnice	-	-	-	1	-
Žacléř	1	1	1	1	1

Zdroj: ČSÚ

HLAVNÍ ZÁVĚRY KAPITOLY

- Zařízení poskytující sociální služby jsou soustředěna zejména ve městech Vrchlabí, Trutnov a Jilemnice.
- Současné kapacity objektů poskytující sociální služby pro seniory začínají být nedostatečné. Z hlediska budoucího demografického vývoje bude význam kapacit a poskytovaných služeb neustále narůstat.
- Téměř v každé obci se nachází MŠ a také rozsah sítě základních škol je vyhovující.
- Učební obory navazují na tradiční hospodářské oblasti – lesnictví, a zároveň se snaží reflektovat požadavky moderní doby.
- Zdravotnická zařízení jsou po celém regionu hustě rozmístěna, problém představuje celorepubliková situace ve zdravotnictví (úspory spojené s omezením rozsahu a dostupnosti služeb v některých regionech a s jejich koncentrací do hlavních středisek).
- Většina obcí je zasíťována vodovodem, plynofikována je přibližně polovina obcí, polovina obcí rovněž disponuje vlastní kanalizací.
- Hlavní rozvojové plány obcí v oblasti infrastruktury a vybavenosti jsou spojené s cestovním ruchem, k němu přidruženou infrastrukturou a bytovou výstavbou.

7 PŘÍRODNÍ ZDROJE A ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ

Při analýze životního prostředí je obzvláště potřeba vzít v úvahu vymezení zájmového území s velmi rozdílnými potřebami z hlediska ochrany životního prostředí, přírody a krajiny. Vymezené území nezahrnuje pouze území KRNAP, v jehož rámci jsou nejcennější části území chráněny formou národního parku, ale poměrně rozsáhlou oblast zahrnující 72 obcí, z nichž velká část leží mimo území KRNAP. Proto i přes těžiště popisu kapitoly, spočívající ve stavu ŽP v národním parku, je náležitá pozornost věnována také území mimo KRNAP.

7.1 PŘÍRODNÍ ZDROJE A HODNOTY

7.1.1 GEOLOGICKÁ A GEOMORFOLOGICKÁ SITUACE, NEROSTNÉ SUROVINY

Geologické podloží Krkonoš je tvořené převážně metamorfity (krystalické břidlice, svor, fylit, ruly) doplněnými hlubinnými (žula) a vzácně i výlevnými vyvřelinami. Z ostatních hornin se na stavbě podílejí křemence, krystalické vápence a čedič, jež se významně účastnily při utváření reliéfu a vegetace. Většina území spadá do geologického celku zvaného krkonošsko – jizerské krystalinikum, jižní část území zasahuje do podkrkonošské pánve. Stáří Krkonoš se odhaduje na 600 milionů až jednu miliardu let. Během prvohor došlo během horotvorných pochodů k vytvoření fylitů, krystalických vápenců, kvarcitů a zelených břidlic, které budují jihozápad Krkonoš a v úzkém pruhu vybíhají směrem k Vrchlabí a k Janským Lázním. V karbonu došlo k proniknutí žulového tělesa pod starší horniny, čímž vznikl krkonošsko – jizerský pluton, tvořící hraniční hřbet Krkonoš od úpatí Sněžky po Harrachov. Během těchto procesů došlo ke vzniku morfologicky výrazného vrcholu Sněžky a mimo jiné také ke vzniku rudných ložisek (Obří důl, Svatý Petr).

Významnější geomorfologické procesy lze sledovat od poloviny třetihor, kdy v období teplého a vlhkého klimatu docházelo k postupnému obrušování a zarovnávání reliéfu. Během třetihorního alpinského vrásnění došlo k vyzdvižení celého pohoří a tím i zvýšení sklonu toků, zrychlení odtoku a zintenzivnění eroze, což mělo za následek vznik širokých údolí. Ve čtvrtohorách došlo k výrazné změně klimatu. K území Krkonoš se velmi přiblížil kontinentální skandinávský ledovec, který se následně podílel na modelování povrchu. Jeho pozůstatky lze nalézt v podobě morén, přemodelovaných říčních údolí na ledovcová údolí profilu U apod. Střídání teplot společně s působením mrazu a ledu se podílelo a dále podílí na tvorbě mrazových srubů, kryoplanačních teras a kamenných moří. Zahloubení řek ve třetihorách a čtvrtohorách umožnilo vznik krasových jevů na karbonátových horninách. Jeskynní systémy se nacházejí v Maršově, Poniklé či Rokytnici nad Jizerou. V současné době se na geomorfologickém utváření nejvíce podílí vodní eroze, zvětrávací a svahové procesy. Z geomorfologického hlediska jsou Krkonoše výjimečné především výskytem mrazem tříděných forem reliéfu, jenž se vyznačuje velkou geodiverzitou.
Výše uvedený geologický a geomorfologický vývoj se podílel na vzniku a přístupnosti ložisek nerostných surovin. V minulosti se jednalo především o železné, měděné, arzénové a uranové rudy, cín, olovo, stříbro a zlato. Z nerudních surovin vápenec a dolomit. V současnosti je nejvýznamnější těžba krystalického vápence v Horním Lánově, v Černém dole a v Suchém dole u Albeřic. Těžba dolomitu představuje hlavní zdroj surovin pro podnik Krkonošské vápenky, a.s. Kunčice. Zásoby dolomitu v nejvýznamnější lokalitě v Horním Lánově byly odhadnuty na cca 20 mil. tun s odhadovanou dobou těžby přibližně 40 let (kapacita těžby max. 450 kt/rok).

Obrázek 4: Základní geologická mapa Krkonoš

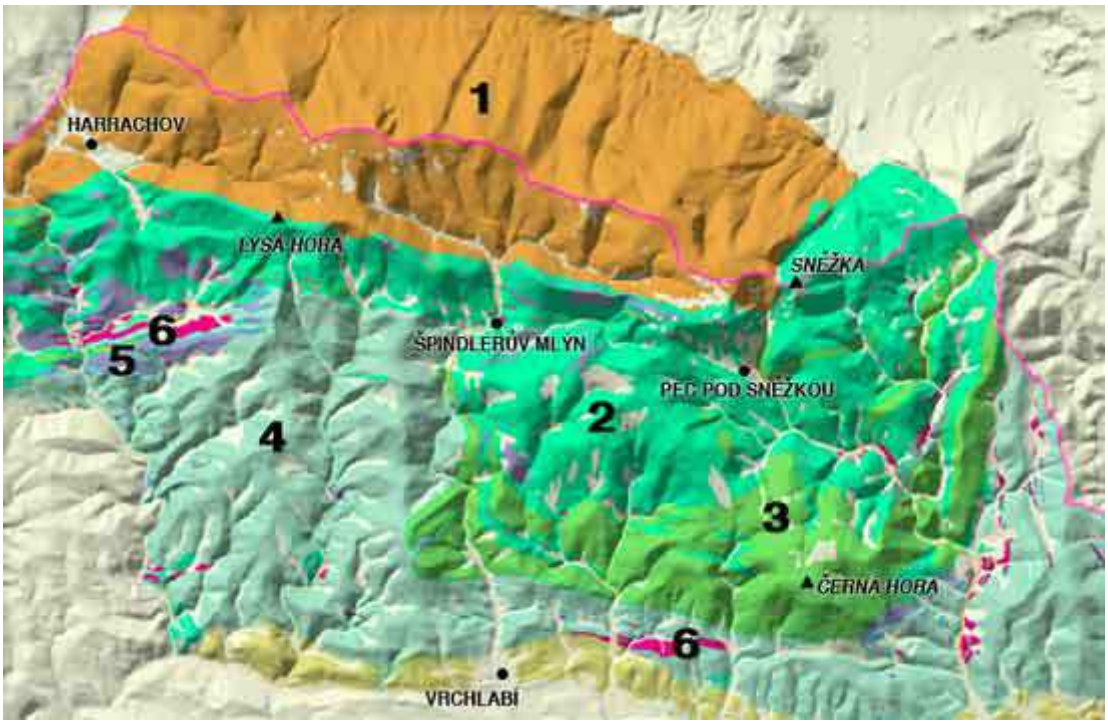

Pozn.: 1) žula, 2) svory a fylity, 3) ruly, 4) břidlice, 5) kvarcity, 6) krystalické vápence
Zdroj: www.ergis.cz

7.1.2 KLIMA A OVZDUŠÍ

Krkonoše klimaticky náleží do mírného pásu. Hřebeny Krkonoš tvoří překážku pro proudění vlhkého a chladného vzduchu od Atlantiku, což má za následek velké množství srážek a nižší teploty. Vrcholy Krkonoš jsou v průměru výrazně chladnější než podhůří a údolní části.

Průměrná teplota na vrcholu Sněžky se pohybuje mezi 0 – 0,5 °C, ve Špindlerově Mlýně + 4,7 °C, v Harrachově + 4,9 °C a v podhůří kolem + 6 °C. Nejteplejším měsícem je červenec, kdy průměrné denní teploty dosahují od 14 °C v podhůří po 8 °C na Sněžce. Nejchladnějším měsícem je leden, kdy se teploty pohybují od -4,5 °C v podhůří až po -7,2 °C na Sněžce. Nižší rozdíl teplot v zimním období je způsoben častým klimatickým jevem, kdy během podzimu a zimy dochází k déletrvajícímu stabilnímu zvrstvení atmosféry s inverzními situacemi (nižší teploty společně s mlhami či nízkou oblačností v údolích a jasno a tepleji na vrcholech).

Další důležitý klimatický ukazatel je oblačnost a sluneční svit. Množství oblačnosti se vyjadřuje v desetinách, resp. osminách pokrytí oblohy. Na území Krkonoš se pohybuje průměrná roční oblačnost okolo hodnoty 7, tzn. že 7/10 oblohy je v průměru pokryto mraky, přičemž platí, že v zimním období je na hřebenech poněkud menší oblačnost než v létě. S oblačností velmi úzce souvisí sluneční svit, vyjadřovaný v hodinách ročně. V Krkonoších se pohybuje v hodnotách mezi 1444 (Špindlerův Mlýn) a 1733 (Benecko), což je hodnota nižší než mají místa v nížině (např. Praha má odpovídající hodnotu 1900). Tato skutečnost nesvědčí efektivnímu využití sluneční energie v území.

Krkonoše se řadí mezi česká pohoří s bohatými srážkami. Množství srážek roste s nadmořskou výškou a expozicí svahů. Na úpatí hor spadne přibližně 800 mm srážek, zatímco na hřebenech 1200 – 1400 mm. V průběhu celého roku převažují pevné srážky (sníh). Nejvyšší úhrn srážek bývá v srpnu vlivem převažujícího západního proudění, nejméně srážek je zaznamenáno v jarních měsících. Výška sněhové pokrývky dosahuje 150 – 300 cm a na vrcholových místech leží až 180 dní v roce, v podhůří

se sněhová pokrývka vyskytuje průměrně 70 – 120 dní. Na závětrných stranách hřebene a na svazích vytváří akumulované vrstvy sněhu, které jsou jedním ze zdrojů častých sněhových lavin. Lavinová činnost je v Krkonoších intenzivní, na celém území je identifikováno cca 100 lokalit s častým výskytem lavin. Tato skutečnost je jedním z významných činitelů, ovlivňujících druhovou rozmanitost krkonošské přírody.

Proměnlivost větrného proudění je způsobena výraznou členitostí a složitostí terénu. Převažuje severozápadní až jihozápadní proudění větrů. Nejslabší větrné proudění bývá v létě, nejsilnější intenzity dosahuje v zimních měsících.

7.1.3 HYDROSFÉRA

Význam Krkonoš vyplývá ze spojení s důležitými pramennými oblastmi řek, které přísluší do povodí Severního moře. Říční síť má stromovité uspořádání, toky jsou charakteristické prudkým spádem a nevyrovnaným podélným profilem. Obecně nejsou Krkonoše zvlášť významnou zásobárnou vody. Malou jímavost krkonošských hornin a převážně mělkých zvětralin kompenzují sice poněkud vysoké srážky a velká lesnatost území, ale při nevelké ploše pohoří i jednotlivých povodí trpí přesto řeky velkou rozkolísaností průtoků, která se projevuje nebezpečnými povodněmi za vydatných dešťů a velmi nízkými průtoky při suchých obdobích. V Krkonoších pramení v nadmořské výšce 1387 m v rašeliništi na Labské louce největší česká řeka Labe, která bezprostředně odvodňuje jen asi třetinu české části pohoří. U Špindlerova Mlýna dosahuje průtoku 2,14 m³/s. v Dolní Olešnici nedaleko Hostinného již 6,1 m³/s. Hospodářský význam řeky však není v této oblasti natolik významný jako v jeho dalších úsecích. Přímo v Krkonoších přijímá větší přítoky Bílé Labe (při soutoku větší než samotné Labe) a Dolský potok. Druhou významnou řekou, pramenící v Krkonoších je Úpa, která odvodňuje východní třetinu pohoří. Mezi její nejvýznačnější přítoky patří Zelený potok, Malá Úpa a Lysečinský potok. . Další významnou řekou, protékající územím Krkonoš, je Jizera, jejíž průtok v Jablonci nad Jizerou dosahuje 5,70 m³/s. V Krkonoších (na polské straně národního parku) se nacházejí také jezera ledovcového původu. Pro horské oblasti jsou rovněž charakteristické četné vodopády.

Povodňová situace v regionu je obsažena v podkapitole Environmentální rizika.

7.1.4 PEDOSFÉRA

Výšková půdní zonace Krkonoš je výrazná. Kvalita půd je ovlivněna kyselým, minerálně chudým geologickým podložím a také chladným a vlhkým klimatem, proto je většina krkonošských půd kyselá. V podhůří se nacházejí hnědé lesní půdy, se stoupající nadmořskou výškou přecházejí v podzoly a rankery až po vrcholové kamenité půdy. Podél toků se vyskytují nivní a glejové půdy. Specifikum představují 2 – 3 m mocné rašelinné půdy, na nichž došlo k vytvoření unikátních severských ekosystémů, což představuje jeden s nejvýznamnějších přírodních fenoménů Krkonoš. Kyselost půd se zvýšila také v důsledku antropogenní činnosti - vysokých koncentrací imisí v posledních desetiletích 20. stolet

7.1.5 VYUŽITÍ KRAJINY

Předchozí informace týkající se přírodního prostředí naznačují, jaký způsob využití krajiny převládá v obcích regionu Krkonoše. Vliv na využití území mají jak přírodní podmínky, tak i požadavky na

ochranu přírody a krajiny v jednotlivých zónách národního parku a jeho ochranném pásmu. V následujících mapách jsou hodnoceny základní ukazatele týkající se půdního fondu. Mapa 23 znázorňuje podíl zemědělské půdy z celkové výměry obcí v %. Jednoznačně se zde projevuje výškový gradient, kdy se vzrůstající nadmořskou výškou klesá podíl zemědělské půdy. V jižní části regionu je podíl zemědělské půdy v obcích 50–75 %. V těchto oblastech je v souladu s podmínkami provozováno v širší míře zemědělství. Podíl zemědělské půdy v horských údolích je podstatně nižší. V místech s vysokým podílem zemědělské půdy je naopak nízká výměra lesů (a obráceně). Horské oblasti (s výjimkou vyšších nadmořských výšek) jsou tedy více zalesněné než podhůří.

Mapa 23: Podíl zemědělské půdy z celkové výměry obcí regionu Krkonoše v roce 2010 v (%)

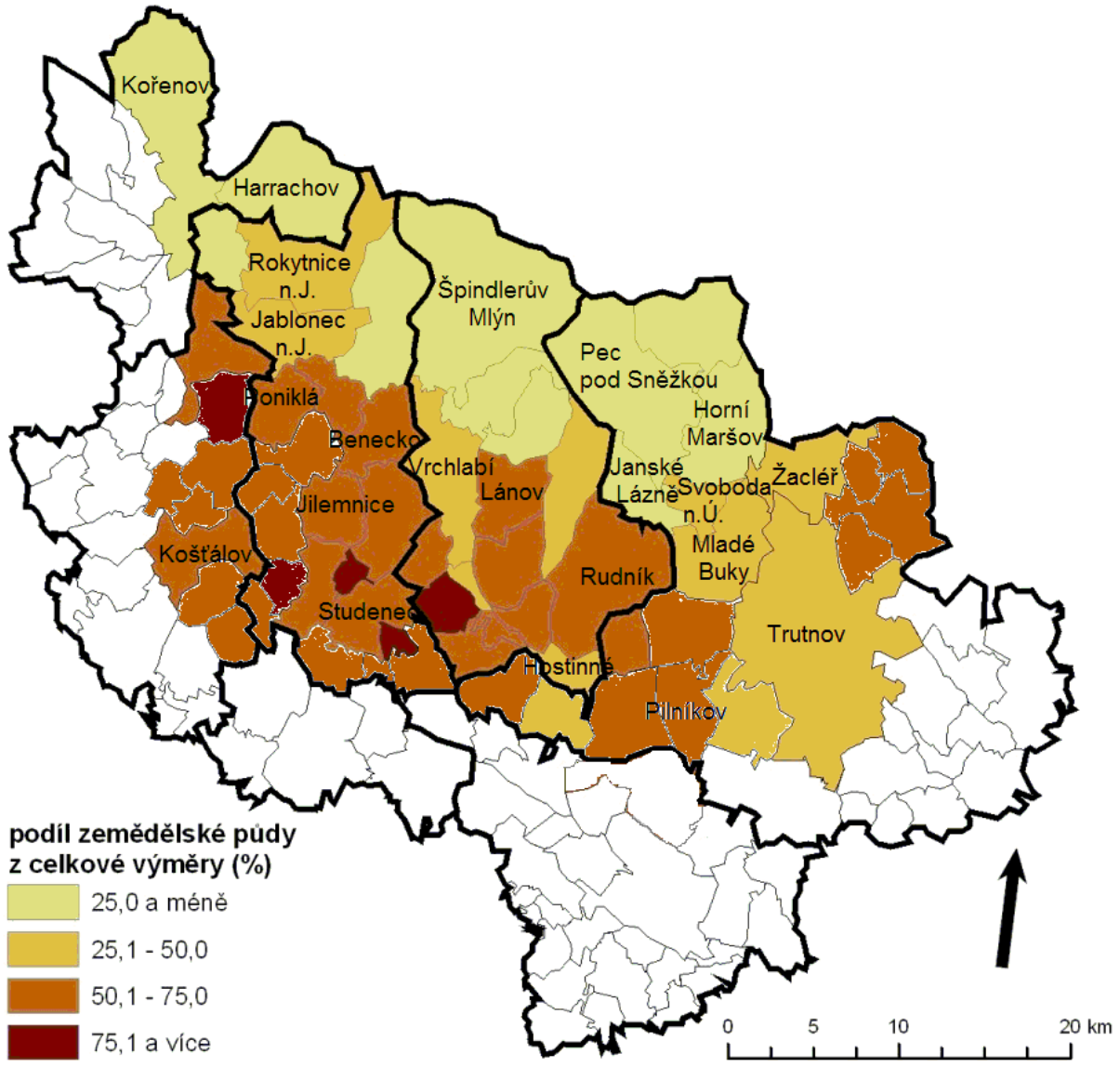

Zdroj: ČSÚ

Mapa 24 znázorňuje podíl trvale travních porostů ze zemědělské půdy. I zde je možné nalézt určitou zákonitost, neboť v severních horských oblastech s vyšším podílem trvalých travních porostů je nízký podíl orné půdy, zatímco v podhůří je tomu naopak, což opět poukazuje na fakt, že zemědělství v rámci celého regionu nesehrává stěžejní význam. Různé využití ploch v regionu ovlivňuje ekologickou stabilitu území a dá se velmi zjednodušeně vyjádřit ukazatelem ekologické stability území (viz mapa č. 20), který vyjadřuje poměr ekologicky pozitivně využívaných ploch k ekologicky negativně využívaným plochám. Mezi pozitivně využívané plochy se řadí např. lesy, sady, zahrady,

louky a pastviny, vodní plochy, ale i sportoviště či rekreační plochy. Do skupiny negativně využívaných ploch lze zařadit ornou půdu, zastavěné plochy, dopravní stavby či neplodnou půdu. Čím vyšší je hodnota indexu ekologické stability, tím je pozitivnější situace pro danou obec. Nižší hodnoty indexu v obcích v podhůří poukazují na vyšší diverzitu lidských činností a zvyšující se intenzitu využívání půdy. Pro porovnání indexu lze uvést např. průměr za správní obvod obce s rozšířenou působností (SP ORP) Trutnov 2,28 či SO ORP Jilemnice 3,12 a ze vzdálenějších regionů např. SO ORP Vimperk (Šumava) 4,38 či SO ORP Valašské Klobouky 2,36. V městských regionech dosahuje index velmi nízkých hodnot, viz např. SO ORP Most 0,22 či SO ORP Hradec Králové 0,43.

Mapa 24: Podíl trvalých travních porostů ze zemědělské půdy v obcích regionu Krkonoše v roce 2010 v %

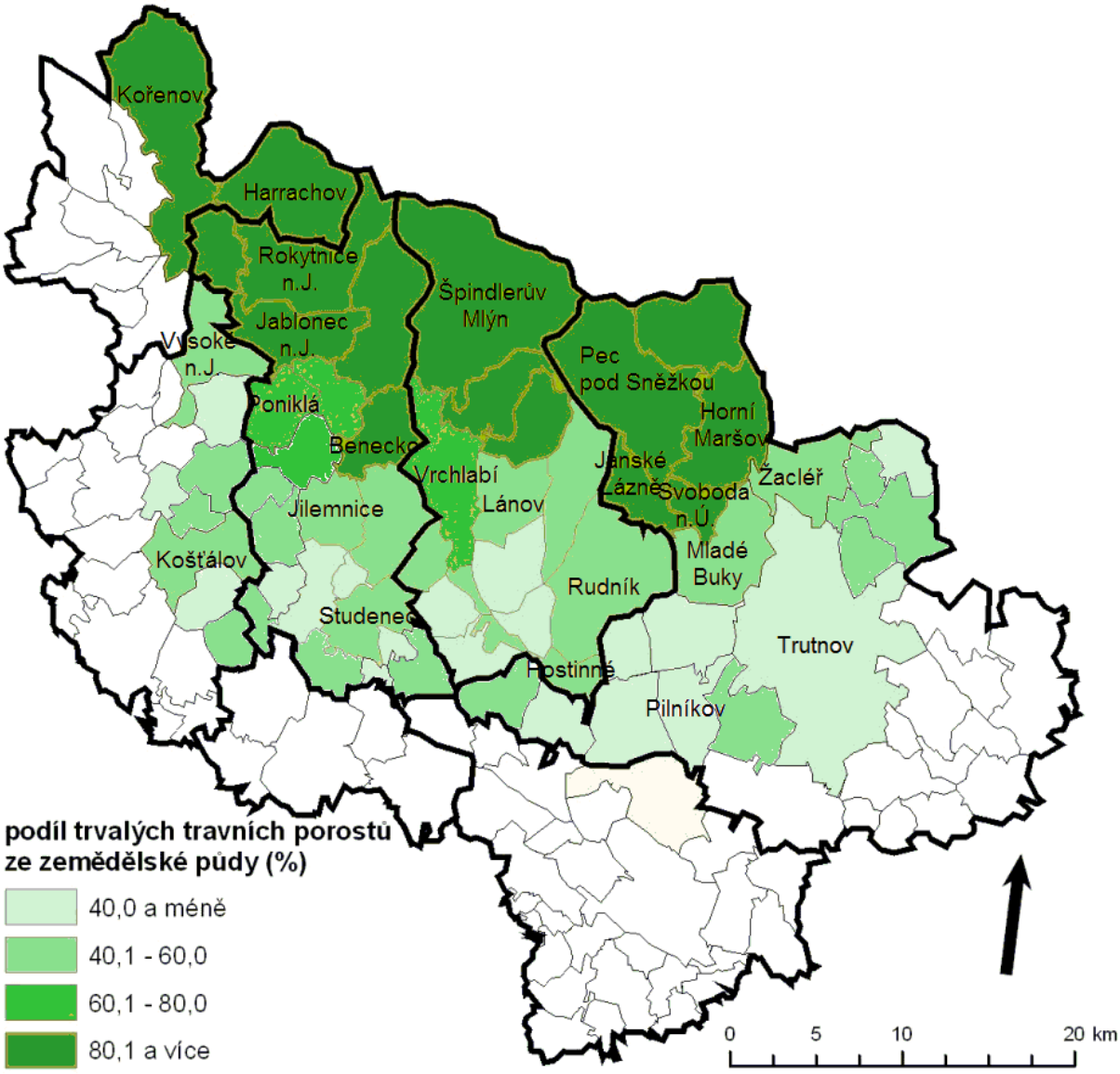

Zdroj: ČSÚ

Mapa 25: Index ekologické stability v obcích regionu Krkonoše v roce 2010

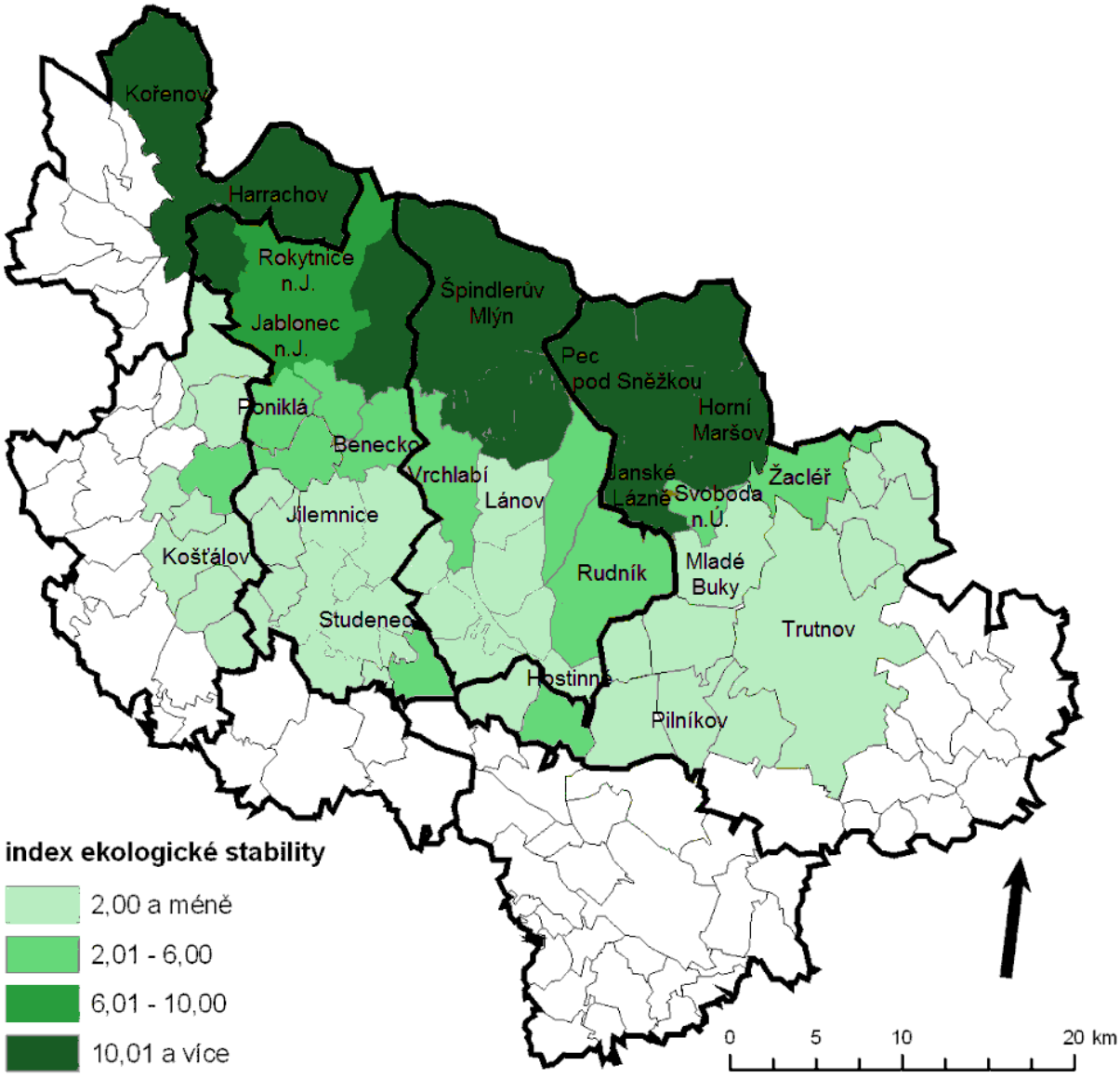

Zdroj: ČSÚ

7.1.6 OBNOVITELNÉ ZDROJE ENERGIE

Z hlediska obnovitelných zdrojů energie lze uvést především využití biomasy, které bylo podrobně analyzováno v rámci pilotního projektu „Krkonoše – využití biomasy jako obnovitelného zdroje energie“. Koncepce vymezila zájmového území z hlediska zjištění aktuální produkce jednotlivých druhů biomasy a bioodpadů, analyzovala složení disponibilní biomasy, stávající způsob nakládání s ní, doporučila vhodné technologie využití, stanovila celkový potenciál využití a navrhla optimální umístění zařízení na využití biomasy a bioodpadů s ohledem na přepravní vzdálenosti a využití vzniklé energie a odpadních produktů,

Potenciál dalších obnovitelných zdrojů energie je limitován jak ochrannými podmínkami jádrové části zájmového území – KRNAPu (využití větrné a vodní energie), tak i přírodními podmínkami (nižší hodnoty slunečního svitu ve srovnání s jinými oblastmi.

Pozn.: Z hlediska možností budoucího vývoje výroby a spotřeby energie lze zmínit existenci pilotního projektu ČEZ Smart Region, který je realizován ve Vrchlabí v rámci koncepce FUTUR/E/MOTION. Projekt je zaměřen na ověření funkcionalit konceptu Smart Grids – chytrých sítí, jejichž principem je interaktivní komunikace mezi výrobními zdroji, distribuční sítí a zákazníky o aktuálních možnostech výroby a spotřeby energie. Projekt se zaměřuje především na instalaci inteligentních měřidel, včetně multiutilitních, elektromobilitu a výměnu distribučních zařízení, především kabelů vysokého napětí. (Části projektu ČEZ Smart Region týkající se dopravy jsou uvedeny v příslušné kapitole.)

7.1.7 BIOSFÉRA

Biosféra je determinována vegetačními stupni. Submontánní (podhorský) stupeň se rozkládá na úpatí hor v nadmořských výškách 400 – 800 m n. m. Pro tuto oblast byly charakteristické dřeviny buk, javor, jasan, jeřáb, vzácně jedle.. Lesní ekosystémy pokrývají 67 % území biologické rezervace (83 % plochy KRNAP a 35% plochy ochranného pásma), od nejnižších poloh okolo 450 m n.m. po klečové porosty v nadmořských výškách vyšších než 1300 m n.m. Velká variabilita stanovištních podmínek byla důvodem pestrosti původních lesních ekosystémů a jejich vysoké biodiverzity, v průběhu historického vývoje posledních čtyřech století negativně ovlivněných hospodářskou činností člověka.. Většina těchto lesů tak byla během kolonizace odtěžena a nahrazena smrkovými monokulturami, případně přeměněny na louky a pastviny. Montánní (horský) stupeň lze identifikovat v nadmořských výškách 800 – 1200 m n. m. Tato oblast byla dříve charakterizována smíšenými a horskými smrkovými lesy, které byly ve velké míře také pokáceny. Na mýtinách vznikaly osídlené horské enklávy, případně květnaté horské louky. Alpínská (horní) hranice lesa odděluje stupeň montánní a spodní alpínský v nadmořské výšce 1200 – 1350 m n. m. Pro tuto oblast jsou charakteristické horské bezlesé enklávy. Spodní alpínský (subalpínský) stupeň v nadmořských výškách 1200 – 1450 m n. m. představuje mozaiku klečových porostů, přirozených i druhotných smilkových luk a severských rašelinišť. Stromy se zde téměř nenacházejí, vegetaci tvoří především keře, traviny a byliny. Svrchní alpínský stupeň zahrnuje výškové polohy mezi 1450 – 1600 m n. m. Vegetaci tvoří drobné keříčky, traviny, mechy a lišejníky.

Krkonoše i přes svoji malou rozlohu oplývají bohatou flórou. Na jejich území je k nalezení více než 1250 taxonů cévnatých rostlin, což představuje zhruba polovinu původní flóry Česka. Dále se zde nachází velké množství mechorostů, lišejníků, řas, hub či sinic. Zdejší vegetační specifičnost tkví v kontaktu severské tundry a alpínských trávníků v době zalednění, z něhož se zachovalo několik glaciálních reliktů. Následná poledová dlouhodobá izolace měla podíl na tvorbě krkonošských endemitů.

Pestré složení fauny souvisí s uspořádáním krajiny do vegetačních stupňů. Nachází se zde téměř 15 000 druhů bezobratlých a 400 druhů obratlovců. Živočišná společenstva se zformovala v závěru poslední doby ledové a především v holocénu. V nižších partiích pohoří představují typický vzorek eurosibiřské fauny z pásma listnatých lesů. V polohách nad 800 m n.m. patří Krkonoše zoogeograficky do provincie variských pohoří (pásmo tajgy) a s přibývající nadmořskou výškou narůstá podíl vysloveně horských druhů. Hřebenové partie s dokonale vyvinutým subalpínským stupněm a zasahující až do stupně alpínského poskytují vhodné podmínky pro existenci řady chladnomilných severských druhů - glaciálních reliktů, vděčících za krkonošskou část svého areálu poloze Krkonoš a místním poměrům v době zalednění. Ve srovnání s nejbližšími středoevropskými pohořími je podíl glaciálních reliktů ve fauně Krkonoš vysoký

7.2 OCHRANA ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ

7.2.1 OCHRANA PŘÍRODY

Jádrem území je Krkonošský národní park, který je nejstarším národním parkem v Česku. Byl vyhlášen v roce 1963 vládním nařízením a v roce 1986 byl rozšířen o ochranné pásmo. Současná rozloha NP činí 550 km² včetně ochranného pásma. Území národního parku je rozděleno na tři zóny s rozdílným ochranným režimem:

- (I.) zóna KRNAP (přísně přírodní), rozloha 4 503 ha, nachází se v nejvyšších částech pohoří;
- (II.) zóna KRNAP (řízená přírodní), rozloha 3 416 ha, navazuje na pás alpínské vegetace lesa a na I. zónu;
- (III.) zóna KRNAP (okrajová), rozloha 28 408 ha se nachází ve středních a nižších polohách Krkonoš.

Mapa 26: Zonace KRNAP

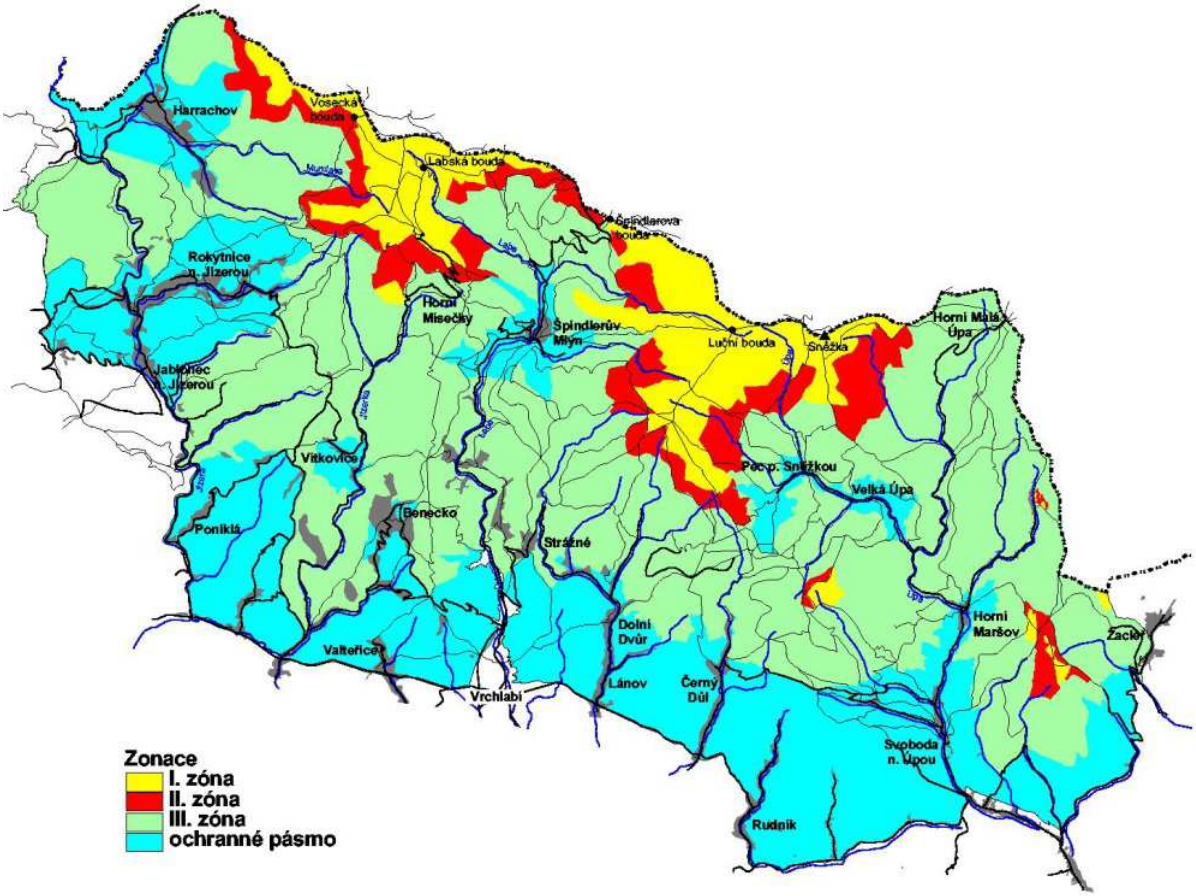

Zdroj: mapový podklad KRNAP

V rámci KRNAP byla vyhlášena maloplošná zvláště chráněná území, zařazená v kategorii přírodní památka. Všechna jsou v kompetenci správy KRNAP. Jedná se o:

- PP Sluneční stráň
- PP Lom Strážné
- PP Herlíkovické štoly
- PP Labská soutěska

- PP Anenské údolí
- PP Sklenářovické údolí

Správa KRNAP sídlí ve Vrchlabí. Cíle ochrany přírody a krajiny v KRNAPu lze shrnout do následujících okruhů: ochrana biologické rozmanitosti a management směřující k přirozenému stavu ekosystémů, monitoring a výzkum území, environmentální výchova, vzdělávání a osvěta a udržitelný rozvoj území. Konkrétně jde např. o následující opatření: snižování vlivu imisí a postupné odstranění jejich škodlivého vlivu, postupná rekonstrukce lesních porostů a cílem dosažení maximálního zastoupení původních dřevin, zachování původních a přírodních porostů, kvalitní management hodnotných druhotných ekosystémů (horských luk), důsledná ochrana cenných prvků neživé přírody, ad.

Správa KRNAP je také relativně významným zaměstnavatelem a nositelem projektů v oblasti. V této souvislosti lze za jeden z aktuálních problémů považovat snižování příjmů KRNAP z rozpočtu MŽP, které může vést jak ke snižování počtu zaměstnanců NP, tak i k omezení některých činností (EVVO, údržba cest a turistických stezek, ad.) a investic v území.

Kromě statutu národního parku jsou Krkonoše od roku 1992 také jednou z biosférických rezervací UNESCO v České republice, což mj. znamená, že jejich přírodní hodnoty jsou významné i ze světového hlediska. Jedním z důvodů, ale také podmínek zařazení je spojení ochrany přírodní a kulturní různorodosti s podporou udržitelného ekonomického a sociálního rozvoje. Existence biosférické rezervace (BR) doplňuje aktivity KRNAP v oblasti EVVO, výzkumu a monitoringu přírodního prostředí. V nárazníkové a zejména v přechodové zóně BR (v podstatě odpovídá ochrannému pásmu a III. zóně KRNAP) je principem BR společné hledání nejvhodnějšího využívání přírodních zdrojů (participativní management). Předpokládá se tedy spolupráce všech partnerů, kteří se na péči a využívání BR podílejí (správa NP, obce, státní správa, podnikatelé, místní obyvatelé a návštěvníci).

Území národního parku dále tvoří evropsky významnou lokalitu (EVL) a ptačí oblast (PO) soustavy Natura 2000, založené na příslušných směrnicích EU, které zakotvují ochranu nejcennějších přírodních stanovišť a živočišných a rostlinných druhů v rámci Evropské unie. Ptačí oblast Krkonoše byla vyhlášena Nařízením vlády č. 600/2004 Sb. Předmětem ochrany jsou populace tetřívka obecného (Tetrao tetrix), sýce rousného (Aegolius funereus), čápa černého (Ciconia nigra), chřástala polního (Crex crex), lejska malého (Ficedula parva), datla černého (Dryocopus martius) a slavíka modráčka tundrového (Luscinia svecica svecica) a jejich biotopy. Cílem ochrany území v ptačí oblasti je zachování a obnova ekosystémů významných pro tyto druhy ptáků v jejich přirozeném areálu rozšíření a zajištění podmínek pro zachování populací těchto druhů ve stavu příznivém z hlediska ochrany. Pozn.: Krkonoše jsou rovněž zařazeny jako „významné ptačí území (IBA)“ do programu BirdLife International. Vymezení IBA, na rozdíl od ptačí oblasti, je širší a zahrnuje i ochranné pásmo KRNAP.

Evropsky významná lokalita Krkonoše byla Nařízením vlády č. 132/2005 Sb. vyhlášena na území o rozloze 54 979,59 ha pro celkem 21 typů přírodních stanovišť a 6 druhů rostlin a živočichů:

Typy přírodních stanovišť (symbol * označuje prioritní typy přírodních stanovišť):

- 4030 - Evropská suchá vřesoviště
- 4060 - Alpínská a boreální vřesoviště
- 4070* - Křoviny s borovicí klečí (Pinus mugo) a pěnišníkem Rhodohendron hirsutum (Mugo-Rhododendretum hirsuti)
- 4080 – Subarktické vrbové křoviny
- 6150 - Silikátové alpínské a boreální trávníky
- 6230* - Druhově bohaté smilkové louky na silikátových podložích v horských oblastech (a v kontinentální Evropě v podhorských oblastech)
- 6430 - Vlhkomilná vysokobylinná lemová společenstva nížin a horského až alpínského stupně

- 6510 - Extenzivní sečené louky nížin až podhůří (Arrhenatherion, Brachypodio-Centaureion nemoralis)
- 6520 - Horské sečené louky
- 7110* - Aktivní vrchoviště
- 7140 - Přechodová rašeliniště a třasoviště
- 8110 – Silikátové sutě horského až niválního stupně (Androsacetalia alpinae a Galeopsietalia ladani)
- 8220 - Chasmofytická vegetace silikátových skalnatých svahů
- 8310 – Jeskyně nepřístupné veřejnosti
- 9110 – Bučiny asociace Luzulo-Fagteum
- 9130 - Bučiny asociace Asperulo-Fagetum
- 9140 - Středoevropské subalpínské bučiny s javorem (Acer) a šťovíkem horským (Rumex arifolius)
- 9180* - Lesy svazu Tilio-Acerion na svazích, sutích a v roklích
- 91D0* - Rašelinný les
- 91E0* - Smíšené jasanovo-olšové lužní lesy temperátní a boreální Evropy (Alno-Padion, Alnion incanae, Salicion albae)
- 9410 - Acidofilní smrčiny (Vaccinio-Piceetea)

Druhy (symbol * označuje prioritní druhy):

- hořeček český (Gentianella bohemica*)
- svízel sudetský (Galium sudeticum*)
- všivec krkonošský pravý (Pedicularis sudetica*)
- zvonek český (Campanula bohemica*)
- netopýr pobřežní (Myotis dasycneme)
- vranka obecná (Cottus gobio)

Mezi nejcennější části KRNAP patří rašeliniště na hřebenech Krkonoš, která jsou navíc od roku 2009 zařazeny také mezi celosvětově významné mokřady v rámci Ramsarské konvence. Jejich celková rozloha činí 230 ha.

7.2.2 ENVIRONMENTÁLNÍ RIZIKA

Environmentálních rizik spojených s antropogenní činností je v oblasti několik. Mezi nejvýznamnějšími lze uvést především vysokou turistickou zátěž části území, spojenou s dopady intenzivní dopravy (emise, hluk) a narůstajícím tlakem na využití cenného přírodního území k turistickým a sportovním aktivitám (sportovní infrastruktura, sportovní aktivity, rozvoj rekreačních a ubytovacích zařízení, včetně apartmánového bydlení). Nadměrná návštěvnost, přesněji návštěvnost koncentrovaná v turisticky nejatraktivnějších částech území je hlavní příčinou potenciálních konfliktů. V rámci Koncepce ochrany přírody a krajiny Královéhradeckého kraje je území KRNAP řazeno mezi oblasti velmi vysokou a extrémní návštěvností v rámci kraje. V rámci studie „Vliv existence velkoplošných ZCHÚ na prosperitu regionů“ (2005) byl KRNAP zařazen na základě hloubkových rozhovorů do 2. kategorie VZCHÚ (např. společně s NP Šumava a CHKO Český kras) z hlediska konfliktů mezi rozvojovými aktivitami a požadavky ochrany přírody. Přestože se od té doby situace částečně změnila, výše uvedené rozvojové směry (či spíše jejich míra) nadále zůstávají mezi hlavními zdroji potenciálních problémů. Je přitom zřejmé, že kvalitní prostředí je nezbytnou podmínkou zachování atraktivity území, zejména v narůstající konkurenci dopravně i finančně dostupných atraktivit v okolních zemích.

Dlouhodobě se projevujícím rizikem je vliv emisí z dálkových i místních stacionárních zdrojů znečištění na přírodní prostředí. Zhoršená kvalita ovzduší s vrcholem na přelomu osmdesátých a devadesátých letech minulého století měla významný dopad především na hřebenové partie západní části území a na lesní ekosystémy, kdy v kombinaci s přírodními podmínkami došlo k destrukci části lesních porostů. Od počátku devadesátých let se situace postupně zlepšuje, nicméně regenerace lesních porostů bude vyžadovat určitou dobu.

Morfologicky členité terény jsou ohroženy zvýšenou erozí půdy, a to jak vodní, tak (na návětrných stranách) větrnou. Současná protierozní opatření nejsou dostatečná. Přestože se na území Krkonoš nachází díky vysokému odtoku málo vydatných zdrojů podzemních vod, a to i v oblastech s nižší nadmořskou výškou, je ochrana před případnou kontaminací stále aktuální, a to zejména v oblastech s průmyslovými a zemědělskými brownfields. Staré zemědělské a průmyslové zátěžemi mají dopad i na kontaminaci půdy. Dalším potenciálním environmentálním rizikem je existence poddolovaných a sesuvných území, neboť některé části Krkonoš byly významné pro své důlní aktivity.

V zájmovém území lze předpokládat možnost vzniku všech typů přirozených povodní. Regionální povodně, vznikající v důsledku silných srážek s vysokými denními úhrny (letní povodeň) nebo tání sněhu a srážek (zimní a jarní povodeň) mohou zasáhnout zvláště:

- východní část Krkonoš, tj. výše položené části povodí řeky Úpy a Malé Úpy a jsou odvedeny řekou Úpou - ohrožené obce: Pec pod Sněžkou, Malá Úpa, Horní Maršov, Svoboda nad Úpou, Mladé Buky, Trutnov, Suchovršice, Úpice, Havlovice;
- střední část Krkonoš, tj. výše položené části povodí řeky Labe a Malého Labe jsou odvedeny řekou Labe - ohrožené obce: Dolní Olešnice ;
- podhůří Krkonoš, odkud jsou odvedeny Pilníkovským potokem (s přítoky) a Kalenským potokem (s přítoky) do Labe, a Ličnou (s přítoky) do Úpy - ohrožené obce: Horní Olešnice, Dolní Olešnice, Vlčice, Staré Buky, Chotěvice, Trutnov-Libeč, Trutnov - Voletiny, Trutnov – Poříčí.

Nástup povodně je relativně rychlý, v rozmezí několika desítek hodin až dnů. Voda s velkou pravděpodobností vybřeží uvnitř záplavového území Q_{100} (dle povodňového plánu Královéhradeckého kraje).

V obcích Krkonoš, zejména v těch, které leží mimo hlavní turistická centra, nejsou vyšší nároky na ochranu životního prostředí (čištění odpadních vod, nakládání s odpady, lokální topeniště, apod.) vzhledem k jejich umístění v blízkosti národního parku doprovázeny adekvátními příjmy rozpočtu, které by stávající či nezbytné zvýšené náklady kompenzovaly. Uvedený problém se dotýká i turistických center, neboť i jim unikají příjmy z činností, které v nich probíhají. Na rozdíl od oblastí se zhoršenou kvalitou ŽP (typicky Moravskoslezský kraj) nejsou pro obce v oblastech citlivých z hlediska ochrany ŽP (přírody a krajiny) k dispozici vhodné specifické dotační programy.

HLAVNÍ ZÁVĚRY KAPITOLY

- Přítomnost atraktivní, ve většině zachovalé přírody, s dostatkem unikátních přírodních zajímavostí, vytvářející ideální podmínky pro rozvoj turistického ruchu.
- Existence národního parku, na jedné straně zvyšující atraktivitu území pro turistický ruch a na druhé straně vedoucí k nutnosti přizpůsobení aktivit podmínkám ochrany přírody a krajiny.
- Antropogenní tlak na využití cenných částí přírodního prostředí pro další rozvoj sportovních a rekreační aktivit (sjezdové lyžování, outdoorové činnosti, výstavba rekreačních objektů, včetně apartmánových domů ad.).

- Zvýšené nároky (náklady) na ochranu životního prostředí obcí v blízkosti NP, které nejsou kompenzovány státním rozpočtem ani specifickými dotačními tituly.
- Využití krajiny k zemědělství zejména v podhůří, dominance dominovat trvalých travních porostů a lesů se vzrůstající nadmořskou výškou a blížící se hranicí KRNAP.
- Existence environmentálních rizik ovlivňující jak život v obcích, tak kvalitu přírodního prostředí.
- Riziko snižování části rozpočtu KRNAP, financovaného MŽP s dopady na zaměstnanost, doplňkové činnosti a možnosti ochrany přírody (údržba stezek, programy, apod.).
- Nezbytnost vyrovnaného vztahu mezi rozvojem území a zachováním přírodních hodnot (prostřednictvím ochrany přírody a krajiny).

8 ÚZEMNÍ SYNTÉZA SOCIÁLNĚ-EKONOMICKÉHO ROZVOJE

Územní syntéza či typologie sociálně-ekonomického rozvoje regionu Krkonoše byla provedena na základě šesti socioekonomických ukazatelů. Jednalo se o tyto ukazatele (jejich konstrukce viz následující text):

- změna počtu obyvatel (1991/2011)
- index stáří (2011)
- podíl vysokoškoláků (2011)
- míra nezaměstnanosti (prosinec 2011)
- index ekonomické aktivity (2011)
- změna počtu návštěvníků (2000/2010)

Změna počtu obyvatel je důležitý ukazatel znázorňující vývoj populačního potenciálu jednotlivých obcí v regionu. Změna počtu obyvatel mezi lety 1991 a 2011 byla hodnocena pomocí indexu změny 2011/1991. V případě kladného přírůstku obyvatel, alespoň 1 % (tedy 101 a více) byl přiřazen jeden kladný bod, v případě nepatrného úbytku (max. 5 %) byl přidělen počet nula bodů), v případě úbytku mezi 5 – 10 % byl přidělen jeden mínusový bod a v extrémních případech úbytku vyššího než 10 % dva mínusové body.

Index stáří obyvatelstva je často používanou charakteristikou věkové struktury obyvatelstva, která vypovídá o stárnutí populace. Je konstruována jako podíl populace ve věku 65 let a více na 100 dětí ve věku 0 – 14 let. Jeden kladný bod byl přidělen obcím, ve kterých byl v roce 2011 zjištěn index stáří v hodnotě 0 – 90, nula bodů bylo přiděleno v případě rozmezí 90 -100, jeden záporný bod odpovídá rozmezí 100 – 130 a extrémní případy s hodnotou 130 a vyšší obdržely dva mínusové body.

Podíl vysokoškolsky vzdělaného obyvatelstva znázorňuje vzdělanostní poměry v regionu z hlediska terciárního vzdělávání. Kladný bod byl přidělen v případě dosažené hodnoty 9 % a více, což je hodnota, která přesahuje průměr regionu (8,68 %). V rozmezí 7 – 9 % bylo přiděleno nula bodů, v rozmezí 5 – 7 % procent byl přidělen jeden záporný bod a v případě, že se v obci nacházel podíl VŠ nižší než 5 % byly přiděleny dva mínusové body.

Vysoká míra nezaměstnanosti představuje výrazný sociální i ekonomický problém. Její hodnocení na území regionu Krkonoše proběhlo v následující škále. V případě, že byla v obcích zaznamenána míra nezaměstnanosti 7 % a nižší, byl přidělen jeden kladný bod, v případě rozmezí 7 – 9 % bylo přiděleno nula bodů, rozmezí 9 – 12 % odpovídá jeden mínusový bod a v extrémních případech, kdy míra nezaměstnanosti dosáhla více než 12 %, byly přiděleny dva mínusové body.

Index ekonomické aktivity znázorňuje, kolik ekonomických subjektů připadá na 100 trvale žijících obyvatel obce. Tento ukazatel byl hodnocen pouze v rámci tří intervalů. V případě vysoké intenzity ekonomické aktivity 40 a více ekonomických subjektů na 100 obyvatel byl přidělen jeden kladný bod, rozmezí mezi 20 a 40 odpovídá nule přidělených bodů a v případech nízké ekonomické aktivity, kdy hodnoty dosáhly 20 a méně, byl přidělen jeden záporný bod.

Posledním socioekonomickým ukazatelem je změna počtu návštěvníků v obcích mezi roky 2000 a 2010. Tento ukazatel však skýtá jisté omezení a to v případech, kdy data za obce nebyla zveřejněna. V těchto případech byl přiřazen jeden minusový bod a to z důvodu, že návštěvnost je v těchto obcích obecně velmi nízká. Tak jako u předchozího ukazatele i zde byly použity pouze tři intervaly. V případě nárůstu počtu návštěvníků o 1 % byl přiřazen jeden kladný bod. Při poklesu návštěvnosti maximálně o 25 % byla přiřazena nula bodů a v ostatních případech byl přidělen jeden minusový bod.

Na základě tohoto hodnocení byla provedena územní syntéza na úrovni obcí regionu. Následující mapa zobrazuje jednotlivé kategorie obcí, které byly vytvořeny na základě součtu získaných bodů za jednotlivé socioekonomické ukazatele. Do kategorie č. 1 byly zařazeny obce, které měly celkový součet bodů kladný. Jedná se o obce, ve kterých neregistrujeme výrazné problémy jak z hlediska demografického, tak z hlediska ekonomického. Jedná se obecně jednak o hlavní horská střediska, a jednak o obce ve střední části Krkonoš nacházející se v těsné blízkosti dvou spádových center (Jilemnice a Vrchlabí). K těmto obcím těsně přiléhá kategorie č. 2, do které byly zařazeny obce s celkovým neutrálním počtem bodů (0 bodů). Třetí kategorie je tvořena obcemi, u nichž celkový součet dosáhl rozmezí minus jeden až minus dva body, což naznačuje určitou stabilitu všech pilířů trvale udržitelného rozvoje s mírným vychýlením v některé ze zmíněných oblastí. Části Krkonoš s nejhorší sociálně-ekonomickou situací představuje kategorie č. 4, ve které se nacházejí obce s celkovým bodovým součtem minus tři body a méně. Nejčastěji se jedná o obce v západní části regionu (nejvýchodnější část Libereckého kraje) a severovýchodní části v okolí města Žacléř. Tyto obce se potýkají s nadprůměrnou nezaměstnaností a nepříznivými demografickými podmínkami.

Mapa 27: Územní syntéza

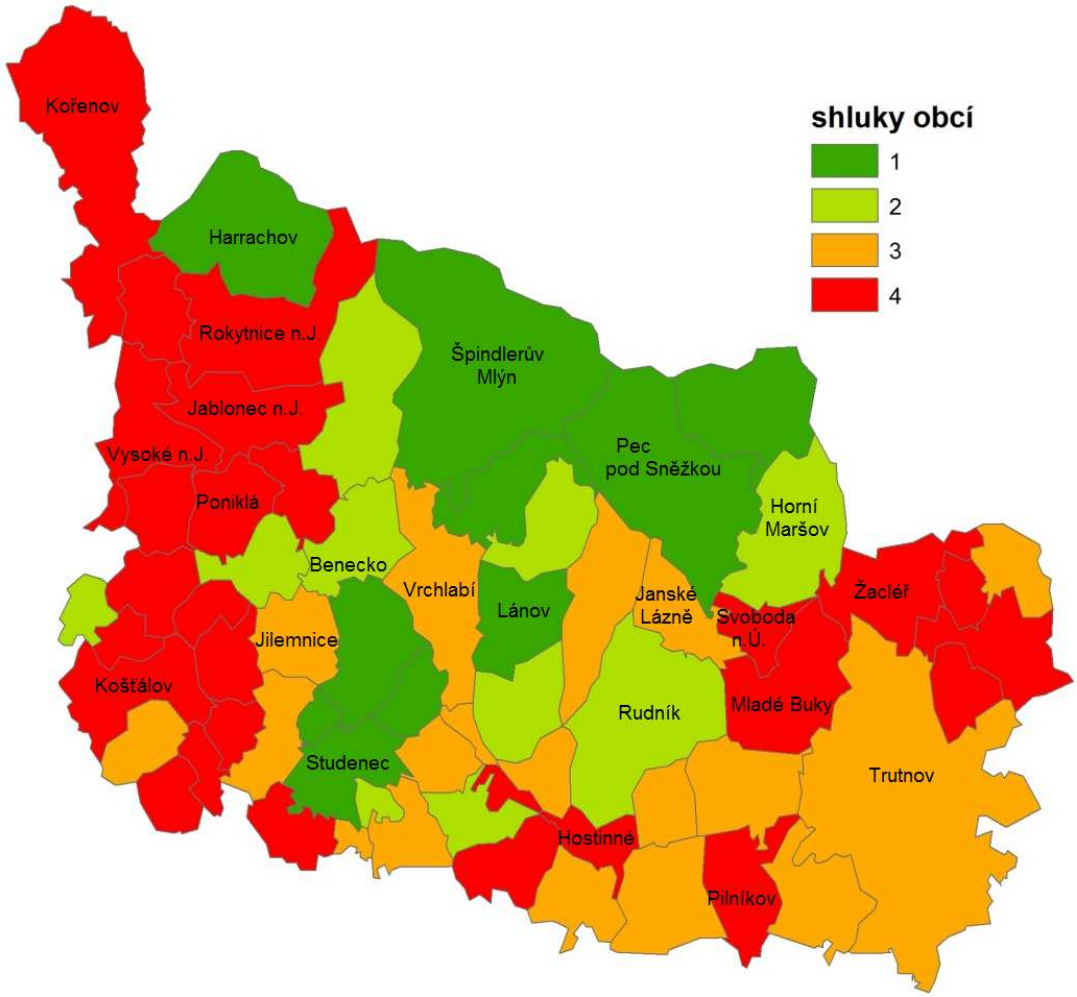

Zdroj: vlastní výpočet

Pozn.: Škála od 1 do 4 je určena mírou sociálně-ekonomických problémů v dané obce (1 = obce bez výraznějších sociálně-ekonomických problémů; 4 = obce s výraznými sociálně-ekonomickými problémy).

Velká část obcí ve vnitřních Krkonoších, které se obecně vyznačují příznivou sociálně-ekonomickou situací, má současně také ekologicky stabilní krajinu (zjednodušeně např. dle indexu ekologické stability). Ve vnějších Krkonoších s relativně nižší ekologickou stabilitou krajiny je naopak sociálně-

ekonomická situace méně příznivá. Určitými výjimkami z tohoto obecného pravidla jsou obce západních Krkonoš (zejména Rokytnice n. J., Jablonec n. J.) s vysokými indexem ekologické stability, ale nepříznivou sociálně-ekonomickou situací, a obce v zázemí Vrchlabí a Jilemnice mající ekologicky méně stabilní krajinu, ale naopak příznivou sociálně-ekonomickou situaci.

9 SEZNAM ZDROJŮ

Analýza stavu dopravy na území Libereckého kraje: http://www.kraj-lbc.cz/public/doprava/analyzaLK12/obsah.html

Celostátní sčítání dopravy 2010, ŘSD: http://scitani2010.rsd.cz/pages/informations/default.aspx

Cyklodoprava v Libereckém kraji: http://doprava.kraj-lbc.cz/Cyklodoprava-v-Libereckem-kraji

Databáze brownfields Libereckého kraje: http://regionalni-rozvoj.kraj-lbc.cz/page3523

Generel rozvojového potenciálu Krkonoš, červen 2007, SURPMO a.s. Praha

Integrovaná studie regionu Labe v Královéhradeckém kraji, duben 2012, 162 s.

Integrovaný portál MPSV: http://portal.mpsv.cz/sz/stat

Investiční příležitosti v Královéhradeckém kraji: http://mapy.kr-kralovehradecky.cz/prumzony/

Krajská správa ČSÚ v Hradci Králové: http://www.czso.cz/xh/redakce.nsf/i/home

Krajská správa ČSÚ v Liberci: http://www.czso.cz/xl/redakce.nsf/i/home

Koncepce cyklodopravy v Královéhradeckém kraji 2009 – 2015, 110 s.

Koncepce regionální inovační strategie Libereckého kraje: http://regionalni-rozvoj.kraj-lbc.cz/page3567

Stanovení vize a cílů Koncepce státní politiky cestovního ruchu ČR na období 2014 – 2020, nepublikovaný materiál MMR ČR.

Koncepce státní politiky cestovního ruchu na období 2014 – 2020 – analytická část, Vystoupil a kol., 2. verze, červenec 2012, 105 s.

Oficiální turistické stránky Krkonoš: http://www.krkonose.eu/

Politika územního rozvoje ČR, MMR 2008

Program rozvoje cestovního ruchu Královéhradeckého kraje 2007 - 2013, říjen 2007, 113 s.

Program rozvoje cestovního ruchu Libereckého kraje, dostupné: http://kultura.kraj-lbc.cz/page131

Program rozvoje cestovního ruchu turistické oblasti Krkonoše, prosinec 2003, Garep, 117 s.

Program rozvoje Královéhradeckého kraje 2011 – 2013, srpen 2010, 110 s.

Regionální značky Krkonoš: http://www.regionalni-znacky.cz/krkonose/cs/certifikovane-produkty/

Registr hromadných ubytovacích zařízení České republiky – ČSÚ: http://www.czso.cz/lexikon/uz.nsf/index

Rozbor udržitelného rozvoje ORP Vrchlabí, svazek C, 2010, 113 s.

Správa Krkonošského národního parku: http://www.krnap.cz/

Statistická identifikace klastrů, národní zpráva – shrnutí poznatků, únor 2006, Czechinvest, 67 s.

Strategie rozvoje Královéhradeckého kraje 2006 – 2015, leden 2007, 116 s.

Strategie rozvoje Libereckého kraje 2006 – 2020 – aktualizace, dostupné: http://regionalni-rozvoj.kraj-lbc.cz/page1885/strategie-rozvoje-libereckeho-kraje-2006-2020-aktualizace

Strategie rozvoje oblasti Krkonoš, II. etapa, prosinec 2001, 10 s.

Strategická operační část programu rozvoje územního obvodu Královéhradeckého kraje, prosinec 2001, 80 s.

Strategie Královéhradeckého kraje v oblasti sociálních služeb, plán rozvoje sociálních služeb v Královéhradeckém kraji 2011 – 2016, Královéhradecký kraj 2010, 80 s.

Veřejná databáze ČSÚ: http://vdb.czso.cz/vdbvo/uvod.jsp

Výzkum zaměřený na domácí cestovní ruch, vyhodnocení etapy léto 2011 – Krkonoše a Podkrkonoší, Czechtourism, 95 s.

Výzkum zaměřený na domácí cestovní ruch, vyhodnocení etapy zima 2012 – Krkonoše a Podkrkonoší, Czechtourism, 94 s.